

SLUŽBENI GLASNIK

BANJOLUČKE BISKUPIJE

SADRŽAJ

Biskupova uskrсна poruka 2023.	2	Ordinarij: Propovijedi	
Sveta Stolica i njezina tijela		Zadušnica za papu Benedikta XVI.	34
Papina poruka za Svjetski dan bolesnika	4	Misa posvete uljâ	38
Papina poruka za korizmu	5	Godišnjica smrti biskupa Alfreda Pichlera	41
Papina poruka za Dan molitve za zvanja	7	Hodočašće svećenika - misa na "Groblju mira" .	42
Papina poruka za Dan djedova i baka	9		
Papina poruka za skrb o stvorenom svijetu	11	Ordinarij: Govori - Dopisi	
Papina poruka za svjetski dan selilaca	13	Čestitka Zlatku Daliću za uspjeh u Kataru	45
Papina poruka za Svjetski dan misija	15	Uz umirovljenje nadb. Želimira Puljića	45
Papina poruka za Svjetski dan siromaha	17	Čestitka zadarskom nadb. M. Zgrabliću	46
Biskupska konferencija BiH i njezina tijela		Uz srebrni jubilej mons. Ivanua Milovana	46
Poruka za Dan života	21	Susret voditelja liturgijskog pjevanja	46
Priopćenje sa zasjedanje članova HBK i BKBiH .	22	Sućut prigodom smrti Jasmina Odošića	52
Priopćenje s 86. zasjedanja BKBiH	24	Čestitka mons. Ivanu Štironji	52
Priopćenje s 87. zasjedanja BKBiH	25	Nagovor na reklelekciji: Pastoral starijih osoba	53
Susret biskupa BKBiH s članovima KVRPP	26	Izvešće Vijeća BKBiH za liturgiju	61
Susret biskupa BKBiH s provincijalima	27	Uz odlazak u mirovinu kard. Josipa Bozanića	62
Susret biskupa BKBiH s profesrima KBF-a	28	Sućut povodom smrti mons. Valentina Pozaića	62
Biskupski ordinarijat		Govor uz prikazivanje dok. filma "Davor 1995."	63
Imenovanja i razrješenja	29	O 20. godina dolaska pape Ivana Pavla II.	64
Poziv voditeljima crkvenog pjevanja	30	Čestka za Kurban-bajram banjolučkom muftiji	66
Dozvola za izlaganje Presvetog (Sasina)	30		
Imprimatur za dvije pobožnosti krunice	31	Prilozi	
Obavijest o slici "Majke Dobrog savjeta"	31	Propovijed nadb. Vukšića o sv. Bonaventuri	66
Izlaganje na čašćenje relikvija sv. Križa	31	Statistički podatci za 2022.	69
Proslava blagdana bl. Ivana Merza	32		
Svećeničko hodočašće u Hercegovinu	32	Priopćenja i obavijesti	
Zajednička molitva za Biskupsku sinodu	33	Međudekanski susret, Travnik, 27.4.2023.	70
Poziv na proslavu svetkovine sv. Bonaventure ..	33	Mirku Barunu podijeljene službe	71

BISKUPOVA USKRSNA PORUKA

Broj: 83/23

Banja Luka, o Uskrsu 2023.

Draga braćo i sestre u Isusu Kristu,

*„Radujte se kršćani, u Isusu sabrani,
Isus raspet, pokopan, smrt nadvlada ovaj
dan – Aleluja!“*

Ova radosna uskrsna pjesma poznata je preko 200 godina – i to ne samo na našem jeziku nego i na jezicima brojnih europskih naroda. Oslanja se na jednu daleko stariju uskrsnu pjesmu – još iz 11. stoljeća!

Pjevale su je, dakle, brojne generacije, a pjevat će ju, sigurno, i buduće generacije katolika.

1. Imamo doista, i mi mnogo razloga da se istinski radujemo!

- Ne samo zbog činjenice što je Krist pobijedio svoje neprijatelje, koji su ga – kako znamo – ni kriva ni dužna na najgrozniji način mučili i ubili!
- Ne samo što je istina o milosrdnom Bogu i čovjeku kao Božjem miljeniku, koju je Krist naviještao ljudskom rodu bila zgažena i sattrvena – ponovno slavno došla na vidjelo, da nikada više ne bude gurnuta potpuno u tamu i uništena!
- Ne samo što je Isus svojim uskrsnućem učinio svoje najveće čudo i objavio svoju božansku svemoć!

Naravno, sve su to opravdani razlozi našeg izuzetnog radovanja, kad danas zajedno slavimo najveću svetkovinu naše vjere – svetkovinu nad svetkovinama – Uskrs!

Ali, mi u sebi osjećamo još jednu neopisivu radost, koja svoje izvorište i svoju snagu ima u Isusovom praznom grobu, u koji je on bio pokopan na onaj, za cijeli ljudski rod, sudbosni Veliki Petak.

Kristovo uskrsnuće od mrtvih pruža nam jedno veličanstveno jamstvo, koje apostol Pavao izriče ovim riječima: „Kao što Krist

slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života“ (Rim 6,4).

U tim apostolovim riječima nalazimo uzvišenu tvrdnju, koja izbija iz praznog – ali ispunjena svjetlošću – Isusova groba! Ako je Isus uskrsnuo, onda ćemo i mi, koji u Njega vjerujemo, također uskrsnuti!

Zar to nije silno utješna poruka naše kršćanske vjere?

2. Što nama nudi naša vjera u uskrsnuće Kristovo i u naše uskrsnuće?

Kristovo uskrsnuće jamči nam da nije uzaludna, prazna naša vjera, niti naše propovijedanje o Božjem milosrđu i ljubavi prema nama kao niti o vječnom životu s Bogom.

Jamči nam – kako to tvrdi apostol Pavao – da je uskrsli Krist definitivni pobjednik nad svim Božjim i ljudskim neprijateljima, uključujući i vječnu smrt (usp. 1 Kor 15,25-26).

Jamči nam da ćemo i mi, koji u Njega vjerujemo, postati dionicima onoga života, o kojem Isus govori, a prenosi u svome Evanđelju njegov apostol Ivan: „Zaista, zaista kažem vam: tko sluša moju riječ i vjeruje Onome koji me posla, ima život vječni i ne dolazi na sud, nego je prešao iz smrti u život“ (Iv 5,24). Tada se događa ono što isti apostol Ivan tvrdi u svojoj knjizi Otkrivenje: „I otrt će im svaku suzu s očiju, te smrti više neće biti, ni tuge, ni jaku, ni boli“ (Otk 21,4).

Ako dakle, mi i srcem i pameću prihvaćamo tu Božju jamčevinu, garanciju, onda to nužno uključuje – ne samo našu vjeru u uskrsnuće Kristovo i naše osobno – nego i naše primjereno ponašanje u svakodnevnom životu. Naša vjere u uskrsnuće treba biti za nas – i trajna opomena u životu, i snaga u iskušenjima života i utjeha u času naše smrti.

Trajna opomena – da se svakodnevno trebamo pripremati za najsudbonosniji događaj – ne samo za nas osobno, nego za cijeli ljudski rod – to jest za uskrsnuće svih mrtvih!

Vječni život ne može procvjetati iz jednog praznog, besplodnog zemaljskog, vremenitog života, kao što ni iz praznog žira ne može izrasti hrast! Vjera u uskrsnuće nas opominje i potiče da se na vrijeme trudimo kako u svoj vlastiti grob ne bismo položili besplodnu, praznu ljusku svog života, nego život častan, pošten i plodan djelima ljubavi, milosrđa i dobrote.

Naša vjera u uskrsnuće daje nam snagu u iskušenjima svakodnevnog života, koliko god ih bilo i kako god dugo ona trajala. Kako god trenutci nevolja, jada, bolesti i iskušenja bili tamni, naša vjera u uskrsnuće nam omogućuje da mi naziremo sigurno a ne varavo svjetlo na našem životnom putovanju. Mi shvaćamo i prihvaćamo da svaka naša patnja, podnošena zajedno s Kristom Patnikom, postaje dragocjeni, sjajni dijamant za našu vječnost, slično kao što su i na uskrsnom Isusu odsijevale rane na Njegovim probodenim rukama, nogama i Njegovom boku!

Iz praznog groba uskrslog Krista do nas dopire blagi miomiris besmrtnosti, koji nas snaži u svim našim zemaljskim tjeskobama i borbama!

I konačno, naša vjera u uskrsnuće nam daje veliku utjehu u času naše smrti. Nakon Kristova uskrsnuća svi mi, koji vjerujemo u Njega – umrloga i uskrsloga, znademo da poniranje našeg zemaljskog života u smrt traje samo kratko. Da, iako i mi plaćemo na sprovodu naših dragih pokojnika, mi nismo kao oni, „koji nemaju nade“ – kako nas podsjeća apostol Pavao (usp. 1 Sol 4,13). Mi s utjehom gledamo u oči našoj zemaljskoj smrti, jer se oslanjamo na sigurnu tvrdnju apostola Pavla iz njegove Druge poslanice Korinćanima (4,14): „Onaj, koji je uskrisio Gospodina Isusa i nas će s Isusom uskrisiti!“

Što se više na našem zemaljskom putovanju naš horizont smračuje, to više ćemo se držati sigurnog orijentira – obećanja uskrslog Krista, da je On za sve ljude, svih naroda i vremena – Uskrsnuće i Život i to Vječni Život i da će svaki, koji u njega vjeruje, ako i umre živjeti i neće umrijeti nikada (usp. Iv 11,25).

Isus Krist, utjelovljeni Sin Božji na zemlji je živio i umro zbog ispunjenja Očeve volje i svoje spasiteljske zadaće. Jer je umro za

svoje uvjerenje, ostao je uvjerljiv sve do današnjeg vremena i ostat će takav do konca svijeta i vijeka!

Tko vjeruje u uskrslog Krista, tko se povjerava Njemu i njegovom vodstvu, taj se ne treba bojati pred nikim i ničim! On će uvijek iznova iskusiti da posljednja riječ u povijesti ne glasi: nepravda, podmuklost, očaj ni smrt! – nego – upravo zahvaljujući Kristovu uskrsnuću glasi: istina, bratstvo, nada i vječni život u izmirenosti i miru s Bogom Stvoriteljem i svim otkupljenim stvorenjima.

S pravom se očekuje da takvu vjeru i da takvo povjerenje ima svaki svjesni član Kristove Crkve. Jer, Crkva stoji pred Bogom Stvoriteljem i Spasiteljem kao zastupnica cijelog ljudskog roda, zapravo svega stvorenoga – i to služeći, trpeći, čineći pokoru i zadovoljštinu, pomažući i suosjećajući sa svim zemaljskim stvorenjima i događanjima. I svaki pojedini član Crkve, koji je dionik cijele Crkve, a time i blagoslovljen, nosi suodgovornost za sve druge – kakvi god oni bili. On se treba stalno truditi da bude vjerodostojan, pozitivan, dobar, konstruktivan, kako bi učinkovito povećavao i pomagao snage dobra, ljubavi, empatije i mirotvorstva, prvenstveno u svome životnom okruženju.

Draga braćo i sestre u istom Isusu Kristu, dragi prijatelji,

potrudimo se i mi – tijekom našeg zemaljskog života – i svojim osobnim doprinosom – izgrađivati jedan svijet oko nas s više uskr-sne radosti, s više pravde, milosrđa, ljubavi i istinskog mira među našim suvremenikima koje je Bog iz ljubavi stvorio, a Sin Božji, Isus Krist spasio od vječne smrti i za vječni život! Udružimo i mi svoje radosno klicanje s mnoštvom vjernika, braće i sestara, u pjevanju drevne uskr-sne pjesme: „*Pobjedniče, slava Ti, Spasitelju, hvala Ti, Slava Ocu, slava Sinu, slava Trojstvu na nebu.*“

Blagoslovljena Vam i sretna svetkovina Kristova uskrsnuća – gdje god da se nalazite, jer Uskrsli Krist, živi Bog i Spasitelj svijeta je posvuda!

Vaš brat u vjeri u uskrslog Krista

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki

SVETA STOLICA I NJEZINA TIJELA

.....

Papina poruka za 31. svjetski dan bolesnika (11.2.2023.)

“POBRINI SE ZA NJEGA”

Suosjećanje kao sinodalna briza za zdravlje

Draga braćo i sestre!

Bolest je dio našeg ljudskog stanja. No, ako se bolest živi u izolaciji i napuštenosti, ako nije praćena brigom i suosjećanjem, može postati nehumana. Kad se putuje zajedno normalno je da se netko osjeća loše, da mora stati zbog umora ili zbog neke nezgode na putu. Upravo se u tim trenucima vidi kakvi smo dok koračamo zajedno: je li to doista zajednički hod ili smo na istom putu, ali svatko gleda svoje interese i pušta da se drugi snalaze kako znaju. Zato na 31. Svjetski dan bolesnika, u jeku sinodalnog puta, pozivam sve nas da razmišljamo o činjenici da upravo zahvaljujući iskustvu ranjivosti i bolesti možemo naučiti hodati zajedno prema Božjem stilu, a to je blizina, suosjećanje i nježnost.

U knjizi proroka Ezekiela, u velikom govoru koji čini jednu od središnjih točaka cjelokupne Objave, Gospodin kaže sljedeće: „Sam ću pasti ovce svoje i sam ću im dati počinka – riječ je Jahve Gospoda. Potražit ću izgublenu, dovesti natrag zalutalu, povit ću ranjenu i okrijepiti nemoćnu [...] past ću ih pravedno“ (34,15–16). Iskustvo izgubljenosti, bolesti i slabosti sastavni je dio čovjekova putovanja ovom zemljom: ono nas ne isključuje iz Božjeg naroda, nego nas, naprotiv, stavlja u središte Gospodinove pozornosti, koji je Otac i ne želi na tom putu izgubiti nijedno od svoje djece. Zato trebamo učiti od njega, kako bismo doista bili zajednica koja hoda zajedno, kadra othrvati se tome da je zarazi kultura odbacivanja.

Kao što znate, enciklika *Fratelli tutti* potiče nas da prispodobu o dobrom Samarijancu čitamo u kontekstu današnjeg vremena. Odabrao sam je kao polazište, kao prekretnicu, kako bismo mogli izići iz sjene „tamnih oblaka zatvorenog svijeta“ i „razmišljati i stvarati otvoreni svijet“ (usp. br. 56). Postoji, naime, duboka veza između ove Isusove prispodobe i mnogih načina na koje se bratstvo negira u današnjem svijetu. Napose činjenica da je čovjek, pretučen i opljačkan, ostavljen pokraj ceste ilustrira stanje u kojem je previše naše braće i se-

stara ostavljeno u trenutku kad im je pomoć najpotrebnija. Nije lako razlikovati napade na ljudski život i dostojanstvo koji imaju prirodne uzroke od onih uzrokovanih nepravdom i nasiljem. Zapravo, sve veće razine nejednakosti i prevlast interesâ nekolicine već sad utječu na svaku društvenu sredinu u tolikoj mjeri da je teško ikoje iskustvo smatrati „prirodnim“. Sva se patnja zbiva u “kulturi” i usred njezinih različitih proturječja.

Ovdje je, međutim, važno prepoznati stanje usamljenosti i napuštenosti. To je okrutnost koju se može prevladati prije nego ikoju drugu nepravdu, zato što – kao što nam govori prispodoba – potreban je samo trenutak naše pažnje, osjećaj samilosti, da bi je se uklonilo. Dvojica prolaznika, koji za sebe misle da su pobožni i religiozni, vide ranjenog, ali se ne zaustavljaju. Treći pak prolaznik, Samarijanac, prezreni stranac, sažalio se i pobrinuo za tog stranca kraj puta, ponijevši se prema njemu kao prema bratu. Time, a da to nije ni mislio, mijenja stvar, čini svijet više bratskim.

Braćo, sestre, nikad nismo spremni za bolest, a često i priznati da smo poodmakle dobi. Plašimo se ranjivosti, a sveprisutna tržišna kultura tjera nas da je poričemo. Krhkosti nema mjesta. I tako zlo, kad provali i okomi se na nas, ostavi nas ležati na tlu obamrle. Može se dogoditi da nas drugi napuste ili da osjećamo da mi njih moramo napustiti kako im ne bismo bili na teret. Tako počinje samoća i truje nas gorak osjećaj nepravde zbog kojeg se čini da je čak i nebo zatvoreno. Teško nam je, naime, biti u miru s Bogom kad su naši odnosi s drugima i sa samim sobom prekinuti. Zato je tako važno, i kad je riječ o bolesti, da se cijela Crkva ugleda u primjer milosrdnog Samarijanca iz Evanđelja, kako bi postala vrijedna „poljska bolnica“: njezino poslanje, naime, osobito u povijesnim okolnostima kroz koje prolazimo, izražava se u ostvarivanju skrbi. Svi smo ranjivi i krhki; svi trebamo tu suosjećajnu pažnju koja se zna zaustaviti, pristupiti, iscijeliti i podići. Stanje u

kojem su bolesnici zato je apel koji slama ravnodušnost i usporava korake onima koji grabe kroz život kao da nemaju sestara i braće.

Svjetski dan bolesnika, naime, ne poziva samo na molitvu i blizinu s onima koji pate, nego također ima za cilj senzibilizirati Božji narod, zdravstvene ustanove i civilno društvo za novi zajednički hod naprijed. Ezekielovo proroštvo, citirano na početku, sadrži vrlo oštar sud o prioritetima onih koji imaju ekonomsku, kulturnu i izvršnu vlast nad narodom: „Mlijekom se hranite, vunom odijevate, ovnove tovne koljete, a stada ne pasete. Nemoćnih ne krijepite, bolesnih ne liječite, ranjenih ne povijate, zalutalih natrag ne dovodite, izgubljenih ne tražite, nego nasilno i okrutno njima gospodarite“ (34,3–4). Riječ Božja je uvijek prosvjetljujuća i suvremena. Ne samo u prokazivanju, nego i u predlaganju. Zaključak prispodobe o milosrdnom Samarijancu, naime, sugerira nam kako se odjelotvorenje bratstva, koje započinje osobnim susretom, može proširiti na organiziranu skrb. Gostionica, gostioničar, novac, obećanje da ćemo jedni druge obavještavati (usp. Lk 10,34–35): sve nas to upućuje na službu svećenikâ, rad zdravstvenih i socijalnih radnika, zalaganje članova obitelji i volontera zahvaljujući kojima se svaki dan, u svim dijelovima svijeta, dobro suprotstavlja zlu.

U godinama pandemije porastao je naš osjećaj zahvalnosti prema onima koji svakodnevno rade na području zdravlja i istraživanja. Ali da bi se prevladala tako velika kolektivna tragedija nije dovoljno samo odavati počast herojima. COVID-19 je stavio na tešku kušnju tu veliku mrežu sposobnosti i solidarnosti i razotkrio strukturna ograničenja postojećih sustava so-

cijalne skrbi. Ta zahvalnost, dakle, mora ići ruku pod ruku s aktivnim traženjem, u svakoj zemlji, strategijâ i resursâ kako bi se svima jamčio pristup lijekovima i temeljnom pravu na zdravlje.

„Pobrine se za njega“ (Lk 10,35) preporučuje Samarijanac gostioničaru. Isus to ponavlja i svakome od nas, te nas na kraju potiče: »Idi pa i ti čini tako!«. Kao što sam naglasio u *Fratelli tutti*, „ova nam prispodoba pokazuje kojim je načinima moguće obnoviti zajednicu počevši od muškaraca i žena koji se poistovjećuju s krhkošću drugih, koji ne dopuštaju izgradnju društva u kojem vlada isključivost, nego postaju bližnji, podižu pale i vraćajući ih u društvo, tako da dobro bude svima zajedničko“ (br. 67). Naime, „stvoreni smo za puninu koja se može postići samo u ljubavi. Živjeti tako da budemo ravnodušni na patnju nije nam mogućnost za izabrati“ (br. 68).

I ove godine 11. veljače uprimo svoj pogled u Svetište u Lurdu kao proroštvo, pouku povjerenju Crkvi u srcu suvremenosti. Ne vrijedi samo ono što ima neku svrhu i nisu važni samo oni koji proizvode. Bolesnici su, naime, u središtu Božjeg naroda, koji ide naprijed zajedno s njima kao znak čovječanstva u kojem je svatko dragocjen i nikoga se ne smije odbacivati.

Zagovoru Marije, Zdravlju bolesnih, povjeravam sve vas koji ste bolesni, vas koji skrbite o njima u svojim obiteljima, na svom radnom mjestu, kroz istraživanje i volonterstvo, kao i vas koji se zalažete za uspostavljanje osobnih, crkvenih i građanskih veza bratstva. Svima od srca upućujem svoj blagoslov.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 10. siječnja 2023.

Franjo

Papina poruka za korizmu 2023.

KORIZMENA ASKEZA, SINODSKI ITINERARIJ

Draga braćo i sestre!

U evanđeljima po Mateju, Marku i Luki postoji podudarnost u izvješćima o događaju Isusova preobraženja. U tom događaju vidimo Gospodinov odgovor na neuspjeh njegovih učenika da ga razumiju. Neposrednog prije toga došlo je do pravog sukoba između Učitelja i Šimuna Petra, koji – nakon što je priznao Isusa Kristom, Sinom Božjim – odbacio je njegov navještaj muke i križa. Isus ga je oštro prekorio: »Nosi

se od mene, sotono! Sablazan si mi jer ti nije na pameti što je Božje, nego što je ljudsko!« (Mt 16,23). I gle, »nakon šest dana uze Isus sa sobom Petra, Jakova i Ivana, brata njegova, te ih povede na goru visoku, u osamu« (Mt 17,1).

Evanđelje o preobraženju naviješta se svake godine na drugu korizmu nedjelju. Naime, Gospodin nas u tom liturgijskom vremenu uzima sa sobom i vodi nas u osamu. Dok redovite obveze traže od nas da ostanemo u svojim uo-

bičajenim mjestima, živeći jednoličnu i katkad dosadnu svakodnevicu, u korizmi smo pozvani uspeti se zajedno s Isusom “na goru visoku”, da sa svetim Božjim narodom doživimo posebno iskustvo *askeze*.

Korizmena askeza je zalaganje, uvijek prodahnuto milošću, da nadvladamo svoj manjak vjere i otpore nasljedovanju Isusa na križnom putu. Upravo ono što su Petar i ostali učenici trebali učiniti. Da bismo produbili svoje poznavanje Učitelja, da bismo u punini razumjeli i prihvatili otajstvo Božjeg spasenja, koje se ostvaruje u potpunom darivanju samoga sebe iz ljubavi, moramo pustiti njemu da nas povede u osamu i u visine, odvajajući se od osrednjosti i ispraznosti. Trebamo krenuti na put koji vodi uzbrdo, koji zahtijeva napor, žrtvu i usredotočenost, baš poput izleta u planine. Ti su preduvjeti važni i za sinodski put kojim smo kao Crkva predano krenuli. Dobro će nam doći da razmišljamo o tom odnosu između korizmene askeze i sinodskog iskustva.

Na “duhovnu obnovu” na gori Tabor Isus vodi sa sobom trojicu učenika, odabranih da budu svjedoci jedinstvenog događaja. On želi da to milosno iskustvo ne bude samotno, nego nešto što se dijeli s drugima, kao što je to, uostalom, i sav naš život u vjeri. Isusa se nasljeduje zajedno i zajedno, kao Crkva hodočasnica u vremenu, živimo liturgijsku godinu i u njoj korizmu, putujući s onima koje nam je Gospodin dao za suputnike na našem životnom putu. Slično usponu Isusa i učenikâ na goru Tabor, možemo reći da je naš korizmeni hod “sinodski”, zato što je nešto što činimo zajedno i svi idemo istim putem, kao učenici jedinoga Učitelja. Znamo, štoviše, da je On sâm *Put*, i zato Crkva, i u liturgijskom i u sinodskom itinerariju, ne čini ništa drugo nego sve dublje i potpunije ulazi u otajstvo Krista Otkupitelja.

I dolazimo tako do vrhunca. U Evandjelju se kaže da Isus »preobrazi se pred njima. I zasja mu lice kao sunce, a haljine mu postadoše bijele kao svjetlost« (Mt 17,2). To je “vrh”, cilj puta. Na kraju uspona, dok stoje s Isusom na vrhu gore, trojici učenika dana je milost da ga vide u njegovoj slavi, obasjanog nadnaravnom svjetlošću koja nije dolazila izvana, nego je zračila iz njega samog. Božanska ljepota tog viđenja bila je neusporedivo veća od svih napora koje su učenici morali uložiti dok su se uspinjali na goru Tabor. Kao i kod svakog napornog izleta

u planinu, dok se penješ moraš dobro paziti na stazu, ali panorama koja se na kraju pruža pred očima iznenađuje i uzvrća svojom divotom. I sinodski se proces često čini napornim i ponekad bismo mogli klonuti duhom. No, ono što nas čeka na kraju nesumnjivo je nešto čudesno i iznenađujuće, što će nam pomoći da bolje razumijemo Božju volju i naše poslanje u službi njegova kraljevstva.

Iskustvo učenikâ na gori Tabor dodatno se obogaćuje kad se uz preobraženog Isusa pojavljuju Mojsije i Ilija, koji uosobljuju Zakon odnosno Proroke (usp. Mt 17,3). Kristova je novost ispunjenje Staroga saveza i obećanjâ; neodvojiva je od povijesti Boga s njegovim narodom i otkriva njezino duboko značenje. Sinodski je hod, slično tome, također ukorijenjen u tradiciji Crkve i istodobno otvoren novostima. Tradicija je izvor nadahnuća za traženje novih putova, kloneći se pritom napasti nepokretnosti, s jedne strane, i napasti improviziranog eksperimentiranja, s druge.

Korizmeni asketski hod i, na sličan način, sinodski hod, imaju za cilj duboku promjenu i na osobnoj i na crkvenoj razini. Ta duboka promjena, i u jednom i u drugom slučaju, ima svoj uzor u Isusovu preobraženju i postiže se milošću njegova vazmenoga otajstva. Da bi se takva duboka promjena dogodila ove godine u nama, želim predložiti dva “puta” kojim nam je ići da bismo zajedno s Isusom svladavali uspon i s njim došli do cilja.

Prvi se odnosi na poziv koji je Bog Otac uputio učenicima na goru Tabor dok su gledali preobraženog Isusa. Glas iz oblaka govori: »Slušajte ga!« (Mt 17, 5). Prva je uputa, dakle, vrlo jasna: slušati Isusa. Korizma je vrijeme milosti u onoj mjeri u kojoj slušamo njega koji nam govori. A kako nam govori? Ponajprije u Riječi Božjoj koju nam Crkva daje u liturgiji: neka naše uši ne budu začepjene za nju; ako ne možemo stalno ići na misu, čitajmo biblijska čitanja iz dana u dan, pa i uz pomoć interneta. Osim u Svetom pismu, Gospodin nam govori u našoj braći i sestrama, posebno u licima i pričama onih koji su u potrebi. No, želim dodati još jedan vid, koji je vrlo važan u sinodskom procesu: slušanje Krista povezano je također sa slušanjem naše braće i sestara u Crkvi. Riječ je o onom uzajamnom slušanju koje je u nekim fazama glavni cilj, ali je, međutim, uvijek neizostavno u metodi i stilu sinodske crkve.

Čuvši Očev glas, »učenici padoše licem na zemlju i silno se prestrašiš. Pristupi k njima Isus, dotakne ih i reče: "Ustanite, ne bojte se!" Podigoše oči, ali ne vidješe nikoga doli Isusa sama« (Mt 17,6–8). Evo drugog savjeta za ovu korizmu: nemojmo iz straha od suočavanja sa stvarnošću s njezinim svakodnevnim naporima, potrebama i proturječjima bježati u religioznost sazdanu od izvanrednih događaja, sugestivnih iskustava. Svjetlo koje Isus pokazuje učenicima predokus je uskrsne slave, a pristupa mu se nasljedovanjem "njega jedinoga". Korizma je usmjerena na Uskrs: to "povlačenje u osamu" nije samom sebi svrha, već nas priprema da s vjerom, nadom i ljubavlju živimo muku i križ kako bismo došli do uskrsnuća. I na sinodskom putu se ne smijemo zavaravati da smo

stigli do cilja kad nam Bog daje milost nekih snažnih iskustava zajedništva, jer i tad nam Gospodin ponavlja: »Ustanite, ne bojte se!«. Siđimo u nizinu i neka nam milost koju smo doživjeli pomogne umješno raditi na sinodalnosti u svakodnevnom životu naših zajednica.

Draga braćo i sestre, neka nas u ovoj korizmi Duh Sveti snaži i potiče u našem usponu s Isusom, kako bismo mogli iskusiti njegov božanski sjaj i tako, ojačani u vjeri, nastavili svoj put zajedno s njim, koji je svjetlost na prosvjetljenje narodâ i slava puka svoga.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 25. siječnja, blagdan Obraćenja svetoga Pavla

Franjo

Papina poruka za Svjetski dan molitve za zvanja (30.4.2023.)

POZIV: MILOST I POSLANJE

Draga braćo i sestre, dragi mladi!

Ovo je već 60. put da slavimo Svjetski dan molitve za zvanja, koji je 1964., tijekom Drugog vatikanskog sabora, ustanovio **Sveti Pavao VI.** Ova providonosna inicijativa nastoji pomoći članovima Božjeg naroda, kao pojedincima i kao zajednicama, da odgovore na poziv i poslanje koje Gospodin povjerava svakom od nas u današnjem svijetu, usred njegovih nevolja i njegovih nada, njegovih izazova i postignuća.

Ove bih vas godine zamolio da se u svojem razmišljanju i molitvi, pozabavite temom *Poziv: milost i poslanje*. Ovaj je dan dragocjena prilika da se s udivljenjem prisjetimo kako je Gospodinov poziv milost, potpuni dar, a ujedno i obveza da se Evanđelje donosi drugima. Pozvani smo na svjedočku vjeru, vjeru koja usko povezuje milosni život, kako se doživljava u sakramentima i crkvenom zajedništvu, s našim apostolatom u svijetu. Vođeni Duhom, kršćani su pozvani odgovoriti na egzistencijalne periferije i ljudske drame, uvijek svjesni kako je poslanje Božje djelo; to ne provodimo sami, nego uvijek u crkvenom zajedništvu, zajedno s našom braćom i sestrama, i pod vodstvom crkvenih pastira. Jer to je oduvijek bio Božji san: živjeti s njim u zajedništvu ljubavi.

„Odabrani prije postanka svijeta“

Apostol Pavao pred nama otvara izvanredni horizont: u Kristu nas Bog Otac „sebi izabra

prije postanka svijeta da budemo sveti i bez mane pred njim; u ljubavi nas predodredi za posinstvo, za sebe, po Isusu Kristu, dobrohotnošću svoje volje“ (Ef 1,4-5). Ove nam riječi omogućuju sagledati život u njegovoj punini: Bog nas je „začeo“ na svoju sliku i priliku te želi da budemo njegovi sinovi i kćeri. Ljubav nas je stvorila, za ljubav i s ljubavlju, i za ljubav smo stvoreni.

Tijekom našeg života, ovaj poziv, koji je dio našeg bića i tajna naše sreće, dolazi do nas djelovanjem Duha Svetoga na uvijek nove načine. Prosvjetljuje naše umove, jača našu volju, ispunjava nas udivljenjem i pali naša srca. Ponekad nam Duh dolazi na potpuno neočekivane načine.

Tako je bilo i sa mnom kada sam 21. rujna 1953., dok sam išao na godišnju školsku proslavu, bio ponukan da svratim u crkvu i odem na ispovijed. Taj dan mi je promijenio život i ostavio trag koji je ostao do danas. Božji poziv na sebedarje nastoji se očitovati postupno: u našem susretu sa siromaštvom, u trenucima molitve, kada vidimo jasno svjedočanstvo Evanđelja ili čitamo nešto što nam otvara um. Kad čujemo Božju riječ i osjetimo da nam je izravno upućena, u savjetima brata ili sestre, u trenucima bolesti ili žalosti... Na sve načine na koje nas poziva, Bog pokazuje beskrajnu kreativnost.

Gospodinova inicijativa i njegov milosni dar zahtijevaju naš odgovor. Poziv je „međuigra između božanskog izbora i ljudske slobode“¹, dinamičan i uzbudljiv odnos između Boga i ljudskog srca. Dar poziva je poput božanskog sjemena koje niče u tlu našeg postojanja, otvara naša srca Bogu i drugima, kako bismo mogli s njima podijeliti blago koje smo sami pronašli. To je temeljna struktura onoga što podrazumijevamo pod pozivom: Bog nas poziva u ljubavi i mi mu u zahvalnosti odgovaramo u ljubavi. Shvaćamo da smo ljubljени sinovi i kćeri jednoga Oca i počinjemo vidjeti sebe kao braću i sestre jedni drugima. **Sveta Terezija od Djeteta Isusa**, kad je to napokon jasno „vidjela“, uzviknula je: „Napokon sam pronašla svoj poziv: moj poziv je ljubav. Doista, našla sam svoje pravo mjesto u Crkvi... U srcu Crkve, moje Majke, bit ću ljubav“.²

„Ja sam poslanje u ovom svijetu“

Božji poziv, rekli smo, uključuje i „poslanje“. Nema zvanja bez poslanja. Nema sreće i pune samospoznaje ako drugima ne ponudimo novi život koji smo pronašli. Božji poziv na ljubav iskustvo je koje nam ne da šutjeti. Sveti Pavao kaže: „Jao meni ako evanđelje ne navješćujem!“ (1 Kor 9,16). A Prva Ivanova poslanica počinje riječima: „Što bijaše od početka, što smo čuli, što smo vidjeli očima svojim, što razmotrismo i ruke naše opipaše – Riječ tijelom postala – to vam pišemo da radost naša bude potpuna“ (usp. 1,1-4).

Prije pet godina, u apostolskoj pobudnici *Gaudete et Exsultate*, obratio sam se svakoj krštenoj osobi, rekavši: „I ti moraš shvaćati cjelinu svoga života kao poslanje“ (br. 23). Da, jer svatko od nas može reći: „Ja sam jedna misija na ovoj zemlji; i upravo zbog toga i jesam na ovome svijetu“ (*Evangeliu Gaudium*, 273).

Naše zajedničko poslanje kao kršćana je radosno svjedočiti gdje god se nađemo, svojim djelima i riječima, iskustvo postojanja s Isusom i članovima njegove zajednice, a to je Crkva. To poslanje nalazi izraz u djelima tjelesnog i duhovnog milosrđa, u gostoljubivom i blagom načinu života koji odražava blizinu, suosjećanje i nježnost, nasuprot kulturi rasipništva i ravnodušnosti. Bivajući bližnji, poput milosrdnog Samarijanca (usp. Lk 10,25-37), shvaćamo srž našeg kršćanskog poziva: nasljedovati Isusa Krista koji je došao služiti, a ne da bude služen (usp. Mk 10,45).

Ova misionarska aktivnost ne proizlazi samo iz naših vlastitih sposobnosti, planova i projekata, niti iz naše puke snage volje ili naših nastojanja da prakticiramo vrline; to je rezultat dubokog iskustva u Isusovu društvu. Tek tada možemo svjedočiti Osobu, Život i tako postati „apostoli“. Tek tada se možemo smatrati „duboko označeni, štoviše opečaćeni tim poslanjem da prosvjetljujemo, blagoslivljamo, oživljavamo, tješimo, liječimo, oslobađamo“ (*Evangeliu Gaudium*, 273).

Evandeoska slika ovog iskustva je ona dvojice učenika koji idu u Emaus. Nakon susreta s uskrslim Isusom rekli su jedno drugomu: „Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio, dok nam je otkrivao Pisma?“ (Lk 24,32). U tim učenicima možemo vidjeti što znači imati „ražarena srca, noge u pokretu“.³ To je također moja žarka nada za nadolazeći Svjetski dan mladih u Lisabonu, kojega radosno iščekujem, s geslom: *Marija usta i pohiti u Gorje* (Lk 1,39). Neka se svaki muškarac i žena osjete pozvani ma ustati i žurno poći, ražarena srca.

Okupljeni i pozvani

Evanđelist Marko pripovijeda trenutak kada je **Isus** poimence pozvao k sebi dvanaest učenika. Postavio ih je da budu s njim i da ih šalje propovijedati, liječiti nemoći i izgoniti zloduhe (usp. Mk 3,13-15). Gospodin je tako postavio temelje svoje nove zajednice. Dvanaestorica su bili ljudi iz različitih društvenih klasa i zanahta; nitko od njih nije bio utjecajna osoba. Evanđelja govore i o drugim pozivima, poput onog o 72 učenika koje je Isus slao dva po dva (usp. Lk 10,1).

Crkva je *Ecclesia*, grčka riječ za skup osoba pozvanih i okupljenih, kako bi oblikovali zajednicu misionarskih učenika Isusa Krista posvećenih međusobnom dijeljenju ljubavi (usp. Iv 13,34; 15,12) i širenju te ljubav svima drugima, da dođe kraljevstvo Božje.

Unutar Crkve svi smo mi službenici, sukladno raznolikosti svojih zvanja, karizmi i službi. Naš zajednički poziv da se darujemo u ljubavi razvija se i nalazi konkretan izraz: u životu laika muškaraca i žena, posvećenih podizanju obitelji kao male kućne Crkve i radeći kao kvasac evanđelja za obnovu različitih dijelova društva; u svjedočanstvu posvećenih žena i muškaraca koji su potpuno predani Bogu radi svoje braće i sestara kao proročki znak kraljev-

stva Božjega; u zaređenim službenicima – đakonima, svećenicima i biskupima – postavljanim u službu propovijedanja, molitve i izgrađivanja zajedništva svetog Božjeg naroda. Samo u odnosu sa svim ostalim, svaki pojedini poziv u Crkvi u potpunosti otkriva svoju pravu narav i bogatstvo. Promatrana u tom svjetlu, Crkva je „simfonija“ zvanja, sa svakim pozivom ujedinjenim, ali različitim, u harmoniji i udruženi zajedno u „napredovanju“ da se po cijelom svijetu širi novi život kraljevstva Božjega.

Milost i poslanje: dar i zadatak

Draga braćo i sestre, poziv je dar i zadaća, izvor novog života i istinske radosti. Neka inicijative molitve i aktivnosti povezane s ovim Danom ojačaju svijest o pozivu u našim obiteljima, našim župnim zajednicama, našim zajednicama posvećenog života i našim crkvenim udrugama i pokretima. Duh uskrslog Gospodina raspršuje našu ravnodušnost i daruje nam dar naklonosti i suosjećanja. Na taj nam način omogućuje živjeti svaki dan iznova rođeni kao djeca Boga koji je ljubav (usp. 1 Iv 4,16) i zauzvat tu ljubav nuditi drugima. Donijeti život posvuda, osobito u mjesta isključenosti i izrabljivanja, siromaštva i smrti, kako bi se proširili obzori ljubavi⁴ kako bi Bog mogao sve potpunije kraljevati u ovom svijetu.

Neka nas na našem putu prati molitva koju je Sveti Pavao VI. sastavio za prvi Svjetski dan zvanja, 11. travnja 1964.:

„Gospodine Isuse, božanski Pastiru duša, koji si pozvao apostole da budu ribari ljudi. Nastavi privlačiti k sebi žarke i plemenite mladenačke duše i učini ih svojim učenicima i službenicima. Ulij u njih onu svoju žeđ za sveopćim otkupljenjem ... Otvori im sve krajeve ovoga svijeta ... Odazivajući se Tvom svetom pozivu, neka nastave Tvoje spasiteljsko djelo na zemlji, te izgrađuju Tvoje otajstveno tijelo, Crkvu, postavši ‘sol zemlje’ i ‘svjetlo svijeta’ (Mt 5,13).“

Neka vas zagovara i štiti Blažena Djevica Marija. Uz moj blagoslov.

Rim, Sv. Ivan Lateranski, 30. travnja 2023.,
Franjo

¹ Završni dokument XV. redovite opće skupštine Sinode biskupa (2018): *Mladi, vjera i razlučivanje zvanja*, Br. 78.

² Manuscript B, napisan tijekom njezine posljednje duhovne obnove (rujan 1896.), *Oeuvres completes*, Paris, 1992, p. 226.

³ Usp. Poruka za Svjetski dan misija 2023. (6. siječnja 2023.).

⁴ *Dilatentur spatia caritatis*: Sv. Augustin, Sermo 69: PL 5, 440-441.

Papina poruka za 3. svjetski dan djedova, baka i starijih osoba (23.7.2023.)

“OD KOLJENA DO KOLJENA DOBROTA JE NJEGOVA” (Lk 1,50)

Draga braćo i sestre!

»Od koljena do koljena dobrota je njegova« (Lk 1,50) tema je 3. Svjetskog dana djedova, baka i starijih osoba. Ta nas tema vraća na blagoslovljeni susret mlade Marije s njezinom starijom rođakinjom Elizabetom (usp. Lk 1, 39-56). Ova, ispunjena Duhom Svetim upravlja Majci Božjoj riječi koje, više od dva tisućljeća kasnije, nastavljaju odjekivati u našoj svakodnevnoj molitvi: »Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje!« (r. 42). Duh Sveti, koji je već sišao na Mariju, nadahnjuje ju da odgovori s *Veliča (Magnificat)* u kojem naviješta da se Gospodinovo milosrđe proteže s naraštaja na naraštaj. Taj isti Duh blagoslivlja i prati svaki plodan susret između različitih naraštaja, između djedova i baka i unuka, između mladih i starih. Bog, naime, želi da mladi razvesele srca starijih, kao što je Marija učini-

la Elizabeti, i da na temelju njihovih životnih iskustava steknu mudrost. No, Gospodin, prije svega, želi da starije ne ostavljamo same, da ih ne guramo na marginu života, kao što se nažalost danas često događa.

Lijepo je što su ove godine proslava Svjetskog dana djedova, baka i starijih osoba i Svjetski dan mladih kalendarski tako blizu. Oba događaju imaju za temu Marijinu “žurbu” (usp. r. 39) u pohodu Elizabeti i tako nas navode na razmišljanje o vezi između mladih i starijih. Gospodin se nada da će mladi u susretu sa starijima prihvatiti poziv na čuvanje sjećanja i prepoznati, zahvaljujući njima, dar pripadnosti jednoj većoj povijesti. Prijateljstvo s nekom starijom osobom pomaže mlađoj da svoj život ne svodi život na sadašnjost i da se sjeti da ne ovisi sve o njezinim sposobnostima. Starijoj osobi pak prisutnost mlade osobe daje nadu da ono

što je doživjela neće biti izgubljeno i da će se njezini snovi ostvariti. Ukratko, Marijin pohod Elizabeti i svijest da se Gospodinovo milosrđe prenosi s koljena na koljeno otkrivaju da sami ne možemo napredovati, a kamoli spasiti se, te da su Božja prisutnost i djelovanje uvijek dio nečeg većeg, povijesti jednog naroda. Sama Marija to kaže u svom *Veliča*, kličući od radosti u Bogu koji je učinio nova i iznenađujuća čude-sa, vjeran obećanju danom Abrahamu (usp. rr. 51-55).

Da bi se bolje razumjelo način na koji Bog djeluje podsjećamo da vrijeme treba promatrati u cjelini, zato što se najveće stvarnosti i najljepši snovi ne ostvaruju u trenu, nego kroz jedan rast i sazrijevanje: u hodu, u dijalogu, u odnosu. Zato onaj koji se usredotočuje samo na trenutačno, na vlastite prohibitke koje treba postići brzo i pohlepno, na “odmah i sada”, gubi iz vida Božje djelovanje. Njegov naum ljubavi proteže se, međutim, kroz prošlost i budućnost, obuhvaća i povezuje naraštaje. Taj je plan veći od nas samih, ali u njemu je svaki od nas važan i prije svega je pozvan *nadići sebe*. Za mlade to znači nadići prolaznu sadašnjost u koju nas virtualna stvarnost može zarobiti, koja nas često odvraća od konkretnog djelovanja. Za starije to pak znači da ne razmišljaju o svojim snagama koje kopne i opadaju i žale za propuštenim prilikama. Gledajmo naprijed! Pustimo da nas oblikuje Božja milost koja, od naraštaja do naraštaja, oslobađa tromosti u djelovanju i žaljenja za prošlošću!

U susretu između Marije i Elizabete, između mladih i starijih, Bog nam daruje svoju budućnost. Marijin pohod i Elizabetin pozdrav otvaraju vrata za očitovanje spasenja: kroz njihov zagrljaj njegovo milosrđe prodi-re s radosnom blagošću u ljudsku povijest. Želim stoga pozvati sve da razmišljaju o tom susretu, pa i više od toga: da sklope oči i zamisle, kao na fotografiji, taj zagrljaj između mlade Majke Božje i starije majke svetog Ivana Krstitelja; da ga predoče u svom umu i vizualiziraju u svom srcu, kako bi

im se taj prizor urezao u srce kao sjajna duhovna slika.

Pozivam vas, zatim, da prijedete s mašte na stvarnost i učinite nešto da se zagrlji djedove i bake i starije osobe. Ne ostavljajmo ih same. Njihova prisutnost u obiteljima i zajednicama je dragocjena, posvješćuje nam da dijelimo istu baštinu i da smo dio jednog naroda u kojem se korijeni čuvaju. Dà, starije osobe su te koje nam prenose pripadnost svetom Božjem narodu. Crkva, jednako kao i društvo, ih treba. Oni predaju sadašnjosti jednu prošlost koja je prijeko potrebna za izgrađivanje budućnosti. Poštujmo ih, ne uskraćujmo sebi njihovo društvo i ne prikraćujmo njih za naše, ne dopustimo da budu odbačeni.

Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba želi biti mali, nježni znak nade za njih i za čitavu Crkvu. Ponavljam stoga moj poziv svima – biskupijama, župama, udrugama, zajednicama – da ga proslave, stavljajući u središte preobilnu radost koja izvire iz obnovljenog susreta između mladih i starijih. Vama, mladi, koji se pripremate otputovati za Lisabon ili ćete Svjetski dan mladih proslaviti u mjestima u kojima živite, želim poručiti: prije nego što krenete na put posjetite djeda i baku, posjetite neku stariju osobu koja živi sama! Njihove će vas molitve štititi i u svom srcu ćete nositi blagoslov tog susreta. Vas starije molim da svojim molitvama pratite mlade koji budu slavili Svjetski dan mladih. Ti mladi su Božji odgovor na vaše molitve, plod onoga što se posijali, znak da Bog ne napušta svoj narod, nego ga uvijek pomlađuje maštom Duha Svetoga.

Dragi djedovi i bake, draga starija braćo i sestre, neka blagoslov zagrljaja Marije i Elizabete siđe na vas i vaša srca ispuni mirom. Od srca vas blagoslivljam. A vi, molim vas, molite za mene.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 31. svibnja 2023.,
blagdan Pohoda Blažene Djevice Marije.

Franjo

“NEK’ POTEKU PRAVDA I MIR”

Draga braćo i sestre!

“Nek’ poteku pravda i mir” ovogodišnja je tema Ekumenskog vremena stvorenoga, nadahnuta na riječima proroka Amosa: „Pravda nek’ poteče kao voda i pravica k’o bujica silna“ (5,24).

Ova dojmljiva slika proroka Amosa govori nam što Bog želi. Bog želi da vlada pravda, što je za naše živote djece stvorene na Božju sliku jednako važno kao voda za naše fizičko preživljavanje. Ta pravda mora niknuti tamo gdje je potrebna, ne smije se sakrivati preduboko ili nestati poput vode koja ispari prije nego li uspije utažiti našu žeđ. Bog želi da svaki pojedinac nastoji biti pravedan u svakoj prilici, da se uvijek trudi živjeti u skladu s njegovim zakonima i tako omogućiti da život procvjeta u svojoj punini. Kad najprije tražimo Božje kraljevstvo (usp. *Mt* 6,33), održavajući ispravan odnos s Bogom, ljudima i prirodom, tada pravda i mir mogu teći poput nepresušnog toka bistre vode, hraneći čovječanstvo i sva stvorenja.

Jednog lijepog ljetnog dana u srpnju 2022. razmišljao sam o tim temama na svom hodočašću na obali Jezera svete Ane, u pokrajini Alberta, u Kanadi. To je jezero bilo i još je uvijek hodočasničko mjesto za mnoge naraštaje domorodaca. Kao što sam rekao u toj prigodi, praćen zvukom bubnjeva: „Kolika su srca ovdje došla željna i tjeskobna, noseći breme života, i u ovim vodama našla utjehu i snagu za dalje! Ovdje također, uronjeni u stvoreni svijet, možemo osjetiti i drugi otkucaj, majčinski otkucaj srca zemlje. I kao što su otkucaji srca djece, još od majčine utrobe, u skladu s otkucajima njezina srca, tako i mi, da bismo rasli kao ljudska bića, moramo uskladiti ritmove života s ritmovima stvorenog svijeta koji nam daje život.“¹

U ovom Vremenu stvorenoga zadržimo se na tim otkucajima srca: našeg vlastitog srca, srca naših majki i naših baka, otkucaju srca stvorenog svijeta i Božjega srca. Danas oni nisu usklađeni, ne kucaju zajedno u pravdi i miru. Mnogi su spriječeni napajati se na tom bogatom izvoru. Poslušajmo stoga apel da budemo uz žrtve ekološke i klimatske nepravde i da prekinemo ovaj besmisleni rat protiv stvorenog svijeta.

Vidimo posljedice tog rata u mnogim rijekama koje presušuju: „Vanjskih je pustinja sve

više u svijetu zato što su unutarnje pustinje postale tako goleme“, rekao je jednom prigodom Benedikt XVI.² Gramzivi konzumerizam, koji hrane sebična srca, remeti ciklus vode na planeti. Neobuzdano korištenje fosilnih goriva i uništavanje šuma dovode do porasta temperatura i velikih suša. Strahovite nestašice vode sve više pogađaju naše domove, od malih ruralnih zajednica do velikih gradova. Usto, grabljive industrije iscrpljuju i onečišćuju naše izvore pitke vode ekstremnim postupcima poput hidrauličkog frakturiranja (eng. hydraulic fracturing) za vađenje nafte i plina, nekontroliranih megaprojekata vađenja ruda i intenzivnog uzgoja životinja. “Sestrica voda”, kako je naziva sveti Franjo, opljačkana je i pretvorena u „robu podložnu zakonima tržišta“ (Enc. *Laudato si’*, 30).

Predstavnici Međuvladinog panela o klimatskim promjenama (IPCC) tvrde da ako se hitno poduzmu koraci vezano uz klimu može se osigurati da ne propustimo priliku za stvaranje održivijeg i pravednijeg svijeta. Možemo i moramo spriječiti gore posljedice. „Uistinu, mnogo se može učiniti“ (*isto*, 180) ako se, kao mnogi potočići i potočići, na kraju slijemo u moćnu rijeku kako bismo navodnili život našeg čudesnog planeta i naše ljudske obitelji za buduće generacije. Udružimo se i poduzmimo hrabre korake kako bi pravda i mir tekli cijelom Zemljom.

Kako možemo pridonijeti moćnoj rijeci pravde i mira u ovom Vremenu stvorenoga? Što mi, osobito kao kršćanske zajednice, možemo učiniti da ozdravimo naš zajednički dom kako bi ponovno vrvio životom? Moramo odlučiti promijeniti svoja *srca*, svoje *stilove života* i *javne politike* koje upravljaju našim društvima.

Kao prvo, pridonosimo toj moćnoj rijeci preobrazbom svojih *srdaca*. Ovo je bitno ako se želi započeti bilo koju drugu preobrazbu. To je ono “ekološko obraćenje” na koje nas je potaknuo sveti Ivan Pavao II.: obnova našeg odnosa sa stvorenim svijetom tako da ga više ne promatramo kao objekt koji treba iskorištavati, nego da ga čuvamo kao sveti dar našeg Stvoritelja. Trebamo, nadalje, shvatiti da cjeloviti pristup poštivanju okoliša uključuje četiri odnosa: s Bogom, s našom braćom i sestrama, današ-

njom i budućom, sa čitavom prirodom i sa samima sobom.

Što se tiče prve od tih dimenzija, papa Benedikt XVI. je prepoznao hitnu potrebu da se shvati kako su stvaranje i otkupljenje neraskidivo povezani: „Otkupitelj je Stvoritelj i ako ne naviještamo Boga u toj njegovoj punoj veličini – kao Stvoritelja i kao Otkupitelja – mi ujedno umanjujemo vrijednost otkupljenja.“³ Stvaranje je vezano uz tajanstveni i veličanstveni Božji čin stvaranja ovog veličanstvenog i prekrasnog planeta i svemira ni iz čega kao i uz trajni plod toga čina, koji doživljavamo kao neiscrpan *dar*. Tijekom liturgije i osobne molitve u „velikoj katedrali stvaranja“,⁴ sjetimo se velikog Umjetnika koji stvara takvu ljepotu i razmišljajmo o misteriju te odluke Boga ljubavi o stvaranju svemira.

Kao drugo, pridonosimo kretanju te moćne rijeke promjenom *načina života*. Polazeći od zahvalnog divljenja Stvoritelju i stvorenju, pokajmo se za svoje „ekološke grijeh“, kako ističe moj brat, ekumenski patrijarh Bartolomej. Tim se grijesima nanosi štetu svijetu prirode i našoj braći i sestrama. Usvojimo, uz pomoć Božje milosti, stilove života s manje otpada i manje nepotrebne potrošnje, osobito tamo gdje su proizvodni procesi toksični i neodrživi. Potrudimo se što je više moguće paziti na svoje navike i ekonomske odluke, kako bi svima bilo bolje: našim bližnjima, ma gdje bili, ali i budućim naraštajima. Surađujmo u Božjem stalnom djelu stvaranja pozitivnim izborima: što je moguće štedljivije korištenje dobara, radosna umjerenost, odlaganje i recikliranje otpada te veće korištenje dostupnih proizvoda i usluga koji su ekološki i društveno odgovorni.

Na kraju, da bi ta moćna rijeka nastavila i dalje teći, moramo stubokom promijeniti *javne politike* koje upravljaju našim društvima i oblikuju živote današnjih i sutrašnjih mladih. Ekonomske politike koje potpomažu skandalozna bogaćenja nekolicine privilegiranih i ponižavajuće uvjete za mnoge druge znače kraj mira i pravde. Očito je da su bogatije države nagomilale „ekološki dug“ (usp. *Laudato si'*, 51).⁵ Svjetski čelnici koji će se okupiti na samitu COP28 u Dubaiju od 30. studenog do 12. prosinca moraju poslušati znanost i pokrenuti brzu i pravednu tranziciju kako bi se okončalo eru fosilnih goriva. Dopuštati da se i dalje nastavljaju istraživanja i širenje infrastruktura

za fosilna goriva u suprotnosti je s obvezama preuzetim Pariškim sporazumom o obuzdavanju globalnog zatopljenja. Dignimo svoj glas kako bismo stali na kraj toj nepravdi prema siromašnima i prema našoj djeci, koja će snositi najgore posljedice klimatskih promjena. Apeliram na sve ljude dobre volje da se ponašaju u skladu s ovim pogledima na društvo i prirodu.

Druga paralelna perspektiva odnosi se na predano zalaganje Katoličke crkve za sinodalnost. Ove će se godine završetak Vremena stvorenoga 4. listopada, na blagdan svetoga Franje, poklopiti s otvaranjem Sinode o sinodalnosti. Poput rijeka u prirodi, u koje se slijevaju bezbrojni potočići i veći potoci i rječice, sinodski proces koji je započeo u listopadu 2021. poziva sve koji su u njega uključeni, bilo kao pojedinci, bilo kao zajednica, da se sliju u veličanstvenu rijeku razmišljanja i obnove. Čitav je Božji narod pozvan uključiti se u hod sinodskog dijaloga i obraćenja.

Poput riječnoga sliva s brojnim velikim i malim pritocima, Crkva je zajednica bezbrojnih mjesnih Crkava, redovničkih zajednica i udruga koje se napajaju istom vodom. Svaki izvor daje svoj jedinstven i nezamjenjiv doprinos, sve dok se svi konačno zajedno ne uliju u golemi ocean Božje milosrdne ljubavi. Kao što je rijeka izvor života za okoliš koji je okružuje, tako i naša sinodska Crkva mora biti izvor života za naš zajednički dom i sve njegove stanovnike. I kao što rijeka daje život raznim vrstama životinja i biljaka, tako i sinodska Crkva mora vršiti životvornu ulogu šireći pravdu i mir na svakom mjestu do kojeg stigne.

U srpnju 2022., u Kanadi, spomenuo sam Galilejsko jezero gdje je Isus liječio i tješio mnoge i gdje je navijestio „revoluciju ljubavi“. Doznao sam da je i Jezero svete Ane također mjesto ozdravljenja, utjehe i ljubavi, mjesto koje nas „podsjeća da je bratstvo stvarno kada okuplja one koji su daleko, da se poruka jedinstva koju Nebo šalje na zemlju ne plaši različitosti i poziva nas na zajedništvo, na zajedništvo različitosti, kako bismo krenuli zajedno, zato što smo svi – svi! – hodočasnici na putu“ *Homilija na Jezero svete Ane (Lac Ste. Anne)*, Kanada, 26. srpnja 2022.⁶

U ovom Vremenu stvorenoga, kao Kristovi sljedbenici na svom zajedničkom sinodskom putu, živimo, radimo i molimo da naš zajednički dom ponovno obiluje životom. Neka Duh

Sveti i dalje lebdi nad vodama i vodi nas u „obnavljanju lica zemlje“ (usp. Ps 104,30).

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 13. svibnja 2023.

Franjo

¹ *Homilija kod Jezera svete Ane (Lac Ste. Anne)*, Kanada, 26. srpnja 2022.

² *Homilija prigodom svečanog početka petrinske službe*, 24. travnja 2005.

³ *Razgovor u katedrali u Bressanoneu*, 6. kolovoza 2008.

⁴ Poruka za Svjetski dan molitve za skrb o stvorenom svijetu, 21. srpnja 2022.

⁵ „Postoji... pravi „ekološki dug“, poglavito između Sjevera i Juga svijeta, vezan uz tržišne neravnoteže s posljedicama po okoliš, kao i nerazmjerno korištenje prirodnih izvora od strane nekih zemalja tijekom dugoga vremenskog razdoblja“ (*Laudato si'*, 51).

⁶ *Homilija na Jezeru svete Ane (Lac Ste. Anne)*, Kanada, 26. srpnja 2022.

Papina poruka za 109. svjetski dan selilaca i izbjeglica (24.9.2023.)

SLOBODNI BIRATI - ISELITI ILI OSTATI

Draga braćo i sestre!

Današnji migracijski tokovi izraz su složenog i razgranatog fenomena. Njegovo razumijevanje iziskuje pažljivu analizu svih aspekata koji karakteriziraju različite faze migracije – od odlaska do dolaska – uključujući i eventualni ponovni povratak. Želeći pridonijeti tom naporu i nastojanju oko razumijevanja te stvarnosti, odlučio sam Poruku za 109. Svjetski dan migranata i izbjeglica posvetiti slobodi koja uvijek treba obilježavati odluku o napuštanju vlastite zemlje.

“Slobodni otići – slobodni ostati” (“Liberi di partire, liberi di restare”) glasio je naziv inicijative solidarnosti koju je prije nekoliko godina pokrenula Talijanska biskupska konferencija kao konkretan odgovor na izazove suvremenih migracija. Neprestano oslušivanje glasa partikularnih Crkava omogućilo mi je otkriti da jamčenje te slobode predstavlja raširenu i zajedničku pastoralnu brigu.

„Anđeo se Gospodnji u snu javi Josipu: ‘Ustani, reče, uzmi dijete i majku njegovu te bježi u Egipat i ostani ondje dok ti ne rekнем jer će Herod tražiti dijete da ga pogubi’“ (Mt 2,13). Bijeg Svete obitelji u Egipat nije bio njihov slobodan izbor, kao što to, uostalom, nisu bile ni mnoge seobe koje su obilježile povijest Izraelskog naroda. Migracija bi uvijek trebala biti slobodan izbor, ali, u stvarnosti, u mnogim slučajevima, pa i danas, tomu još uvijek nije tako. Sukobi, prirodne katastrofe ili jednostavno nemogućnost da žive dostojanstveno i u blagostanju u vlastitoj zemlji prisiljavaju milijune ljudi na iseljavanje. Već je 2003. godine sveti Ivan Pavao II. izjavio kako „stvaranje konkretnih uvjeta za mir, kad je riječ o migrantima i izbjeg-

glicama, znači prije svega ozbiljno poraditi na tome da se osigura pravo na ostanak, odnosno pravo na dostojanstven i miran život u vlastitoj domovini“ (Poruka za 90. Svjetski dan selilaca i izbjeglica, 3).

„Uzmu sa sobom svoje blago i dobra što ih bijahu stekli u zemlji kanaanskoj te stignu Jakov i sve njegovo potomstvo u Egipat“ (Post 46,6). Teška glad nagnala je Jakova i cijelu njegovu obitelj da pobjegnu u Egipat, gdje im je njegov sin Josip osigurao opstanak. Progoni, ratovi, vremenske nepogode i siromaštvo ubrajaju se među najvidljivije uzroke današnjih prisilnih migracija. Migranti bježe zbog siromaštva, straha, očaja. Kako bi se otklonilo te uzroke i time stalo na kraj prisilnim migracijama, prije nego je potrebno zajedničko zalaganje sviju, svakog pojedinog prema njegovoj odgovornosti. To zalaganje počinje time da se zapitamo što možemo, ali jednako tako i što moramo prestati činiti. Moramo nastojati zaustaviti utrku u naoružanju, ekonomski kolonijalizam, otimačinu tuđih dobara i devastaciju našeg zajedničkog doma.

„Svi koji prigrliše vjeru bijahu združeni i sve im bijaše zajedničko. Sva bi imanja i dobra prodali i porazdijelili svima kako bi tko trebao“ (Dj 2,44–45). Ideal prve kršćanske zajednice čini se tako dalekim kad se usporedi s današnjom stvarnošću! Da bi migracija postala istinski slobodan izbor, moramo nastojati osigurati svakome pravičan udio u općem dobru, poštivanje temeljnih prava i pristup cjelovitom ljudskom razvoju. Samo na taj način moći će se svima pružiti priliku da žive dostojanstveno i da se ostvare osobno i kao obitelj. Jasno je da je to ponajprije zadaća zemalja porijekla i onih koji u njima obnašaju vlast, koji su po-

zvani voditi dobru, transparentnu, poštenu i dalekovidnu politiku u službi sviju, a posebno najranjivijih. Te zemlje, međutim, moraju biti stavljene u položaj da to čine a da se pritom ne nađu u situaciji da im se otima prirodne i ljudske resurse i da ne bude vanjskog uplitanja koje pogoduje interesima malobrojnih. A tamo gdje okolnosti dopuštaju izbor iseliti ili ostati, važno je, ipak, osigurati da odluka, kakva god da ona bila, bude informirana i dobro promišljena, kako bi se spriječilo da mnogi muškarci, žene i djeca postanu žrtve rizičnih zabluda ili beskrupuloznih trgovaca ljudima.

„Te jubilejske godine neka se svatko vrati na svoju očevinu“ (Lev 25,13). Proslava jubileja predstavljala je za Izraelski narod čin kolektivne pravde: svakome je omogućen „novi početak, uz brisanje svih dugova, vraćanje zemlje i pružanje mogućnosti da ponovno uživa slobodu vlastitu svakom članu Božjeg naroda“ (Kateheza, 10. veljače 2016.). Dok se približavamo jubilarnoj 2025. godini, dobro je podsjetiti na taj vid jubilejskih slavlja. Prije nego je potreban zajednički napor pojedinih zemalja i međunarodne zajednice, kako bi se svima zajamčilo pravo da ne moraju emigrirati, odnosno mogućnost da žive u miru i dostojanstveno u vlastitoj zemlji. To pravo nije još uvijek uzakonjeno, ali je od temeljne važnosti te njegovo jamčenje treba shvaćati kao dio zajedničke odgovornosti svih država za jedno opće dobro koje nadilazi nacionalne granice. Naime, budući da zemljina dobra nisu neograničena, razvoj ekonomski siromašnijih zemalja ovisi o sposobnosti zajedničkog dijeljenja koje se može generirati između svih zemalja. Sve dok to pravo ne bude zajamčeno – a do toga je još dug put – mnogi će i dalje morati emigrirati u potrazi za boljim životom.

„Jer ogladnjih i dadoste mi jesti; ožednjih i napojiste me; stranac bijah i primiste me; gol i zaogrnuoste me; oboljev i pohodiste me; u tamnici bijah i dodoste k meni“ (Mt 25,35–36). Ove riječi zvuče kao stalno upozorenje da u doseljeniku prepoznamo ne samo brata ili sestru u potrebi, nego samoga Krista koji nam kuca na vrata. Stoga, dok radimo na tome da osigu-

ramo da svaka migracija bude plod slobodnog izbora, pozvani smo u najvećoj mogućoj mjeri poštivati dostojanstvo svakog doseljenika, a to znači pratiti i usmjeravati migracijska kretanja na najbolji mogući način, gradeći mostove, a ne zidove, šireći kanale za sigurnu i redovitu migraciju. Gdje god da odlučili graditi svoju budućnost, u zemlji u kojoj smo rođeni ili drugdje, važno je da uvijek postoji zajednica spremna prihvatiti, štititi, promicati i integrirati svakoga bez razlike, ne izostavljajući nikoga.

Sinodalni put na koji smo krenuli kao Crkva navodi nas da u najranjivijima – a među njima je mnogo migranata i izbjeglica – vidimo posebne suputnike koje trebamo voljeti i brinuti se o njima kao o braći i sestrama. Samo zajedničkim hodom možemo daleko stići i doći do zajedničkog cilja našeg puta.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 11. svibnja 2023.

Franjo

* * *

Molitva

Bože, svemogući Oče,
daj nam milost da se revno zalažemo
za pravdu, solidarnost i mir,
kako bi se svoj tvojoj djeci zajamčio
slobodan izbor između iseljavanja i ostanka.

Daj nam hrabrosti da osudimo
sve strahote našega svijeta
i ustanemo protiv svake nepravde
koja nagrđuje ljepotu tvojih stvorenja
i narušava sklad našeg zajedničkog doma.

Krijepi nas snagom svoga Duha,
kako bismo tvoju nježnost očitovali
svakom migrantu kojega dovedeš na naš put
te u svojim srcima i u svakoj sredini
širili kulturu susreta i skrbi.

Draga braćo i sestre!

Ove sam godine za Svjetski dan misija izabrao temu nadahnutu izvješćem o učenicima iz Emausa, iz Lukina Evanđelja (usp. 24,13-35): „Žar u srcu, noge na putu“. Ta su dva učenika bila zbunjena i razočarana, ali susret s Kristom u Riječi i u razlomljenom Kruhu probudio je u njihovu srcu ushit da ponovno krenu put Jeruzalema i navijeste da je Gospodin doista uskrsnuo. U tom evanđeoskom izvješću duboku promjenu kod učenikâ vidimo iz nekih sugestivnih slika: *žar u srcu* zbog Pisama koje je Isus tumačio, *otvorene oči* kojima ga prepoznaju i, kao vrhunac, *noge na putu*. Razmišljajući o ta tri vida, koji opisuju putovanje učenikâ misionarâ, možemo obnoviti svoj žar prema evangelizaciji u današnjemu svijetu.

1. *Žar u srcima „dok nam je otkrivao Pisma“.* Božja riječ prosvjetljuje i preobražava srce u poslanju.

Na putu iz Jeruzalema do Emausa, srca dvojice učenika bila su obuzeta žalošću – što se vidjelo na njihovim licima – zbog smrti Isusa, u kojega su povjerovali (usp. r. 17). Suočeni s neuspjehom razapetog Učitelja, njihova se nada da je On Mesija srušila (usp. r. 21).

I gle, „dok su tako razgovarali i raspravljali, približi im se Isus i pođe s njima“ (r. 15). Kao na početku poziva učenikâ tako i sada, u času njihove izgubljenosti, Gospodin preuzima inicijativu: pristupa svojim i hoda uz njih. U svom velikom milosrđu, On se nikada ne umara biti s nama, usprkos našim pogreškama, sumnjama, slabostima, usprkos žalostima i pesimizmu koji nas dovode do toga da postajemo „bezumni i srca spora“ (r. 25), malovjerni.

I danas, kao i nekoć, Gospodin je blizu svojim učenicima misionarima i hoda uz njih, posebno kad se osjećaju izgubljenima, obeshrabrenima, prestrašenima pred otajstvom bezakonja koje ih okružuje i želi ih ugušiti. Stoga, „ne dopustimo da nam se ukrade nada!“ (Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 86). Gospodin je veći od naših problema, poglavito kad na njih nailazimo u naviještanju evanđelja svijetu, zato što je to poslanje, u konačnici, njegovo, a mi smo samo njegovi ponizni suradnici, „beskorisne sluge“ (usp. Lk 17,10).

Izražavam svoju blizinu u Kristu svim misionarima i misionarkama u svijetu, posebno onima koji prolaze kroz teške trenutke: predragi, uskrsli Gospodin je uvijek s vama i vidi vašu širokogrudnost i žrtve koje činite u evangelizacijskom poslanju u dalekim krajevima. Nije svaki dan u životu obasjan suncem, ali uvijek imajmo na pameti riječi koje je Gospodin uputio svojim prijateljima prije muke: „U svijetu imate muku, ali hrabri budite – ja sam pobijedio svijet!“ (Iv 16,33).

Nakon što je slušao dvojicu učenika na putu za Emaus, uskrsli Isus “počevši... od Mojsija i svih proroka, protumači im što u svim Pismima ima o njemu” (Lk 24,27). Tada se u srcima učenika ražario plamen, te su se na kraju povjerili jedan drugome: „Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio, dok nam je otkrivao Pisma?“ (r. 32). Isus je živa Riječ, jedina koja može zapaliti, prosvjetliti i preobraziti srce.

Tako možemo bolje razumjeti ono što je rekao sveti Jeronim: „Ne poznavati Pisma znači ne poznavati Krista“ (In Is., Proslov). „Bez Gospodina koji nam otvara pamet nemoguće je duboko razumjeti Sveto pismo. No vrijedi i suprotno: bez Svetoga pisma događaji Isusova poslanja i njegove Crkve na ovome svijetu ostaju nerazumljivi“ (Apostol. pismo *Aperuit illis*, 1). Zato je poznavanje Svetoga pisma važno za kršćaninov život i još važnije za navješćivanje Krista i njegova evanđelja. Što se, uostalom, prenosi drugima ako ne vlastite ideje i planove? I može li ikad hladno srce zapaliti srca drugih?

Dopustimo zato da nas uvijek prati uskrsli Gospodin koji nam tumači značenje Svetog pisma. Pustimo da On zapali naša srca, prosvjetli nas i preobrazi, kako bismo mogli svijetu naviještati njegovo otajstvo spasenja snagom i mudrošću koji dolaze od njegova Duha.

2. *Oči koje „se otvoriše te ga prepoznaše“ u lomljenju kruha.* Isus u euharistiji je vrhunac i izvor poslanja.

Srca ražarena Božjom riječju nagnala su učenike iz Emausa da zamole tajanstvenog Putnika da ostane s njima jer je već padala večer. I dok su bili za stolom, oči su im se otvorile i prepoznali su ga kod lomljenja kruha. Ključnu

ulogu u tome da su se učenicima otvorile oči imao je slijed radnji koje je učinio Isus: uzeo je kruh, blagoslovio ga, razlomio i dao njima. To su uobičajene geste glave kuće u židova, ali kad ih, milošću Duha Svetoga, čini Isus Krist one dvojici sustolnika dozivaju u pamet znamenje umnažanja kruhova i prije svega znak euharistije, sakramenta Žrtve križa. Ali upravo u času u kojem prepoznaju Isusa u Onom koji lomi kruh „on im iščeznu s očiju“ (Lk 24,31). Ta nam činjenica pomaže shvatiti bitnu stvarnost naše vjere: Krist koji lomi kruh postaje sad razlomljeni Kruh, koji se dijeli s učenicima i koji oni zatim blaguju. Postao je nevidljiv, zato što je sada ušao u srca učenikâ kako bi njihova srca usplamtjela još većim žarom, potaknuvši ih da bez oklijevanja ponovno krenu na put kako bi sa svima podijelili jedinstveno iskustvo susreta s Uskrsim! Tako je uskrsli Krist Onaj koji lomi kruh i istodobno Kruh koji se lomi za nas. Svaki je učenik misionar, dakle, pozvan postati, poput Isusa i u njemu, zahvaljujući djelovanju Duha Svetoga, onaj koji lomi kruh i ujedno kruh koji se lomi za svijet.

U vezi s tim treba podsjetiti da je jednostavno lomljenje materijalnog kruha s gladnima u Kristovo ime već samo po sebi kršćanski misijski čin. Tim više je lomljenje euharistijskog kruha, koji je sâm Krist, misijsko djelovanje *par excellence*, zato što je euharistija izvor i vrhunac života i poslanja Crkve.

Podsjetio je na to papa Benedikt XVI.: „Ljubav koju slavimo u sakramentu [euharistije], ne možemo zadržati za sebe. Ona po svojoj naravi zahtijeva da je priopćimo svima. Svijet je potrebit Božje ljubavi, susreta s Isusom Kristom i vjere u njega. Zbog toga euharistija nije samo izvor i vrhunac života Crkve, nego i njezina poslanja: 'Autentično euharistijska Crkva jest misijska Crkva'“ (Apostolska pobudnica *Sacramentum caritatis*, 84).

Da bismo donosili plod, moramo ostati sjedinjeni s njim (usp. Iv 15,4–9). A to se sjedinjenje ostvaruje svakodnevnom molitvom, osobito u *klanjanju*, u ostajanju u tišini u Gospodinovoj prisutnosti koji ostaje s nama u euharistiji. Njegujući s ljubavlju to zajedništvo s Kristom, učenik misionar može postati mistik na djelu. Neka nam srce uvijek žudi za Isusovim društvom, šapćući žarku molbu dvojice učenika iz Emausa, osobito kad se spusti večer: „Ostani s nama, Gospodine!“ (usp. Lk 24,29).

3. Noge na putu, s radošću pričanja o Kristu Uskrsлом. Vječna mladost Crkve koja je uvijek u izlasku.

Nakon što im se otvoriše oči te prepoznaše Isusa u „lomljenju kruha“, učenici „u isti se čas digoše i vratiše u Jeruzalem“ (usp. Lk 24, 33). Ova hitnja da se ide s drugima podijeliti radost susreta s Gospodinom pokazuje da „radost evanđelja ispunja srce i čitav život svakog onog koji susretne Isusa. Oni koji prihvate njegovu ponudu spasenja oslobođeni su od grijeha, žalosti, duhovne praznine i usamljenosti. Sa Isusom Kristom radost se uvijek iznova rađa“ (Apostolska pobudnica *Evangeliū gaudium*, 1). Nemoguće je istinski susresti uskrslog Isusa, a da se ne izgara od želje da se svima govori o tome. Stoga su prvo i glavno bogatstvo poslanja oni koji su, u Svetome pismu i u euharistiji, prepoznali Krista uskrslog i koji nose u srcu njegov plamen i u pogledu njegovo svjetlo. Oni mogu svjedočiti o životu koji nikad ne umire, pa i u najtežim situacijama i u trenucima najveće tame.

Slika „nogu na putu“ još jednom nam dozi-va u pamet neprolaznu vrijednost *missio ad gentes*, poslanja koje je uskrsli Gospodin dao Crkvi da navijesti evanđelje svakoj osobi i svakom narodu, sve do nakraj svijeta. Danas više nego ikada čovječanstvo, ranjeno tolikim nepravdama, podjelama i ratom, treba Radosnu vijest mira i spasenja u Kristu. Koristim zato ovu priliku da još jednom ponovim: „Svi imaju pravo primiti evanđelje. Kršćani imaju zadaću naviještati ga ne isključujući nikoga, ne kao oni koji nameću novu obavezu, nego kao oni koji dijele jednu radost, ukazuju na obzor ljepote i koji pozivaju druge na bogatu gozbu“ (*isto*, 14). Misijsko obraćenje ostaje najvažniji cilj koji si moramo postaviti kao pojedinci i kao zajednica, budući da je „misijsko djelovanje paradigma svakog djelovanja Crkve“ (*isto*, 15).

Kao što kaže apostol Pavao, Kristova nas ljubav obuzima i potiče (usp. 2 Kor 5,14). Ovdje je riječ o dvojakoj ljubavi: Kristovoj ljubavi prema nama, koja privlači, nadahnjuje i ražaruje našu ljubav prema njemu. I upravo ta ljubav Crkvu u izlasku čini uvijek mladom, a svi njezini članovi imaju poslanje naviještati Kristovo evanđelje, uvjereni da On „za sve umrije da oni koji žive ne žive više sebi, nego onomu koji za njih umrije i uskrsnu“ (r. 15). Svatko može pridonijeti ovom misijskom gibanju: molitvom i

djelovanjem, novčanim prilogom i prinošenjem trpljenja i patnji, te vlastitim svjedočenjem. Papinska misijska djela su povlašteno sredstvo za promicanje te misijske suradnje na duhovnoj i materijalnoj razini. Zato su prilogi koje se prikuplja na Svjetski dan misija namijenjeni Papinskom misijskom djelu za širenje vjere.

Hitnost misijskog djelovanja Crkve podrazumijeva, dakako, sve tješnju misijsku suradnju svih njezinih članova na svim razinama. To je bitan cilj sinodskog puta kojim Crkva kroči s ključnim riječima *zajedništvo, sudjelovanje, poslanje*. To zasigurno nije izraz zaokupljenosti Crkve samom sobom; to nije plebiscit kojim se odlučuje, kao u nekom parlamentu, što treba vjerovati i provoditi u djelo a što ne, u skladu s preferencijama ljudi. Naprotiv, riječ je o tome da kao i učenici iz Emausa krenemo na put, slušajući Uskrsloga Gospodina, koji uvijek dolazi među nas da nam tumači značenje Pisma i da lomi kruh za nas kako bismo, snagom Duha

Svetoga, mogli nastaviti njegovo poslanje u svijetu.

Kao što su ta dvojica učenika ispriopovjedila ostalima što im se dogodilo na putu (usp. *Lk* 24,35), tako će i naš navještaj biti radosno pripovijedanje o Kristu Gospodinu, o njegovom životu, mucu, smrti i uskrsnuću, o čudesima koje je njegova ljubav izvela u našem životu.

Krenimo, dakle, prosvijetljeni susretom s uskrslim Gospodinom i oduhovljeni njegovim Duhom! Krenimo sa žarom u srcu, otvorenih očiju i s nogama na putu, da Božjom riječju zapalimo srca drugih, da otvorimo njihove oči Isusu Euharistijskom i pozovemo sve da zajedno kročimo putem mira i spasenja koje je Bog dao čovječanstvu u Kristu.

Sveta Marijo od Puta, Majko Kristovih učenika misionara i Kraljice misija, moli za nas!

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 6. siječnja 2023.

Franjo

Papina poruka za 7. svjetski dan siromaha (19.11.2023.)

“NE OKREĆI LICA OD SIROMAHA” (Tob 4,7)

1. *Svjetski dan siromaha*, plodonosan znak Očeva milosrđa, održava se po sedmi put kako bi podupro naše zajednice na njihovu putu. To je događaj koji Crkva postupno ukorjenjuje u svoj pastoral, kako bi sve više otkrivala središnji sadržaj evanđelja. Svaki dan se zalažemo za prihvaćanje siromašnih, ali to nije dovoljno. Rijeka siromaštva teče kroz naše gradove i postaje sve veća i veća dok se ne prelije iz korita. Ta rijeka kao da nas je preplavila, toliko je glasan vapaj naše braće i sestara koji traže našu pomoć, potporu i solidarnost. I taj glas postaje sve glasniji. Zato se na nedjelju uoči svetkovine Isusa Krista Kralja svega stvorenja ponovno okupljamo oko njegova stola da iznova primimo od njega dar i poslanje živjeti siromašno i biti u službi siromašnih.

»*Ne okreći lica od siromaha*« (Tob 4,7). Te nam riječi pomažu shvatiti bit našeg svjedočenja. Zaustaviti se u dubljem razmišljanju nad Knjigom o Tobiji, malo poznatom ali očaravajućem i mudrošću bogatom tekstu Staroga zavjeta, omogućit će nam bolje proniknuti sadržaj koji sveti pisac želi prenijeti. Pred nama se odvija prizor iz obiteljskog života: otac, Tobit, pozdravlja sina, Tobiju, koji se sprema na da-

lek put. Stari Tobit se boji da neće više nikada vidjeti sina i zato mu ostavlja svoju “duhovnu oporuku”. On je bio sužanj u Ninivi i sad je slijep. Snašla ga je, dakle, dvostruka bijeda, ali je uvijek imao jednu sigurnost, koju izražava ime što ga nosi: “Gospodin mi je bio dobar”. Taj čovjek, koji se uvijek uzdao u Gospodina, kao dobar otac želi ostaviti sinu ne toliko neko materijalno dobro, koliko svjedočanstvo o putu kojim treba ići u životu, pa mu kaže: »Svakog dana, sine, sjeti se Gospodina Boga našega; nemoj griješiti ili kršiti njegovih zapovijedi. Čini pravedna djela svega svog vijeka i ne kroči putovima nepravde« (4,5).

2. Kao što se može odmah primijetiti, sjećanje koje stari Tobit traži od sina nije ograničeno na neki puki čin sjećanja ili molitvu upućenu Bogu. On cilja na konkretna djela, kao što je činjenje dobrih djela i pravedno življenje. Taj poticaj postaje još konkretniji: »ako činiš po istini, uspijevat ćeš u djelima svojim, kao svi oni koji čine pravdu. Dijeli milostinju od svoga dobra: kad dijeliš milostinju, neka ti ne bude oko stisnuto« (4,6–7).

Riječi tog starog mudraca ostavljaju nas u čudu. Ne zaboravimo, naime, da je Tobit izgu-

bio vid upravo nakon što je učinio jedno milosrdno djelo. Kao što on sâm pripovijeda, njegov je život još od malih nogu bio posvećen djelima milosrđa: »Udijelio sam mnogo milostinje svojoj braći i ljudima koji su došli sa mnom u Ninivu, zemlju Asiraca. [...] Hranio sam gladne, odijevao gole, kad bih vidio koga od roda svoga ubijena pa bačena izvan zidina Ninive, brižno bih ga ukopao« (1,3.17).

Zbog tog njegovog svjedočenja ljubavi kralj mu je oduzeo sva njegova dobra te je ostao puki siromah. Ipak, Gospodin ga je i dalje trebao. Vrativši se na mjesto upravitelja, nije se bojao nastaviti sa svojim načinom života. Poslušajmo njegovu priču koja govori i nama danas: »Kad sam se dakle sa svojom ženom Anom i sa sinom Tobijom opet našao na svome, bijaše mi na Pedeseticu, a to je Blagdan sedmicâ, priređen lijep objed i ja sjedoh da blagujem. Vidjevši ona mnoga jela, rekoh sinu: "Idi i dovedi jednoga od naše braće na koga naiđeš a koji se sjeća Gospodina. Eto, čekat ću te!"« (2,1–2). Kako bi bilo znakovito da, na Dan siromaha, ta Tobitova briga bude i naša briga, da, nakon zajedništva oko euharistijskog stola, pozovemo nekog na zajednički nedjeljni ručak. Slavljen bi euharistija zbiljski postala kriterijem zajedništva. Uostalom, ako smo oko oltara Gospodnjeg svjesni da smo svi braća i sestre, koliko bi više to bratstvo bilo vidljivije u dijeljenju blagdanskog objeda s onima koji su lišeni onog najosnovnijeg!

Tobija je učinio kako mu je otac rekao, ali se vratio s viješću da je neki siromah ubijen i ostavljen nasred trga. Stari se Tobit bez oklijevanja ustao od stola i otišao pokopati toga čovjeka. Nakon što se umoran vratio kući, zaspao je u vrtu; na oči mu je pao ptičji izmet i on je oslijepio (usp. 2,1–10). Koje li ironije sudbine: učiniš djelo milosrđa i snađe te nesreća! Moglo bi se tako pomisliti, ali vjera nas uči ići dublje. Tobitina sljepoća postat će njegova snaga da prepozna još bolje mnoge oblike siromaštva kojima je bio okružen. A Gospodin će se pobrinuti da u svoje vrijeme vrati starom ocu vid i radost da ponovno vidi sina Tobiju. Kad je došao taj dan: »Ugledavši sina, zagrlj ga, zaplaka i probesjedi: "Blagoslovljen da si, Bože, blagoslovljeno tvoje ime uvijek i blagoslovljeni svi tvoji sveti anđeli! Jer si me udario pa se smilovao na me: evo gledam svoga sina Tobiju!"« (11,13–14).

3. Možemo se zapitati: odakle Tobit crpi hrabrost i unutarnju snagu koji mu omogućuju

služiti Bogu usred poganskog naroda i toliko ljubiti bližnjega da je spreman izložiti pogibelji svoj vlastiti život? Pred nama je jedan izvanredan primjer: Tobit je vjeran suprug i brižan otac. Progнан je daleko od domovine i nepravedno trpi. Progone ga kralj i njegovi vlastiti susjedi... Premda je čovjek dobra srca stavljen je na kušnju. Bog, kao što nas Sveto pismo često uči, ne pošteđuje kušnji one koji čine dobro. Kako to? On to ne čini zato da nas ponizi, već da ojača našu vjeru u njega.

Tobit u časovima kušnje otkriva vlastito siromaštvo koje ga čini sposobnim prepoznati siromahe. Vjeran je Božjem zakonu i drži se zapovijedi, ali to mu nije dovoljno. On može pokazati aktivnu brigu za siromašne zato što je iskusio siromaštvo na vlastitoj koži. Zato su riječi koje upućuje sinu Tobiji njegova prava baština: »*Ne okreći lica od siromaha*« (4,7). Ukratko, kad se susretnemo sa siromahom ne smijemo okretati glavu na drugu stranu, jer bismo time spriječili same sebe susresti lice Gospodina Isusa. Obratimo pozornost na ovaj izraz »od svakog siromaha«. Svatko je naš bližnji. Bez obzira na boju kože, društveni položaj, porijeklo... Ako sam siromašan, mogu prepoznati tko je uistinu brat koji me treba. Pozvani smo susresti se sa svakim siromahom i svakom vrstom siromaštva i otresti se ravnodušnosti i otrcanih fraza kojima štitimo prividno blagostanje.

4. Živimo u povijesnom trenutku koji ne pridonosi posvećivanju pažnje najsiromašnijima. Pozivi na blagostanje su sve glasniji, dok se glasove onih koji grcaju u siromaštvu ušutkava. Prisutna je tendencija ignoriranja svega što se ne uklapa u životni stil namijenjen prije svega mlađim generacijama, koje su najosjetljivije na kulturne promjene koje se trenutno događaju. Ono što je neugodno i uzrokuje patnju gura se u stranu, dok se tjelesne kvalitete uzdiže za najvažniji cilj koji treba postići. Virtualna stvarnost zamjenjuje stvarni život i sve je lakše pobrkati ta dva svijeta. Siromasi postaju slike koje mogu dirnuti na nekoliko trenutaka, ali kad na ulici susretnemo konkretnoga siromaha, dolazi do uznemirenosti i marginalizacije. Užurbanost, ta svakodnevna čovjekova suputnica, sprječava nas da zastanemo, pomognemo i pobrinemo se za drugoga. Prispodoba o milosrdnom Samarijancu (usp. Lk 10,25–37) nije priča o prošlosti, već propituje sadašnjost svakoga od nas. Lako je prebacivati teret odgo-

vornosti na druge, davati novac kako bi drugi mogli činiti dobra djela velikodušan je čin, ali ono na što je svaki kršćanin pozvan jest osobno se uključiti.

5. Zahvalni smo Bogu što ima toliko muškaraca i žena koji se predano posvećuju i dijele ono što imaju sa siromašnima i marginaliziranim: ljudi svih dobi i društvenih slojeva koji gostoljubivost pokazuju na djelu i na strani su onih koji se nalaze u situaciji marginaliziranosti i patnje. Nisu to neki nadljudi, već “susjedi” koje svakodnevno susrećemo i koji u tišini dijele sudbinu siromašnih. Ne ograničavaju se na to da daju nešto: slušaju, razgovaraju, pokušavaju razumjeti situaciju i njezine uzroke, kako bi dali odgovarajući savjet i ispravne preporuke. Paze na materijalne, ali i duhovne potrebe, na cjelovito promicanje osobe. Božje je kraljevstvo prisutno i vidljivo u tom velikodušnom i besplatnom služenju; ono je doista poput sjemena koje je palo u dobro tlo života tih ljudi i donosi svoj plod (usp. Lk 8,4–15). Zahvalnost mnogim volonterima treba se pretočiti u molitvu kako bi njihovo svjedočanstvo bilo plodonosno.

6. Na 60. obljetnicu enciklike *Pacem in terris* prijeko je potrebno dozvati u pamet riječi svetog pape Ivana XXIII.: »čovjek ima pravo na život, na tjelesnu nepovredivost, na sredstva prikladna za častan život; to su naročito hrana, odjeća, stan, počinak, liječenje i, na kraju, neophodne službe što ih država ima pružiti pojedincu. Iz toga slijedi da čovjek uživa i pravo da bude zbrinut, ako ga zadesi bolest, ako se povrijedi na poslu i radu, ako obudovi, ako ostari, ako bude prisiljen ostati bez posla i, napokon, ako bude bez ikakve svoje krivnje lišen sredstava svakako potrebnih za život« (br. 6).

Koliko je još posla pred nama da te riječi postanu stvarnost, također kroz ozbiljno i učinkovito političko i zakonodavno zalaganje! Unatoč ograničenjima, a ponekad i nedoraslosti politike da vidi i služi općem dobru, može se razviti solidarnost i supsidijarnost mnogih građana koji vjeruju u vrijednost dobrovoljnog zalaganja za siromašne. Svakako je riječ o poticanju pa i vršenju pritisku na javne institucije kako bi kvalitetno odradile ono što su dužne činiti. Ali nema smisla pasivno čekati da sve padne “s neba”: oni koji žive u uvjetima siromaštva također moraju biti uključeni i praćeni na putu promjene i odgovornosti.

7. Moramo, nažalost, ponovno konstatirati kako se prethodno opisanim pridodaju novi oblici siromaštva. Tu posebno mislim na one koji žive u ratnim područjima, posebno na djecu lišenu bezbrižne sadašnjosti i dostojanstvene budućnosti. Nitko se nikad neće moći naviknuti na tu situaciju. Nastavimo činiti sve kako bi se mir afirmirao kao dar Gospodina Uskrslog i plod predanog zalaganja za pravdu i dijalog.

Ne mogu propustiti spomenuti špekulacije koje, u raznim područjima, dovode do dramatičnog porasta troškova što mnogobrojne obitelji gura u još veće siromaštvo. Plaće se brzo troše pa su ljudi prisiljeni na odricanja kojima se srozava dostojanstvo svakog čovjeka. Kad obitelj mora birati između hrane i lijekova, tada se mora dići glas onih koji zahtijevaju pravo na oba ta dobra u ime dostojanstva ljudske osobe.

Kako, usto, ne istaknuti etički nered koji karakterizira svijet rada? Nehumano postupanje s mnogim radnicima i radnicama; nedovoljna naknada za obavljeni posao; pošast nesigurnog zaposlenja; prevelik broj žrtava nesreća na radu, često kao posljedica mentaliteta koji preferira brzu zaradu nauštrb sigurnosti... U misli nam se vraćaju riječi svetog Ivana Pavla II.: »Prvi temelj vrednovanja rada [je] sam čovjek [...] čovjek [je] određen i pozvan raditi, rad postoji “radi čovjeka”, a ne čovjek “radi rada” « (Enc. *Laborem exercens*, 6).

8. Taj, već sam po sebi dramatičan, popis daje tek djelomičnu sliku situacija siromaštva koje su dio našeg svakodnevnog života. Ne mogu, na poseban način, propustiti spomenuti jednu nevolju koja je svakim danom sve uočljivija, a tiče se svijeta mladih. Koliko je samo frustriranih života pa čak i samoubojstava mladih, razočaranih kulturom koja ih dovodi do toga da se osjećaju “neispunjenima” i “promašenima”! Pomožimo im othrvati se tim zlokobnim poticajima kako bi svaki mladić i djevojka mogli pronaći put koji vodi do stjecanja snažne i velikodušne osobnosti.

Lako je, kad se govori o siromasima, upasti u retoriku. Podmukla je napast također zaustaviti se na statistikama i brojevima. Siromasi nisu brojevi, imaju lica, povijest, srca i duše. To su braća i sestre sa svojim vrlinama i manama, kao i svi drugi, i važno je sa svakim od njih ući u jedan osoban odnos.

Knjiga o Tobiji uči nas konkretnosti našeg djelovanja sa siromašnima i za siromahe. To je pitanje pravde koje nas sve obvezuje da tražimo i susrećemo jedni druge, kako bismo jačali prijeko potreban sklad da svaka zajednica može biti prepoznata kao takva. Zanimanje za siromahe ne smije se, stoga, iscrpiti u brzopletom davanju milodara, nego poziva na ponovnu uspostavu ispravnih međuljudskih odnosa koji su narušeni siromaštvom. Tako ovo "ne okreći lica od siromaha" dovodi do primanja blagodatî milosrđa, ljubavi koja daje smisao i vrijednost čitavom kršćanskom životu.

9. Neka našu brigu za siromahe uvijek karakterizira evanđeoski realizam. Dijeljenje mora biti odgovor na konkretne potrebe drugoga, a ne oslobađanje od onoga što mi je suvišno. I ovdje je potrebno razlučivanje, pod vodstvom Duha Svetoga, kako bismo prepoznali stvarne potrebe naše braće, a ne vlastite težnje. Ono što im je sigurno prijeko potrebno jest naše čovjekoljublje, naše srce otvoreno ljubavi. Ne zaboravimo: »Pozvani smo otkriti Krista u njima, posuditi im naš glas u njihovim traženjima, ali također biti njihovi prijatelji, slušati ih, razumjeti i prihvatiti tajanstvenu mudrost koju Bog želi preko njih podijeliti s nama« (*Evangelii gaudium*, 198). Vjera nas uči da je svaki siromah Božje dijete i da je u njemu ili njoj prisutan Krist: »što

god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!« (*Mt 25,40*).

10. Ove se godine obilježava 150. obljetnica rođenja svete Terezije od Djeteta Isusa. U jednom tekstu svoje *Povijesti jedne duše* piše ovako: »Ah! Sada razumijem da se savršena ljubav sastoji u tome da trpimo pogreške drugih, da se ne snеbivamo zbog njihovih slabosti, da nas izgrađuju čak i najmanja kreporna djela koja vidimo da čine, ali sam nadasve shvatila da ljubav prema bližnjemu ne smije ostati zatvorena u dubini srca: "Nitko, rekao je Isus, ne užije svjetiljku da je stavi u zakutak ili pod posudu, nego na svijećnjak da svijetli svima u kući". Čini mi se da ta svjetiljka predstavlja ljubav koja treba prosvijetliti i razveseliti ne samo meni drage osobe, nego sve koji su u kući, bez iznimke« (*Ms C, 12r: Opere complete*, Rim 1997., 247).

U tom domu koji je svijet svi imaju pravo biti prosvijetljeni ljubavlju, nitko ne smije biti za to prikraćen. Neka postojana ljubav svete male Terezije nadahne naša srca na ovaj Svjetski dan, neka nam pomogne "ne okretati lica od siromaha" i svoj pogled uvijek držati čvrsto uperen u ljudsko i božansko lice Gospodina Isusa Krista.

Rim, 13. lipnja 2023.

Franjo

Vijeće BKBiH za obitelj

PORUKA ZA DAN ŽIVOTA (5.2.2023.)

Zaštita života i pravo na život od samog začeca do biološke smrti

Na prijedlog Svetog Oca i prema odluci naših biskupa svake je godine prva nedjelja veljače posvećena razmišljanju i molitvi za dar života. Naši biskupi pozivaju na odgajanje savjesti i svijesti o ljubavi, prihvatanju i poštivanju istinskog života od samoga začeca. Stoga je predsjednik Vijeća za obitelj mons. dr. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki, uputio Poruku za Dan života, koji se obilježava u nedjelju 5. veljače 2023., pod naslovom Zaštita života i pravo na život od samog začeca do biološke smrti.

Ljudsko dostojanstvo pripada svim ljudima i cijelom čovječanstvu. Ljudska osoba kao nosilac ljudskog dostojanstva ujedno je i nosilac neotudivih ljudskih prava. Ljudsko je dostojanstvo univerzalno, što znači da pripada svakom čovjeku pojedincu bez iznimke. To dostojanstvo vrijedi bezuvjetno, ne može se ni steći ni izgubiti. Ono je stoga nepovredivo.

Nakon početnoga razmišljanja o ljudskom dostojanstvu u rimskoj antici (stoičko razdoblje) bitnu su ulogu imale u priznavanju toga dostojanstva posebne kršćanske predodžbe o čovjeku kao Božjoj slici i kao Božjem djetetu. Tu važnu ulogu dostojanstva u čovjekovu životu sadržavala je ideja talijanskoga humanizma o samostvaralačkom čovjekovu potencijalu te kolonijalnoetičke rasprave o novom svijetu i pojačano filozofsko razumijevanje uma. Ključni poticaj pritom je dala filozofija Immanuela Kanta. Za Kanta je ljudsko dostojanstvo utemeljeno u čovjekovoj moralnoj naravi. On, naime, strogo razlikuje dostojanstvo (Würde) i cijenu (Preis) te tako suprotstavlja bezuvjetnu vrijednost dostojanstva svakoj relativizaciji. Već je Kant govorio o svetosti osobe. Povijest pojma ljudskog dostojanstva već kod Émilea Durkheima postaje ishodištem novoga promatranja čovjeka. Tako je povijest ljudskog dostojanstva ujedno povijest socijalnih i kulturnih procesa, u kojima se osobi jednostavno, svakom čovjeku

i svim ljudima, pripisuje najviša vrijednost, pa se može govoriti o svetosti osobe.

Hans Joas tvrdi da je bolje govoriti o svetosti osobe nego o svetosti individuumu kako bi se izbjeglo egocentrično sakraliziranje individuumu, a time i narcistička nesposobnost za čovjekovu komunikaciju s drugima. Treba reći da individuum ne može dobiti svetost od samoga sebe, nego od Onoga koji je apsolutno svet. U suvremenom zapadnom svijetu vlada destruktivni individualizam, a ne onaj koji je sposoban za komunikaciju s drugima, odnosno za društvenu integraciju.

Kad je riječ o jednakom dostojanstvu svih ljudi (zdravih i bolesnih, bogatih i siromašnih, živih i mrtvih, nerođenih i rođenih), treba reći da je dostojanstvo tijesno povezano s moralnim univerzalizmom. Nerođeno (začeto) dijete je čovjek kao i rođeno. Živi čovjek ima dostojanstvo kao i mrtav čovjek, i to je veliki civilizacijski pomak u vrednovanju ljudskog života.

Od trenutka začeca počinje novi život koji nije ni očevo ni majčino, nego život novoga ljudskog bića koje se samostalno razvija i postaje individuum za sebe. Suvremena genetika je utvrdila da je tu od prvog časa utvrđen program onoga što će to biće biti – čovjek. To biće nikada neće postati ljudsko ako to nije već od tada. Prema tome, od prvog časa svog postojanja to biće zahtijeva, u svojoj cjelokupnosti, bezuvjetno poštovanje koje dugujemo ljudskom biću – čovjeku. A čovjeka se vrednuje kao osobu i prihvaća ga se takvoga kakav jest, bez obzira na njegovo fizičko ili mentalno zdravstveno stanje i bez obzira na njegove osobine. Kako se društvo odnosi prema djeci, takvo je u sebi.

U svojoj svakidašnjici svjedočimo stradanju djece u cijelom svijetu, a danas pogotovo stradanju djece u agresiji Ruske Federacije na Ukrajinu.

Djeca nas podsjećaju na činjenicu da smo svi, prvih godina života, potpuno ovisni o dobrohotnosti drugih. Ali, djeca su oličenje povjerenja, vjere, ljubavi i nade te neposrednosti i iskrene

nosti. Zato Isus u Evanđelju kaže: „Slavim te, Oče, Stvoritelju neba i zemlje, jer si otajstva kraljevstva sakrio od učenih i umnih, a objavio malenima“ (Mt 11,25); ili ona: „Pazite da ne prezrete ni jednoga od ovih najmanjih jer, kažem vam, anđeli njihovi na nebu uvijek gledaju lice Oca mogega, koji je na nebesima“ (Mt 18,10).

Djeca su dakle, za čovječanstvo kao i za Crkvu bogatstvo, jer nas neprestano podsjećaju da je vjera nenadomjestiv uvjet za ulazak u kraljevstvo Božje, a to je da se ne smatramo samodovoljnima, nego potrebnima pomoći, ljubavi i oprostjenja – svi smo potrebni pomoći, ljubavi i oprostjenja. Djeca nas podsjećaju na to da smo i sami sinovi i kćeri, makar već odrasli ili ostarjeli. Podsjećaju nas na to da život nismo dali sami sebi, nego smo ga primili, a nerijetko se dogodi da to zaboravimo, kao da bismo mi bili gospodari svoje opstojnosti, a u biti smo potpuno ovisni. Prvi je veliki dar koji primismo sam život i djeca nas podsjećaju na to da smo, bez obzira na životnu dob, stanje ili društvene uvjete, sinovi i kćeri. To je razlog radosti.

Mnogi od nas odraslih više nisu sposobni za takvo što. Nerijetko nam osmijeh izgleda naran, beživotan, umjetan i klaunovski. Djeca nas ponovno tome mogu naučiti; smijehu i plaču. Zapitajmo se: smijem li se spontano, iskreno i s ljubavlju ili mi je osmijeh umjetan? Jesam li izgubio sposobnost plakanja? Tima dvjema stvarima mogu nas poučiti djeca i zbog toga Isus svoje učenike poziva da postanu poput djece, jer tko je poput njih, pripada nebu.

Obitelj odgaja djecu za očuvanje stvorenoga. Stoga je kultura očuvanja stvorenoga kultura dara, kultura zahvale i priznavanja stvarnosti.

Samo obitelj može pružiti te temeljne vrijednosti. U obitelji se, naime, stječe iskustvo da smo voljeni, željeni, prihvaćeni.

Ovom prigodom u ime svih katoličkih biskupa Bosne i Hercegovine upućujem iskrenu zahvalnost svima Vama, svećenicima, redovnicima i redovnicima i drugima, koji se na razne načine trudite oko izgradnje kulture i civilizacije života, a izbjegavate kulturu smrti.

Posebno zahvaljujem i izražavam veliko poštovanje svima onima u našoj domovini Bosni i Hercegovini koji s velikom sviješću odgovornosti prema Bogu, prema svojoj savjesti i prema svome narodu štite ljudski život i visoku cijenu dostojanstvo braka i obitelji.

Zahvaljujem svim pomagačima zaklade „Da životu“, koju smo ustanovili prije više godina, a koja pomaže naše hrabre bračne drugove, koji su spremni imati više djece.

Zahvaljujem i raznim karitativnim i molitvenim skupinama koje se veoma trude oko pružanja pomoći mladim bračnim parovima kao i siromašnijim obiteljima.

Zahvaljujem također svim liječnicima i bolničkom osoblju, kao i članovima obitelji koji su se istakli u spašavanju nerođenih života.

Sve Vas molim: bdijte i dalje nad svakim ljudskim životom! Branite i štitite i ubuduće ljudski život u njegovoj cjelovitosti! To je velika zadaća i veliko poslanje za sve nas koje nam je povjerio sam Bog, Životvorac! Neka Vas On nagradi svojim blagoslovom i svojim mirom!

Banja Luka, 25.1.2023.

Dr. fra Marko Semren,
*pomoćni biskup banjolučki i
predsjednik Vijeća za obitelj BKBiH*

PRIOPĆENJE S 25. ZAJEDNIČKOG ZASJEDANJA HBK I BKBiH

Članovi Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su svoje 25. godišnje zajedničko zasjedanje, 23. siječnja 2023., u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu.

Predsjedali su predsjednik HBK splitsko-makarski nadbiskup i porečki i pulski apostolski upravitelj Dražen Kutleša i vrhbosanski nadbiskup i predsjednik BKBiH apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH Tomo Vukšić.

Dvije biskupske konferencije zajednički skrb za hrvatske vjernike u iseljeništvu te su toj

temi posvetili osobitu pozornost. Upoznati su s djelovanjem zajedničkog Vijeća HBK i BKBiH za hrvatsku inozemnu pastvu te su saslušali izvješće Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu za godinu 2022. Hrvatska inozemna pastva trenutno je organizirana u 183 grada diljem svijeta te u njima djeluje 184 svećenika, od kojih 55 biskupijskih i 129 redovničkih iz Crkve u Hrvata. Biskupi su konstatirali da je i dalje neophodna pastoralna skrb za članove njihovih biskupijskih zajednica koji su iz raznih razloga napustili svoj rodni kraj, kao i da

se, nažalost, nastavlja iseljavanje iz domovine, Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, kao i iz drugih krajeva gdje Hrvati žive stoljećima. I ovom su prigodom izrazili zahvalnost svećenicima, redovnicima i redovnicama kao i drugom pastoralnom osoblju na zauzetom djelovanju među hrvatskim vjernicima pomažući im da ostanu ustrajni u svojoj vjeri te da očuvaju svoj identitet.

Biskupi su detaljno upoznati sa životom i radom u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu u kojem trenutno borave 22 svećenika na poslijediplomskom studiju iz raznih biskupija Crkve u Hrvata. Zahvalni su upravi, svećenicima studentima, redovnicama i svim djelatnicima u Zavodu za njihovu skladnu suradnju kojom su, uz Božji blagoslov i potporu brojnih dobročinitelja, uspjeli prebroditi izazove povezane s pandemijom koronavirusa te učiniti da ta ustanova od posebne važnosti za Crkvu u Hrvata i dalje duhovno i materijalno napreduje.

Izraz osobite blizine i solidarnosti između dviju biskupskih konferencija jest akcija Hrvatskog Caritasa pod naslovom „Tjedan solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini“ koja se provodi od 2007. godine. Biskupima je predstavljen tijek prošlogodišnje akcije i planovi za ovogodišnji Tjedan koji će se održati od 5. do 12. ožujka. Središnje misno slavlje uz izravan televizijski i radijski prijenos bit će na treću korizmenu nedjelju, 12. ožujka 2023. u župnoj crkvi u Aladinićima, u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji. Izražena je zahvalnost svima koji putem mreže Caritasa, svojim molitvama, priložima i na druge načine pomažu brojne karitativne projekte u BiH. Budući da je konkretna materijalna pomoć posljednjih godina smanjena, potiču sve ljude dobre volje, a posebno članove biskupijskih zajednica u Republici Hrvatskoj, da nastave podupirati svoju potrebitu braću i sestre u Bosni i Hercegovini.

Saslušavši izvješće o radu Biskupske komisije HBK za liturgiju i Vijeća za liturgiju BKBiH, biskupi su razmišljali o što učinkovi-

tijem načinu djelovanja na liturgijskom planu na hrvatskom govornom području. U tom duhu izneseni su i neki konkretni prijedlozi koje će svaka biskupska konferencija razmotriti na svojem zasjedanju. Osvrćući se na rad Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral pri HBK, biskupi su tražili najbolji način da ta liturgijsko-pastoralna ustanova biskupa hrvatskog jezičnog područja ostvari svoju svrhu: „svestrano promicati liturgijski pastoral u duhu Konstitucije *Sacrosanctum Concilium* o liturgiji II. vatikanskoga sabora i ostalih dokumenata Svete Stolice o liturgiji te smjernica hrvatskih biskupa“, kako piše u Statutu Instituta.

Članovi HBK i BKBiH upoznati su i s pojedinostima ovogodišnjeg središnjeg obilježavanja spomena na Bleiburšku tragediju koja će se, pod pokroviteljstvom HBK-a i u organizaciji Zagrebačke nadbiskupije, održati 13. svibnja u Macelju. Osim mise zadušnice za sve žrtve u Macelju, bit će slavljena misa i u bleiburškoj župnoj crkvi, 12. svibnja. Također će biti upriličena komemoracija na Mirgoju u Zagrebu, 13. svibnja.

Jedna od tema bilo je i misijsko djelovanje Crkve u Hrvata. Biskupi su saslušali izvješća o: proslavi Misijske nedjelje, Djelima svetog djetinjstva i sv. Petra apostola, akciji MIVA kojom se prikupljaju sredstva za nabavku vozila misionarima, prošlogodišnjem susretu misionara hrvatskog govornog područja održanog u Rijeci. Zahvalni svim misionarima i misionarkama iz svojih biskupijskih zajednica, biskupi potiču svoje vjernike da nastave molitvom i konkretnom pomoću, čitanjem i širenjem misijskog lista *Radosna vijest* i na druge načine pomagati onima koji šire Radosnu vijest spasenja.

Biskupi su također informirani o radu Komisije HBK-a i BKBiH za hrvatski martirologij i biskupijskih povjerenika za popis žrtava.

Uoči zasjedanja biskupi su slavili euharistiju u kapeli, u zgradi Hrvatske biskupske konferencije, kojom je predsjedao predsjednik HBK-a nadbiskup Kutleša. (ika)

Zagreb, 23. siječnja 2023.

Tajništvo BKBiH
PRIOPĆENJE S 86. REDOVITOG ZASJEDANJA BKBiH

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, 21. i 22. ožujka 2023. u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru održala je svoje 86. redovito zasjedanje

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, 21. i 22. ožujka 2023. u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru održala je svoje 86. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića, predsjednika BKBiH. Osim članova Biskupske konferencije BiH, od kojih se jedan ispričao, sudjelovali su: predsjednik Hrvatske biskupske konferencije mons. Dražen Kutleša, zagrebački nadbiskup koadjutor, delegat Talijanske biskupske konferencije mons. Piero Coccia, nadbiskup metropolit Pesara u miru, i mons. Milan Stipić, vladika križevački, koji ima svoju pastvu i u Bosni Hercegovini. Pošto su saslušali pozdravne riječi delegata Hrvatske i Talijanske biskupske konferencije, članovi BKBiH zamolili su da svim biskupima i svim dobročiniteljima iz njihovih zemalja prenesu srdačnu zahvalu za solidarnost s Crkvom i svim ljudima u Bosni i Hercegovini kao i za molitve i drugu pomoć iz toga dijela Crkve Kristove.

Apostolski nuncij u BiH nadbiskup Francis Assisi Chullikatt, koji je prvi put sudjelovao na zasjedanju Biskupske konferencije BiH, osvrnuo se na desetu obljetnicu službe pape Franje i pozvao biskupe da nastave poticati članove svojih biskupijskih zajednica na molitvu za blagoslovljeno djelovanje Svetoga Oca. Progovorio je i o važnosti sinodalnog procesa u Crkvi i o svojim važnijim susretima, a posebno o razgovoru s predstavnicima vlasti u BiH. Biskupi su zamolili nuncija Chullicatta da papi Franji prenese njihovu zahvalnost i obećanje da će ga i ubuduće pratiti svojim molitvama.

Nakon što su saslušali izvješće o sudjelovanju delegata BKBiH na kontinentalnoj fazi Sinode o sinodalnosti, u Pragu od 5. do 12. veljače 2023., biskupi su izabrali mons. Marka Semrena, pomoćnog biskupa banjolučkog, za svoga delegata na Općoj skupštini Biskupske sinode koja će se održati u mjesecu listopadu 2023. u Rimu.

Biskupi su razmotrili Prijedlog Pravilnika o radu i ustroju Povjerenstva Biskupske konfe-

rencije Bosne i Hercegovine za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba te dali potrebne smjernice za njegovu doradu.

Predsjednici svih Vijeća i Komisija Biskupske konferencije BiH dali su svoja pisana izvješća o radu u 2022. godini: Komisije za nauk vjere i Komisije Justitia et Pax, Vijeća za sredstva društvenih priopćivanja, Vijeća za kler, Vijeća za katehezu i novu evangelizaciju, Vijeća za ekumenizam i dijalog među religijama i kulturama, Vijeća za laike, Vijeća za sjemeništa, Vijeća za obitelj, Vijeća za liturgiju, Pedagoškog vijeća Sustava katoličkih škola za Europu, Misijske središnjice i Papinskih misijskih djela te Tajništva i Katoličke tiskovne agencije. Pošto su saslušali izvješće o radu Odbora za mlade pri Vijeću za laike BKBiH, biskupi i ovom prigodom potiču mlade, koji žele i mogu, da se do 15. travnja ove godine prijave svome župniku i biskupijskom povjereniku za mlade za sudjelovanje na Svjetskom susretu mladih početkom kolovoza 2023. u Lisabonu (Portugal) gdje je predviđen i susret sa Svetim Ocem.

Biskupi su dogovorili teme za svoje predstojeće susrete: XVIII. susret s članovima Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica BiH u Sarajevu, u srijedu 26. travnja 2023., XIV. susret s franjevačkim provincijalima u BiH također u Sarajevu, 26. travnja 2023., X. Međudekanski susret u Bosni i Hercegovini u Travniku, 27. travnja 2023. te III. susret s profesorima Katoličkog bogoslovnog fakulteta i poglavarima Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu, 5. srpnja 2023.

Biskupi su dali smjernice za proslavu VI. Obiteljskog dana u BiH na Kupresu, 30. srpnja 2023. s Misom uočnicom i euharistijskim klanjanjem te svečanim Misnim slavljem na sam dan kada su na osobit način pozvani supružnici koji slave obljetnice svoga vjenčanja.

Biskupi i dalje sa zabrinutošću prate teška ratna događanja u Ukrajini te i ovom prigodom pozivaju sve članove svojih biskupijskih zajednica na molitvu za prestanak ratnih stradanja. Raduje ih da su se mnogi pridružili Misnom slavlju i molitvi, u okviru lanca korizmenih Euharistijskih slavlja europskih biskupskih konferencija, 27. veljače 2023., kao i brojnim pozivima i poticajima Svetog Oca za prestanak

rata i povratak mira u toj teško napaćenoj zemlji.

Biskupi i ovom prigodom zahvaljuju brojnim članovima svojih biskupijskih zajednica koji su svojom darežljivošću pokazali širinu svoga srca prema onima koji trpe posljedice katastrofalnog potresa koji je početkom veljače ove godine pogodio dijelove Turske i Sirije. Također ih raduje da, unatoč trajnom smanjenju broja svojih članova zbog odlaska posebno mladih ljudi izvan BiH, konkretna pomoć misijama i misionarima trajno raste te da je prati molitvena potpora onima koji su pošli u daleke i siromašne zemlje naviještati i svjedočiti Kristovu radosnu vijest spasenja.

Tajništvo BKBiH

PRIOPĆENJE S 87. REDOVITOG ZASJEDANJA BKBiH

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su, 13. i 14. srpnja 2023., u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci svoje 87. redovito zasjedanje. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, predsjednik BKBiH, a sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH. O najvažnijim događanjima tijekom posljednjih mjeseci u krajevnim Crkvama u Hrvatskoj i Sloveniji, uz izraze bratske blizine svih biskupa, izvijestili su delegati Hrvatske i Slovenske biskupske konferencije mons. Ivan Štironja, biskup porečki i pulski, i mons. Franc Šuštar, pomoćni biskup ljubljanski. I ove godine članovima BKBiH na zasjedanju se pridružio vladika križevački mons. Milan Stipić koji najveći dio svoje pastve u Bosni i Hercegovini ima upravo u sjevernom dijelu Banjolučke biskupije.

Apostolski nuncij u Bosni Hercegovini nadbiskup Francis Assisi Chullikatt upoznao je biskupe s aktualnim razgovorima s predstavnicima vlasti te s njima razmišljao o pojedinim pitanjima od posebne važnosti za život i djelovanje biskupijskih zajednica u Bosni i Hercegovini.

Biskupi su razmotrili i usvojili Pravilnik o radu i ustroju Povjerenstva Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine za zaštitu maloljetnih i ranjivih osoba u skladu sa smjernicama Svete Stolice te dogovorili njegovu provedbu. Za predsjednika ovog Povjerenstva izabran je nadbiskup Tomo Vukšić.

Članovi Biskupske konferencije i svi sudionici zasjedanja uputili su zajedničku čestitku Svetom Ocu prigodom desete obljetnice njegova sretnog služenja Crkvi Kristovoj te poželjeli da ga i ubuduće prati, po zagovoru svetog Petra apostola, blagoslov Božji kako bi nastavio svoju službu učvršćivanja svoje braće u vjeri (usp. Lk 22,32).

Uoči svoga zasjedanja biskupi su, na liturgijsku proslavu svetkovine sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, 20. ožujka 2023., u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru sudjelovali na Euharistijskom slavlju koje je predvodio nadbiskup Kutleša.

Mostar, 22. ožujka 2023.

Tijekom zasjedanja dogovoreno je da središnje obilježavanje 57. Svjetskog dana sredstava društvenog priopćivanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine bude u katedrali Rođenja Blažene Djevice Marije u Trebinju, u nedjelju 24. rujna 2023. Toga dana Trebinjsko-mrkanska biskupija ujedno će proslaviti svoga nebeskog zaštitnika sv. Mihovila arkandela.

Biskupi podsjećaju da će VI. Obiteljski dan u BiH i III. Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba biti obilježeni u nedjelju 30. srpnja 2023. Pozivaju sve članove svojih biskupijskih zajednica da te nedjelje molitveno i na druge načine stave u središte obitelj te zahvale Bogu za dar života, koji se rađa i raste u obitelji, ali i za bake, djedove i starije osobe koje nerijetko žele svoje bogato životno iskustvo podijeliti s onima koji su u snazi i koji su pozvani biti im ruka pomoćnica u danima nemoći. Posebno pozivaju članove susjednih župnih zajednica da dođu u župnu crkvu Svete Obitelji na Kupresu na Misu uočnicu, 29. srpnja u 19 sati i na svečano Euharistijsko slavlje u nedjelju 30. srpnja u 11 sati. Potiču i sve bračne drugove, koji te nedjelje na Kupresu žele obilježiti 25., 50. ili 60. obljetnicu bračnog zajedništva, da se što prije prijave svojim župnicima.

Biskupi su odlučili pripojiti Vijeće za bogoslovna i mala sjemeništa Vijeću za kler Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Također su Vijeću za kler BK BiH povjerili zadaću izrade novog dokumenta Biskupske konferencije BiH o odgoju svećeničkih kandidata poznatog

pod latinskim nazivom *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*.

Biskupi su usvojili Izvješće Nadzornog vijeća Caritasa BiH o djelovanju Caritasa Bosne i Hercegovine u 2022. godini.

Saslušali su skraćeni pregled djelovanja Caritasa Bosne i Hercegovine tijekom 2022. godine u kojem su, između ostalog, prikazani projekti koje se provode, u suradnji s biskupijskim Caritasima, pomažući na taj način: migrantima, zapošljavanju mladih ljudi, osobama s posebnim potrebama, ranjivim skupinama... Zahvaljuju svim djelatnicima Caritasa za njihov rad i nastojanje da pomognu potrebnima te potiču članove svojih biskupijskih zajednica na karitativno djelovanje i pomoć osobama u potrebi.

Biskupi su razmotrili i usvojili Prijedlog Kurikuluma katoličkoga vjeronauka za osnovne škole i gimnazije u BiH koji je priredio Katehetski ured Biskupske konferencije BiH u suradnji s Nacionalnim katehetskim uredom Hrvatske biskupske konferencije te dali potrebne smjernice.

Nakon što je Hrvatski institut za liturgijski pastoral ove 2023. godine izdao 4. popravljeno i prošireno izdanje Božanskog časoslova za Božji puk, kojim „želi doprinijeti daljnjem razvijanju liturgijske duhovnosti imajući potom poglavito u vidu unapređenje obiteljske molitve, kao i zajedničke molitve raznih župnih i molitvenih zajednica“, biskupi preporučuju ovu molitvu svim članovima svojih biskupijskih zajednica. Potiču na osobit način župnike da upriliče zajedničko moljenje Božanskog časoslova, posebno u svečanim prigodama.

Biskupi su saslušali izvješće o provedbi Đakonske pastoralne 2022./2023. godine tijekom

koje su đakoni iz svih biskupija i franjevačkih provincija u Bosni i Hercegovini, prošli predviđeni program predavanja i praktičnih vježbi, djelovali na župama te pohodili većinu najvažnijih crkvenih ustanova u Bosni i Hercegovini. Zahvaljuju svima koji su i ove godine dali svoj doprinos posljednjoj etapi pripreme đakona za svećeničko ređenje.

Biskupi su saslušali izvješća svojih delegata: sa 66. plenarnog zasjedanja Hrvatske biskupske konferencije, održanog u Zagrebu od 18. do 20. travnja 2023., s 40. plenarnog zasjedanja Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metodija, održane u Prištini od 29. do 31. svibnja 2023., sa Susreta nacionalnih delegata europskih biskupskih konferencija za katehezu, održanog u Ljubljani od 25. do 27. travnja 2023., s godišnjeg susreta generalnih tajnika europskih biskupskih konferencija, održanog u Tirani od 22. do 25. lipnja 2023., i s plenarne skupštine Talijanske biskupske konferencije, održane u Vatikanu od 22. do 25. svibnja 2023.

Biskupi ponovno pozivaju mjerodavne vlasti i institucije da omoguće povrat oduzete crkvene imovine u Bosni Hercegovini uključujući nekađashnju trapističku opatiju „Marija Zvijezda“ u Banjoj Luci.

Radni dio zasjedanja biskupi su proželi molitvom Božanskog časoslova i zajedničkim Misnim slavlјima u biskupskoj kapeli. Na blagdan sv. Bonaventure, nebeskog zaštitnika Banjolučke biskupije i katedrale u subotu, 15. srpnja sudjelovat će na Euharistijskom slavlјu u katedrali u 10 sati. Predsjedat će i prigodnu propovijed uputiti nadbiskup Tomo Vukšić.

Banja Luka, 14. srpnja 2023.

XVIII. SUSRET BISKUPA BKBiH S ČLANOVIMA KVRPP U BiH

Osamnaesti susret biskupa Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine s članovima Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica BiH održan je u srijedu, 26. travnja 2023. u zgradi Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog u Sarajevu. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, predsjednik BK BiH, a sudjelovala su i ostala tri člana Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine.

Na zasjedanju su također sudjelovali: predsjednica redovničke Konferencije s. Željka Dramac i trinaest članova i članica redovničke Konferencije među kojima dvojica provincijala, tri provincijalne glavarice i jedna zamjenica provincijske predstojnice. Svojim molitvama susret su pratile članice klauzurnih zajednica sestara Bezgrješne Kraljice Karmela u Sarajevu i Samostana sv. Klare u Brestovskom.

Središnja tema susreta bila je 800. obljetnica Franjevačkog Pravila potvrđenog bulom pape

Honorija III., 29. studenog 1223. Tijekom osam stoljeća sve do danas spomenuto Pravilo nadahnjuje brojne naraštaje redovnika i redovnica koji djeluju u Katoličkoj Crkvi diljem svijeta kao oduševljeni Kristovi svjedoci. Nadahnuti Franjinim načinom življenja Evanđelja, davali su i daju veliki doprinos teologiji i znanosti uopće imajući uvijek na umu riječi iz oporuke sv. Franje da Pravilo i život manje braće jest ovo: obdržavati sveto Evanđelje Gospodina našega Isusa Krista, živjeti u poslušnosti i u čistoći. Kroz prigodno izlaganje sudionici susreta upoznati su s nastankom spomenutog Pravila koje je u početku sastojalo od evanđeoskih rečenica o poslanju apostola i nasljedovanju Isusa Krista te pravila o organiziranju zajedničkog bratskog života. Posebno su se osvrnuli na bulu odobrenja spomenutog pape Honorija III. pod naslovom Solet annuere.

U plodnoj diskusiji biskupi i članovi redovničke Konferencije upoznati su s različitim inicijativama na razini redovničkih zajednica koje slijede Pravilo sv. Franje. Sudionici su se složili da je spomenuta obljetnica prigoda za cijelu Crkvu da razmišlja o putu svetosti u aktualnom vremenu i prilikama u kojima žive i djeluju biskupijske i redovničke zajednice u Bosni i Hercegovini. Vraćajući se evanđeoskim izvorima i razmišljajući o načinu na koji je Božju riječ u

život provodio sv. Franjo iz Asiza, ukazano je na potrebu da i u današnjem vremenu, posebno biskupi, svećenici, redovnici, redovnice i osobe posvećenog života, zajedno sa svim članovima Crkve, donose svijetu Isusa Krista. Sudionici susreta razmišljali su i o načinu da tijekom jubileja čovjeku današnjice približe duhovnost i karizmu sv. Franje koja na prostorima Bosne i Hercegovine ima duboke povijesne korijene. Predložene su i konkretne aktivnosti na upoznavanju Franjine ljubavi prema Kristu i Crkvi u prigodi spomenute obljetnice s ciljem rasta u vjeri i ljubavi prema Bogu i čovjeku.

Biskupi, redovnici i redovnice razgovarali i o nekim konkretnim poteškoćama s kojima se susreću pojedine crkvene ustanove koje imaju dječje vrtiće. Istaknuta je važnost spomenutih vrtića posebno u sredinama u kojima su katolici manje brojni, ali i potreba pronalaženja načina da ti vrtići ostvaruju svrhu radi koje su osnovani.

Tijekom zasjedanja sudionici su se osvrnuli i na svoj prošli susret održan 18. svibnja 2022. također u Sarajevu tijekom kojeg se posebno razgovaralo o mjestu i ulozi redovništva u sinodskom hodu u Crkvi. Tom prigodom bilo je riječi o načinu na koji su se redovničke zajednice uključile u sinodski hod na biskupijskoj razini. (kta)

XIV. SUSRET BISKUPA BKBiH S FRANJEVAČKIM PROVINCIJALIMA U BiH

Četrnaesti susret biskupa Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine s franjevačkim provincijalima u BiH održan je u srijedu, 26. travnja 2023. u prostorijama Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog u Sarajevu. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, predsjednik BK BiH, a sudjelovali su: biskup banjolučki mons. Franjo Komarica, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić, pomoćni biskup banjolučki mons. Marko Semren, provincijal Franjevačke provincije Svetog Križa Bosne Srebrene fra Zdravko Dadić i provincijal Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja Blažene Djevice Marije fra Jozo Grbeš.

Tijekom zasjedanja biskupi i franjevački provincijali odlučili su nastaviti raditi na prikupljanju potrebne dokumentacije o cjelokupnoj

crkvenoj imovini oduzetoj nakon Drugog svjetskog rata.

Razgovarali su i o načinu što boljeg organiziranja pastoralnog djelovanja na razini župa posebno u onim dijelovima Bosne i Hercegovine iz kojih su prognani ili izbjegli brojni članovi župnih odnosno biskupijskih zajednica.

Posebnu pozornost biskupi i franjevački provincijali posvetili su stanju u njihovim biskupijama odnosno franjevačkim provincijama na planu kandidata za svećeništvo i redovništvo te njihovu odgoju i obrazovanju. Razgovarali su o iznalaženju najboljeg načina da u aktualnoj situaciji odgovore izazovu sve manjeg broja onih koji izabiru slijediti Isusa Krista u svećeništvu i redovništvu. Svjesni vremena u kojem žive i brojnih procesa u društvu posebno kada je riječ o mladim ljudima, zajednički su tražili moguća rješenja oslanjajući se ponajprije na Božju pomoć. Bilo je riječi i o izazovima s koji-

ma se susreću odgojitelji kao i o potrebi suradnje sa stručnim ljudima što ukazuje na nužnu promjenu paradigme odgoja. Bilo je riječi i o potrebi da pomognu u ispravnom razlučivanju onim osobama koje se odlučuju za svećeničko ili redovničko zvanje tijekom ili nakon svoga školovanja za neku drugu profesiju. Smatraju također nužnim imati puno više sluha i otvorenosti za ono što biskupima, svećenicima i redovnicima imaju reći njihovi vjernici i drugi ljudi dobre volje. Raduje ih da se, kroz zajedničku đakonsku pastoralnu godinu i druge načine međubiskupijske i međuredovničke suradnje, stvara jedna nova kvaliteta koju treba strpljivo njegovati i nadograđivati.

Biskupi i franjevački provincijali razmotrili su i načine provedbe smjernica Svete Stolice za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba. Saslušali

su stručno izlaganje na tu temu te dogovorili konkretne korake daljnje provedbe spomenutih smjernica.

Također su se osvrnuli na svoj prošli susret održan, 18. svibnja 2022. u Sarajevu na kojem je središnja tema bila provedba zajedničke đakonske pastoralne godine. Raduje ih da je ovakav način organiziranja spomenute godine naišao na otvorenost kod budućih svećenika kao i kod svih koji sudjeluju u tom procesu uključujući i osobe u brojnim crkvenim ustanovama širom Bosne i Hercegovine koje imaju prigodu ugostiti đakone tijekom njihova pohađanja na kraju pastoralne godine. Suglasni su da koncept organiziranja đakonske pastoralne godine može poslužiti kao nadogradnja i za druge susrete i za još bolju suradnju među pojedinim biskupijskim i redovničkim ustanovama. (kta)

Tajništvo BKBiH

SUSRET ČLANOVA BKBiH S PROFESORIMA I ODGOJITELJIMA

Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, na blagdan sv. Ćirila i Metoda 5. srpnja 2023. u prostorijama Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu (VBS) održali su Treći Susret s profesorima Katoličkog bogoslovnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu (KBF) i odgojiteljima bogoslovne zajednice.

Susretom je predsjedao nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, predsjednik Biskupske konferencije BiH i veliki kancelar KBF-a, a sudjelovali su: biskup banjolučki mons. Franjo Komarica, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić i pomoćni biskup banjolučki mons. Marko Semren.

Na susretu je također sudjelovalo 13 profesora KBF-a i trojica odgojitelja sjemenišne zajednice od kojih su dvojica ujedno profesori na spomenutom fakultetu.

Pozdravljajući sve članove Biskupske konferencije BiH i sve profesore i odgojitelje, nadbiskup Vukšić je u ime svih biskupa izrazio zahvalnost profesorima i odgojiteljima za njihovo trajno nastojanje oko obrazovanja i odgoja svećeničkih kandidata i budućih kateheta i katehista koji će predavati vjeronauk u školama ili vršiti neku drugu službu u Crkvi.

Sudionici susreta najprije su saslušali prigodno izlaganje profesora kanonskog prava vlč.

Ilije Markovića o potrebi i načinu usklađivanja dokumenta Biskupske konferencije BiH izdanog 2014. godine pod nazivom „Formacija svećeničkih kandidata - Načela i smjernice“ (*Ratio institutionis sacerdotalis nationalis pro Bosnia et Herzegovina*) s dokumentom koji je 2016. godine izdala Kongregacija za kler pod naslovom „Dar svećeničkog zvanja - Temeljne odredbe o svećeničkom odgoju i izobrazbi“ (*Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*).

Govoreći o nužnosti nove, prikladnije početne i trajne formacije svećenika, profesor Marković je podsjetio na riječi pape Franje da je tema formacije svećenika od iznimne važnosti za poslanje Crkve, te da su obnova vjere i budućnost duhovnih zvanja mogući samo uz dobro formirane svećenike. Napominjući da rastuće društvene i kulturološke promjene, koje također utječu na razumijevanje Crkve, zajedno s evidentnom krizom zvanja, predstavljaju posljednji alarm za strukturalne promjene u odgoju i formaciji svećenikâ, profesor Ilija je kazao da je neophodno mijenjati trenutni pastoralni mentalitet, tj. obnoviti cjelokupno pastoralno djelovanje Crkve na temelju realnih analiza sadašnjeg povijesnog trenutka u mjesnim Crkvama na ovom prostoru.

Podsjetivši da je dokument o formaciji svećeničkih kandidata strukturiran u osam velikih poglavlja, profesor Marković je ukratko prika-

zao razlike između dva spomenuta dokumenta napominjući da novi „*Ratio fundamentalis*“ slijedi strukturu apostolske pobudnice pape Franje *Pastores dabo vobis* (Dat ću vam pastire). Predlažući dijelove dokumenta Biskupske konferencije koje bi trebalo doraditi i prilagoditi novom dokumentu Kongregacije odnosno Dikasterija za kler, spomenuo je potrebu ažuriranja i dijela (br. 82-85) koji govori o zboru profesora, njihovoj ulozi, popunjavanju profesorskog kadra te suradnji s odgojiteljima ističući da su profesori također odgojitelji koji prenose na samo znanje, nego također sudjeluju u ljudskoj, pastoralnoj i duhovnoj formaciji svećenikâ. Na kraju je spomenuo da *Ratio fundamentalis* traži da mladi budu prikladno pripremljeni tijekom formacije kako bi se mogli suočiti sa svim pastoralnim situacijama i kako bi znali i služiti svim kategorijama vjernikâ.

Tijekom diskusije nadbiskup Vukšić je upoznao nazočne da Vijeće za sjemeništa i duhovna zvanja Hrvatske biskupske konferencije radi na pripremi novog dokumenta na spomenutu temu te da je predsjednik Vijeća mons. Ivan Čurić, pomoćni biskup đakovačko-osječki, izrazio otvorenost za suradnju o čemu će biti riječi na predstojećem zasjedanju BKBiH, 13. i 14. srpnja 2023. u Banjoj Luci. Iznesena su i

pojedina konkretna pitanja vezana uz primanje i formaciju kandidata za svećeništvo.

Rektor preč. Zdenko Spajić ukratko je prikazao trenutno stanje u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu s posebnim naglaskom na unutarnju i vanjsku obnovu zgrade u kojoj živi bogoslovna zajednica i veći dio profesora te djeluje KBF.

Dekan preč. Darko Tomašević u svom prikazu trenutnog stanja na Katoličkom bogoslovnom fakultetu progovorio je o broju studenata, potrebni jače promocije KBF-a, financiranju, znanstvenoj djelatnosti, međunarodnoj suradnji, raznim projektima i aktivnostima. Iznio je i pojedine prijedloge i sugestije. Također je bilo riječi o usklađivanju rada KBF-a i Teološko-katehetskog instituta u Mostaru.

Biskupi i profesori su prije radnog dijela susreta sudjelovali na svečanom Euharistijskom slavlju u sjemenišnoj crkvi, posvećenoj slavenskim apostolima Ćirilu i Metodu koja je proslavila svoj patron. Euharistijsko slavlje predvodio je nadbiskup Tomo Vukšić, a prigodnu propovijed uputio je apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Francis Assisi Chullikatt.

Sarajevo, 5. srpnja 2023.

BISKUPSKI ORDINARIJAT

.....

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretom br. 5/23 od 11.1.2023. imenovana je **s. Julijana Djaković** (Družba sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskog, Samostan BDM od čudotvorne medaljice, Banja Luka) koordinatoricom crkveno-liturgijske glazbe na području Banjolučke biskupije.

Dopisom Odjela za diplomatsko osoblje Svete Stolice br. 368/PRD od 28. veljače 2023. objavljeno je da je papa Franjo uvrstio **vlč. Antu Vidovića** među Kapelane svoje Svetosti.

Dopisom biskupa Ordinarija br. 108/23 od

12.5.2023. **vlč. Marko Stojčić** privremeno je razriješen upravljanja župom sv. Josipa u Lištanima radi odlaska na liječenje.

Dekretom br. 144/23 od 29.6.2023. imenovan je mladomisnik **fra Drago Blažević** na službu župnog vikara u župi Uznesenja BDM u Jajcu.

Dekretom br. 145/23 od 29.6.2023. imenovan je mladomisnik **fra Stjepan Orkić** na službu župnog vikara u župi Rođenja BDM u Ljubunčiću.

POZIV VODITELJIMA CRKVENOG PJEVANJA

Broj: 6/23
Banja Luka, 11.1.2023.

Svim voditeljima liturgijskog pjevanja –
svećenicima, redovnicama i laicima

Poziv na radni susret – Banja Luka
Biskupski ordinarijat 18. veljače 2023.

Draga braćo župnici, upravitelji župa, župni vikari, sestre redovnice i vi vjernici laici – voditelji liturgijskog pjevanja!

U povodu (konačno dočekanog) izlaska Kantuala za liturgijsku pjesmaricu *Pjevajte Gospodinu pjesmu novu*, a nakon višegodišnjeg prekida – iz objektivnih razloga –, želimo upriličiti radni susret sa svima Vama, koji u našim župnim zajednicama imate zadaću brinuti se za ispravno liturgijsko pjevanje na slavljinama sakramenata, sakramentalna ili drugih crkvenih pobožnosti.

Susret će biti u dvorani Ordinarijata u Banjoj Luci u subotu, 18. veljače 2023. s početkom u 9.30 sati.

Nakon zajednički izmoljenog (otpjevanog) *Trećeg časa*, uslijedit će nekoliko izlaganja o sadržaju Kantuala, njegovoj upotrebi; tehničkim i drugim pomagalima, o stanju i upotrebi postojećih glazbala u liturgijskim slavljinama, o situaciji sa župnim zborovima i pjevačkim skupinama, o poteškoćama u radu s odraslim pjevačima, mladima i djecom, a predviđeno je i zajednička rasprava o svemu navedenom te o drugim aktualnim pitanjima.

U 13 sati je predviđen zajednički objed.

Svi, kojih se tiče, dužni ste doći!

Rado Vas očekujem i zazivam na sve Vas Božji blagoslov!

✠ Franjo, biskup, v.r.

DOZVOLA ZA IZLAGANJE PRESVETOG

Broj: 9/23
Banja Luka, 12. siječnja 2023.

S. Miroslava Ljevar, poglavarica
Misionarke Božjeg milosrđa
Sasina b.b.
79260 Sanski Most

Predmet: *Dozvola za izlaganje Presvetog Oltarskog Sakramenta na klanjanje*

Poštovana sestro Miroslava!

Svojim zamolbom upućenom 12. siječnja 2023. zamolili ste da Vam dozvolim izlaganje Presvetog Oltarskog Sakramenta u Vašoj redovničkoj zajednici Misionarke Božjeg milosrđa u župi Sasina, koja je na području moje biskupije.

U duhu kan. 943 *ZKP* i *Rimskog Obrednika*: Sveta Pričest i štovanje Euharistijskog otajstva izvan mise t. 91 b. podjeljujem zamoljenu ovlast s. Miroslavi Ljevar, poglavarici redovničke zajednice Misionarke Božjeg milosrđa u Sasini.

Ovlast izvanrednog služitelja izlaganja i pohranjivanja svetog otajstva daje se Vama i odnosi se isključivo na zajedničku kapelicu u navedenoj zajednici i župnu crkvu koja je u ne-

posrednoj blizini Vaše redovničke kuće. Ova ovlast vrijedi do kraja mjeseca prosinca 2026.

Vaša je dužnost savjesno se pridržavati liturgijskih propisa, koji se odnose na „Izlagatelja Presvete Euharistije“, odn. na „Red izlaganja“ iz *Rimskog obrednika*: „Sveta Pričest i štovanje Euharistijskog otajstva izvan mise“ t. 91-92 i 93-96! Te propise dobro proučite i savjesno obdržavajte!

Neka se ova ovlast pravilno i savjesno primjenjuje, kako bi svi, koji sudjeluju u klanjanju pred Kristom Gospodinom u sakramentu svete Euharistije imali od toga što više duhovne koristi.

Neka je blagoslovljen Isus u Presvetom Oltarskom Sakramentu!

Neka je blagoslovljeno Božje milosrđe!

Zazivam na Vašu dragu mi zajednicu obilje Božjeg blagoslova moleći zagovor Presvete Djevice i Bogorodice Marije, sv. Faustine, sv. pape Ivana Pavla II. i bl. Ivana Merza.

Srdačno Vas pozdravljam!

Vaš u Gospodinu brat,

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki, v.r.

IMPRIMATUR ZA KRUNICE

Broj: 12/2027
Banja Luka, 14.1.2023.

Gospodin
Mirko Puđa
koordinator KKODS-a BiH
Miši 163
80209 Podhum, Livno

Predmet: *Daje se zatraženi imprimatur (dozvola)*

Poštovani i dragi gospodine Mirko Puđa, koordinator KKODS-a BiH!

Vi ste me – Vašim dopisom od 8. siječnja 2023. zamolili za službenu dozvolu (imprimatur) za „tiskanje i širenje“ pobožnosti molenja „Krunice Rastimo u Gospodinu“ i „Krunice oslobođenja“, obrazloživši svoju zamolbu konkretnim, valjanim razlozima.

Nakon upoznavanja s dostavljenim tekstom i na temelju Vašeg obrazloženja, ovim Vam – u duhu ZKP-a kan. 826 § 3 dajem od Vas zatraženu dozvolu (imprimatur) za „tiskanje i širenje“ pobožnosti molenja spomenute dvije krunice.

Zazivam na Vas i na sve članove u pismu spomenutih i drugih nespomenutih molitvenih zajednica – članova KKODS-a Božji blagoslov, pomoć i zaštitu Presvete Djevice i Bogorodice Marije, sa željom da – otvoreni poticajima Božjeg Duha, molitvom i radom – doprinosite proslavi Božjeg Imena, proširenju i učvršćenju Kristova Kraljevstva, obraćenju grješnika i spasenju duša.

Rado Vas sve imam u svojim molitvama i bratski Vas pozdravljam.

U Gospodinu Isusu – Vaš brat

✠ Franjo Komarica, *biskup banjolučki, v.r.*

SLIKA “MARIJE, MAJKE DOBROG SAVJETA”

Broj: 91/23
Banja Luka, 15.4.2023.

Predmet: *Obavijest svećenicima, redovnicama i vjernicima*

Prigodom „otkrića“ Gospine slike „Marije, Majke dobroga savjeta“ štovane stoljećima diljem europskih krajeva, koju su velezaslužni oci trapisti donijeli u naš grad, zahvalni Presvetoj Djevici i Bogorodici Mariji, za svu njenu dosadašnju zaštitu, pomoć i utjehu, započinjemo službeno sa štovanjem Gospe, Dobroga savjeta u župnoj crkvi Marija Zvijezda devetnicom uoči njenog blagdana, koji se slavi 26. travnja.

Od ponedjeljka, 17. travnja 2023. svake večeri će se u 18 sati slaviti sveta misa i obavljati posebna pobožnost pred izloženom Gospinom slikom u sporednoj kapeli župne crkve Marije Zvijezde.

U ponedjeljak će koncelebriranu svetu misu predvoditi naš biskup Franjo. Ujedno će time i službeno otvoriti početak štovanja „Gospe, Majke dobroga savjeta“ u župnoj crkvi Marija Zvijezda, odnosno u našoj biskupiji.

Pozvani ste svi koji možete doći da sudjelujete u našem zajedničkom štovanju drage Gospe u crkvi posvećenoj njezinoj nebeskoj slavi.

✠ Franjo, *biskup, v.r.*

JAVNO ČAŠĆENJE RELIKVIJE SV. KRIŽA

Broj: 96/23
Banja Luka, 28.4.2023.

Svim župnim uredima

Izlaganje javnom čašćenju relikvije „pre-dragocjenog i životvornog križa“ (II. Nicejski sabor) u župnoj crkvi Marija Zvijezda

Draga braćo svećenici,
drage sestre redovnice,
dragi Kristovi vjernici laici!

U ponedjeljak, 1. svibnja 2023. u župnoj crkvi Marijina uznesenja na Nebo u Mariji Zvijezdi, s početkom u 18 sati, započet će uobičajena Svibanjska pobožnost sa slavljem svete mise, što će predvoditi biskup Ordinarij. Pod tim slavljem službeno će biti predan na javno čašćenje relikvijar s dragocjenom relikvijom Svetog Križa.

Ta izuzetno dragocjena – i rijeka sveta relikvija, za koju je nedavno pronađen i službeni

crkveni dokument, darovana je opatu opatije Marija Zvijezda davne 1895. godine.

Koliko je poznato, ta relikvije do sada nije bila izlagana javnom čašćenju. Od sada će to biti – na duhovnu korist svima, koji pred križem sa svetom relikvijom budu obavljali svoju osobnu ili zajedničku pobožnost.

Svi, koji možete sudjelovati u tom nesvakidašnjem liturgijskom slavlju, dođite da Kristu, raspetom zbog naših opaćina, zajedno iskažemo dužnu i zahvalnu počast!

U istoj će se župnoj crkvi svake večeri kroz mjesec svibanj obavljati svibanjska pobožnost pred čudotvornom slikom (takoder tek nedav-

no otkrivenom *Marije Majke dobrog savjeta*, a onda slaviti sveta misa.

Zajednička nakana kod ovogodišnjih svibanjskih pobožnosti u cijeloj našoj biskupiji – jest naša usrdna molitva Mariji, Majci Crkve, za duhovna zvanja – sadašnja, i osobito buduća!

Vas, braću svećenike molim da ovaj dopis pročitate na kraju misâ u nedjelju Dobrog Pastira, 30. travnja i pozovete svoje župljane na molitvu Gospi za ovu važnu našu biskupijsku potrebu.

Zazivam na sve Vas Božji blagoslov, preporučajući Vas sve majčinskoj zaštiti Presvete Djevice i Bogorodice Marije.

✠ Franjo, biskup, v.r.

PROSLAVA BLAGDANA BL. IVANA MERZA

Broj: 100/23
Banja Luka, 2.5.2023.

Svim župnim uredima

Proslava blagdana bl. Ivan Merza i obilježavanje 20. obljetnice njegove beatifikacije

Draga braćo župnici, već ste ranije – usmeno i pismeno bili obaviješteni da ćemo u srijedu, 10. svibnja o. g. u našoj katedrali, uz relikvije našega Blaženika Ivana Merza imati svečano bogoslužje u povodu njegova blagdana (spomendana). Ujedno ćemo obilježiti 20. obljetnicu njegova podizanja na čast oltara.

Svečano, koncelebrirano misno slavlje predvodit će uzoriti naš kardinal Vinko Puljić. Svi,

koji „višom silom“ niste spriječeni, pozvani ste priključiti se tom zahvalnom slavlju naše biskupijske zajednice u čast najdičnijeg sina naše biskupije. Potaknite i svoje župljane koji god mogu toga dana da se priključe Vama u tom našem domaćem hodočašću.

Kako Vam je već poznato, pjevanje će toga dana za vrijeme svete mise predvoditi mladi pjevači iz naših župa.

Misa će početi u 11 sati!

Poslije podne je proslava blagdana Ivana Merza predviđena slavljenjem sv. mise u župnoj crkvi Pohoda Bl. Djevice Marije u 17 sati te prigodnim svečanostima u našem Katoličkom školskom centru, koji nosi Blaženikovo ime.

Dobro došli! Bratski vas pozdravljam – Vaš

✠ Franjo, biskup, v.r.

HODOČAŠĆE U HERCEGOVINU

Broj: 109/23
Banja Luci, 12. svibnja 2023.

DVODNEVNO HODOČAŠĆE BANJOLUČKIH SVEĆENIKA U HERCEGOVINU (Široki Brijeg, Groblje mira, Klobuk, Šiljevište, Humac i Slapovi „Kravice“) 14. i 15. lipnja 2023.

Dnevni red:

Srijeda, 14. lipnja 2023.

10.00 – Dolazak u Široki Brijeg ispred samostanske crkve Uznesenja BDM. Dočekat će nas fra Ivan Marić, gvardijan koji će nam predvoditi klanjanje, a zatim mogućnost za sv. ispovijedi.

11.00 – Predavanje fra Miljenka Mike Stojića, vicepostulatora postupka mučeništva „Fra Leo Petrović i 65 subraće“.

12.30 – Ručak u samostanu

14.30 – sv. Misa na groblju Mira koju predvodi biskup mons. dr. Franjo Komarica.

16.30 – dolazak u župu Klobuk koja je proslavila 150. obljetnicu osnivanja. Dočekat će nas župnik fra Ante Kurtović.

18.00 – Dolazak u rodnu kuću sl. Božjega Petra Barbarića u Šiljevište (župa Klbuk). Dočekat će nas prefekt travničkog sjemeništa vlč. Josip Dedić.

19.00 - Večera u Centru, razgledavanje i noćenje.

Četvrtak, 15. lipnja 2023.

8.00 – doručak,

9.30 – posjet samostanu sv. Ante na Humcu.

Primit će nas fra Dario Dodig, gvardjan

11.00 – obilazak slapova „Kravice“

12.30 – ručak u Centru Šiljevište i povratak kućama.

Napomene:

- Putuje se osobnim autima jer dolazimo iz različitih pravaca.

- Molim svećenike da se osobno prijave Koordinatoru ili Kancelaru.

- Svećenici koji ne mogu ostati na noćenju trebaju u prijavi to naglasiti.

- Sa sobom ponijeti albu i štolu ljubičaste boje.

Vlč. Žarko Vladislav Ošap

koordinator svećeničkih rekolekcija

MOLITVA ZA BISKUPSKU SINODU

Broj: 113/23

Banja Luka, 18.5.2023.

Svim župnim uredima

Poziv na zajedničku molitvu za Biskupsku sinodu

Draga braćo župnici i upravitelji župa,

iz Generalnog tajništva Sinode biskupâ stigao je dopis svim biskupima da u svojim biskupijama, osobito u Marijanskim svetištima, upriliče uz liturgijsko slavlje spomendana Pohoda Blažene Djevice Marije, 31. svibanja 2023. (ili u koji drugi dan pri kraju mjeseca svibanja) zajedničku molitvu za uspjeh XVI. redovite opće skupštine Biskupske sinode, predviđene za jesen ove i iduće godine. O tome je razmatrano i na zasjedanju naše Biskupske konferencije u Mostaru prošlog ožujka.

Slično kao što je slučaj i u drugim (nad)biskupijama naše Metropolitije, i ja određujem da se u svim našim zajednicama na tu nakanu moli Gospina krunica, litanije i druge priklane molitve za Crkvu i za sinodu u subotu, 27. svib-

nja 2023. Tada će ja u župnoj crkvi Marijina uznesenja na Nebo u župi Marija Zvijezda, u zajedništvu sa svim hodočasnicima brojnih karizmatskih grupa i drugim vjernicima slaviti Duhovsko bdjenje. U sklopu bdjenja predslavit će misu u 18 sati. – Program bdjenja početak će u 11 sati pokorničkim bogoslužjem za našu biskupiju. Od 14:30 bit će svjedočenja i predavanja. U 17:30 imat ćemo pred čudotvornom slikom Marije Majke dobrog savjeta svibanjsku pobožnosti molitve za sinodu.

Ako je nekome od subraće prikladnije može organizirati molitveno zborovanje na spomenutu nakanu i u koji drugi dan pri kraju Marijanskog mjeseca svibnja.

Pozivam svećenike, redovnice i vjernike laike da se osobno priključe ovoj molitvenoj akciji cijele Crkve za potporu radu svih sudionika na predstojećoj Sinodi biskupa.

Neka Presveta Djevica Marija, Majka Crkve i Majka dobrog savjeta, pomogne cijeloj Crkvi u ovom povijesnom trenutku njezinog hoda za njenom božanskom glavom – Isusom Kristom.

✠ Franjo, *biskup, v.r.*

PROSLAVA SVETKOVINE SV. BONAVENTURE

Broj: 150/23

Banja Luka, 6.7.2023.

Svim župnicima i upraviteljima župa

Poziv na liturgijsko slavlje svetkovine Zaštitnika biskupije i katedrale sv. Bonaventure

Draga braćo svećenici,

kao svake godine, (izuzetak je vrijeme korone), i ove godine želimo zajedno molitveno-liturgij-

ski proslaviti Svetkovnu nebeskog Zaštitnika naše biskupije i katedrale.

Zato Vas sve pozivam da u subotu, 15. srpnja 2023. dođete na slavlje svečane koncelebrirane svete mise u 10 sati. S Vama, nazočnim (nad)biskupima i drugim svećenicima koji će nam se pridružiti misno će slavlje predvoditi naš metropolit, nadbiskup vrhbosanski mons. dr. Tomo Vukšić. Po prvi put će na proslavi našeg Patrona sudjelovati i apostolski nuncij mons. Francis Assisi Chullikatt.

Molim Vas da svakako sa sobom povedete (ili na drugi način organizirate) barem nekoliko svojih vijećnika, članova Župnih pastoralnih ili ekonomskih vijeća, kao i svojih vjeroučitelja.

To je svetkovina cijele biskupije i zato smatrajte svojom obvezom da i Vi a i predstavnici naših župljana iz svih naših župa sudjeluju u liturgijskom slavlju u našoj katedrali.

Nakon što saznate koliko Vaših suradnika

dolazi s Vama, molim Vas da to javite kancelaru ili ekonomu zbog pravovremenog pripremanja objeda za Vas i za njih.

Radujem se našem skorašnjem bratskom susretu u slavlju našeg zajedništva s Kristom, Dobrim Pastirom svih nas. Srdačno i bratski Vas pozdravljam

Vaš brat

✠ Franjo, *biskup, v.r.*

ORDINARIJ

PROPOVIJEDI

ZADUŠNICA PA POKOJNOG PAPU EMERITUSA BENEDIKTA XVI.

Banja Luka, katedrala, 2.1.2023.

(1 Tim 4,12b-16; Ps 112,1-2, 5-6, 7-8, 9; Lk 22,28-32)

Dragi brate u biskupskoj službi Marko, draga braćo svećenici, sestre redovnice i svi drugi Kristovi vjernici laici, dragi prijatelji, cijenjeni sugrađani!

U dvije tisuće godina dugoj povijesti Kristove Crkve, rijetko je koja generacija kršćana bila tako privilegirana kao ova naša; da je na čelu Crkve imala ljude sveta života. Ova naša generacija je tijekom proteklih osam desetljeća imala doista velike i svete crkvene poglavare – pape – počevši od Sluge Božjeg Pija XII., pa preko sv. Ivana XXIII., sv. Pavla VI., bl. Ivana Pavla I., sv. Ivana Pavla II., do upravo preminulog pape emeritusa Benedikta XVI. Među njih se s pravom može ubrojiti i sadašnji papa Franjo.

Večeras smo se mi, kao članovi jedne od preko 4.000 biskupija po cijeloj kugli zemaljskoj, okupili u zahvalnoj i prosidbenoj molitvi u ovoj našoj katedrali, oko Krista, Dobrog Pastira, živoga među nama, svojim učenicima. Želimo mu zahvaliti za dragocjeni, smjerodavni život njegovog vjernog sluga, a našeg brata u vjeri Josipa Ratzingera. Njega je Isus Krist pozvao na osobitu službu u svojoj Crkvi, upravo u ovo naše vrijeme, najprije kao sudionika u njegovoj velikosvećeničkoj službi – kao svećenika, kao učitelja u vjeri, a zatim kao biskupa i konačno kao nasljednika prvaka apostolskog zbora – sv. apostola Petra.

Istraživači prašuma su ovako zapisali: „Kad u prašumi padne jedno ogromno stablo, onda od njegovog pada i treska na zemlju odjednom zanimame sva druga šuštanja, zujanja i brujanja“.

A poznati hrvatski književnik i ban Ivan Mažuranić je u jednom svome književnom djelu ovako pisao: „Nije visok, tko na visu stoji, nit je velik tko se velik rodi; već je visok, tko u nizu stoji i visinom nadmaša visine, a velik je, tko se malen rodi, al' kad pane, golem grob mu treba.“

Rekoh već, da mi večeras, zahvalna srca i s osobitim pijetetom, u ovom svetom slavlju sabrani – slično kako su već i kako će ovih dana biti okupljeni i brojni drugi članovi naše biskupijske zajednici predvođeni svojim župnicima – želimo malo razmisliti – u svijetlu saslušane Božje poruke – o našem bratu u vjeri i suputniku u istoj hodočasničkoj povorci Kristovih spašenika, članova njegove Crkve.

O njemu se ovih dana piše ne samo u katoličkim sredinama nego i izvan Katoličke Crkve.

Što bi trebalo o njemu znati, a tiče se direktno ili indirektno nekako i nas, ovdje u ovom gradu, biskupiji i zemlji?

Evo nekoliko podsjećanja!

Preminuli papa emeritus Benedikt XVI., kao Joseph (Josip) Ratzinger rođen je prije 96 godina u gradiću Marktlu (Trgovišće) na rijeci Innu, blizu granice Njemačke odn. Bavarske i Austrije.

Već kao mladi svećenik, od 1953. g. počeo je predavati teološke predmete na teološkim učilištima diljem Njemačke (Freising, Bonn, Münster, Tübingen, Regensburg).

Za vrijeme održavanja Drugog vatikanskog koncila (1962.–1965.) bio je tešloški savjetnik tadašnjeg kölnskog nadbiskupa kardinala Josefa Fringsa.

Njegovo posebno zanimanje u teološkim istraživanjima bio je problem istine. Trudio se davati jasne i ispravne smjernice mnogim svećenicima, redovnicima i ostalim članovima Crkve.

Njegovo teološko naučavanje imalo je i ima međunarodni značaj i utjecaj. S vremenom je postao jedan od najslavnijih katoličkih mislilaca i teoloških učenjaka, s nezamjenjivim mjestom u suvremenoj povijesti teoloških disciplina. Ostavio je nesumnjivo trajan trag u povijesti Crkve ali i papâ. Stekao je veliki ugled i u krugovima izvan Katoličke Crkve, osobito među pravoslavlim kršćanima i židovima ali i drugima.

Godine 1977. ga je papa Pavao VI., u međuvremenu svetac Katoličke Crkve, imenovao nadbiskupom kardinalom bavorske nadbiskupije München-Freising, koja ima slavnu prošlost i važnu ulogu u sadašnjosti. Za svoje biskupsko geslo uzeo je riječi: „Suradnik istine“.

Nakon smrti našeg, hrvatskog kardinala Franje Šepera, dugogodišnjeg pročelnika vrlo važne Kongregacije za nauk vjere u Vatikanu, tadašnji papa Ivan Pavao II., u međuvremenu također svetac, imenovao je kardinala Josepha (Josipa) Ratzingera na njegovo mjesto. Zadaća mu je bila da održi katoličku nauku čvrstom, nezamućenom i nerazvodnjenom. Za vrijeme njegova mandata izrađen je i ugledao svjetlo dana 1992. godine – danas važeći – službeni Katekizam Katoličke Crkve.

Nakon smrti pape Ivana Pavla II., kardinala Josepha (Josipa) Ratzingeru su drugi kardinali izabrali za nasljednika preminulog pape Ivana Pavla II. Uzeo je ime Benedikt, kako bi podsjetio kršćane u Europi i cijeloj Europi na velikog i velezaslužnog duhovnog graditelja Europe – sv. Benedikta, opata, a i na „papu mira“ iz vremena strašnog I. svjetskog rata – Benedikta XV.

Kod svoje prve generalne audijencije na trgu sv. Petra papa Benedikt je rekao i ovo: „Od svetog Benedikta, oca zapadnog redovništva, poznata nam je jasna preporuka, koju je on svojim

monasima – benediktincima odredio kao obvezno pravilo: ‘Ništa ne pretpostavljati Kristovoj ljubavi’ (usp. 4,21). Na početku moje službe kao Petrova nasljednika, molim sv. Benedikta, da nam pomogne da budemo postojani u našem biću s obzirom na centralno mjesto koje mora zauzimati Krist. On treba biti na prvom mjestu u našem razmišljanju i u našem djelovanju.“ (27.4.2005.)

Cijelog svoga životnog vijeka, pa i za vrijeme obnašanja papinske službe, a i nakon toga, on je sebe smatrao teološkim istraživačem i učiteljem. Iza njega je ostala bogata ostavština kapitalnih teoloških djela i propovijedi, u kojima je on nastojao rastumačiti – za suvremenu kršćansku praksu – određena mjesta iz Svetog Pisma, iz djela crkvenih otaca i liturgije Crkve.

Nakon svoga „povijesnog koraka“ – odreknuća od papinske službe, živio je nepunih deset godina povučeno u zgradi bivšeg samostana u blizini bazilike sv. Petra i papinske rezidencije.

O njemu i o njegovom životnom djelu već se mnogo pisalo i govorilo, a bit će još mnogo pisanja i govora. On je, kao teološki nesporni autoritet, oblikovao teološko razmišljanje i djelovanje brojnih članova Crkve, ne samo u Njemačkoj i u Europi nego i diljem svijeta, pa čak i izvan Katoličke Crkve, jer su i tu njegova teološka djela prevođena i proučavana.

Papi Benediktu XVI. je – slično kao i njegovom prethodniku sv. papi Ivanu Pavlu II. –, bilo mnogo stalo do kršćanskih korijena i kršćanskih vrijednosti na europskom kontinentu. U brojnim svojim javnim nastupima on je nastojao da duh katoličkog socijalnog nauka postavi kao temelj europskog načina života. Tumačio je kako se tu radi o izgradnji društvenog uređenja koje privredni uspjeh povezuje sa socijalnom pravdom; politički pluralizam s tolerancijom; velikodušnost i otvorenost ali i čvrsto oslanjanje na bitne istinske vrijednosti, koje europskom kontinentu daju posebno mjesto na cijeloj zemaljskoj kugli. Isticao je kako kršćanska kultura nije gradila samo veličanstvene bazilike i katedrale na slavu Božju, nego je jednako tako otvarala i vodila brojne bolnice za bolesne i stare osobe – također na slavu Božju. Jer, ona je Boga štovala u trpećim ljudima svake vrste. Kršćani se trebaju svijetu predstavljati kao konstruktivna, stvaralačka

manjina koja je u stanju doprinijeti da Europa ponovno otkrije ono najvrjednije u svojoj sredini i tako služi cijelom čovječanstvu.

S vjernicima i svećenicima iz naših krajeva on se susretao još kao profesor i nadbiskup u Njemačkoj. Mi smo biskupi imali veći broj službenih susreta s njime, najprije kao pročelnikom Kongregacije za nauk vjere, a onda i kao papom. Uvijek je pokazivao živo zanimanje za našu situaciju. Vrijedno je podsjetiti ovom prigodom na neke od riječi njegova govora nama biskupija iz Bosne i Hercegovine, prigodom službenog našeg zajedničkog pohoda njemu i drugim njegovim suradnicima u veljači 2006.

Eto tih riječi:

„(...) Pri susretu s vama, zamijetio sam u vama snažnu želju za očuvanjem zajedničkih ciljeva, kako bi se ujedinjeni, suočili sa sadašnjim izazovima, s kojima se mora nositi vaš narod. Zsigurno, poteškoće su brojne, ali kod vas, kao i kod vaših svećenika i vjernika, veliko je pouzdanje u Božju Providnost. Nakon žalosnih godina nedavnog rata, vi ste danas, kao mirotvorci, pozvani učvršćivati zajedništvo, te u Kristovo ime širiti milosrđe, razumijevanje i praštanje, kako unutar kršćanskih zajednica tako i u složenom društvenom tkivu Bosne i Hercegovine (...) Petrov nasljednik je uz vas i jamči vam svoju stalnu podršku (...) Molim Gospodina da na vas, na vaše svećenike, redovnike i redovnice te na svekoliko pučanstvo vaše zemlje izlije obilje svoje milosti. Ovu molitvu povjeravam zagovoru Marije, Majke Božje i Majke Crkve, da posreduje na svu svoju djecu. (...)“

Tijekom moga osobnog susreta s njim u to isto vrijeme službenog pohoda, on me je između ostalog, pitao kako napreduje proces za kanonizaciju našeg blaženika Ivana Merza. Pojasnio je da je za njega osobno naš Blaženik „jedan istaknuti lik, uzor angažiranog katoličkog laika 21. stoljeća“, te da se on „svaki dan njemu moli“. – Jedno izuzetno priznanje velikog čovjeka Crkve – pape, jednom drugom – također velikanu Crkve – katoličkom laiku i to iz naših krajeva, rođenom Banjolučaninu!

S papom Benediktom sam se – u svojstvu predsjednika naše Biskupske konferencije – susreo posljednji put u Vatikanu 18. travnja 2012. On se i tada zanimao za situaciju katolika u našoj zemlji, osobito kako je s povratkom prognanih i izbjeglih katolika. Pokazao je „veliku zabrinutost i žalost“ što su domaći i me-

đunarodni političari premalo učinili za održiv povratak Hrvata katolika u njihova rodna mjesta u Bosni i Hercegovini. Izrazio je nadu da će „sada Republika Hrvatska konačno odlučnije moći poraditi na povratku svih onih Hrvata katolika, koji se žele vratiti u svoj rodni kraj.“ Zamolio me (!) da nastavim poticati domaće i inozemne političare i diplomate da učine „dodatne napore za što skoriji povratak i ostanak bosanskih Hrvata katolika“.

Općenito se može za blagopokojnog papu Benedikta utemeljeno tvrditi da je on bio čovjek, kršćanin, koji je potpuno i snažno bio ukorijenjen u religiozni život. On je čvrsto vjerovao u stvarnost Kristova uskrsnuća. Zato je mogao unositi jasnoću i smjelost u suvremenu stvarnost i Crkve i svijeta; označavajući današnje probleme pravim imenom nastojao ih rješavati na najbolji mogući način, ne zatvarajući pred njima oči niti ih promatrati kroz neke uljepšane „ružičaste“ naočale.

Bio je svjestan da je, kako je to on i napisao „mjesto Crkve na zemlji samo blizu Kristovog križa“. Ta svijest ga nije vodila ni u kakvu rezignaciju, nego naprotiv, u njegovo zalaganje za misionarsku Crkvu. Naglašavao je kako upravo u ovo naše vrijeme Gospodin nama daje do znanja da samo On može spasiti svoju Crkvu. Od nas se zahtjeva da se svim silama – našom vjerom, nadom i ljubavlju – zalažemo za Crkvu i za njezino poslanje u svijetu bez straha i s opuštenošću, svjesni da smo mi samo nevrijedni sluge, ako i ispunimo sve svoje obveze, koje nam Krist daje u zadatak.

U jednom od svojih brojnih javnih nastupa, kao papa, na generalnoj audijenciji na Dušni dan 2005. g. on je postavio jedno pitanje i na njega dao odgovor. Pitanje glasi: „Kako trebamo živjeti da postignemo vječno spasenje?“ Odgovorio je ovako: „Psalam 112 (koji smo malo prije i mi saslušali) daje nam odgovor: Blago čovjeku koji je milostiv, dobar i pravedan; Blažen čovjek, koji živi u ljubavi prema Bogu i svo- me bližnjemu. Tako živjeti, mi živimo dobro i ispravno, i ne trebamo se bojati smrti, jer mi imamo blaženstvo od Boga zagarantirano, koje traje vječno.“

Kako smo sada kod svetopisamskih poruka, koje smo saslušali u ovom molitvenom bogoslužju, želim progovoriti još nekoliko riječi, najprije o tekstu 1. čitanja iz poslanice apostola Pavla njegovom dragom učeniku, mladom bi-

skupu Timoteju. Te su riječi vrlo prikladne i za život i poslanje preminuloga, Münchenskoga pa onda rimskog biskupa Josepha (Josipa).

To su riječi poticaja da se ustraje pred Kristovim vjernicima svojim uzornim vladanjem; svojim riječima naviještajući neumorno Božju Radosnu vijest – Evanđelje; u blagom ophođenju prema drugim ljudima, osobito članovima Crkve; u iskrenosti, požrtvovnoj ljubavi, u postojanosti vjere, u jasnoći kršćanskog naučavanja, u čistoći i iskrenosti srca.

Oslanjajući se na dragocjeni sadržaj Božje riječi u Svetom Pismu, te na višestoljetno naučavanje crkvenih naučitelja i svetaca – i blagopokojni papa se trudio to izuzetno duhovno blago, dragocjeno za sadašnju i za buduće generacije Kristovih vjernika i drugih bogotražitelja, učiniti shvatljivim i prihvatljivim. Za njega se s pravom može tvrditi da nije zanemario u sebi dragocjeni Božji dar, koji je dobio od Crkve Kristove sakramentom Svetog reda, a onda dodatno i velikim povjerenjem Krista i Crkve, da kao nasljednik apostolskog prvaka sv. Petra učvršćuje svoju drugu braću u vjeri!

U 2. današnjem čitanju, iz odlomka evanđelja po Luki, čuli smo Isusove riječi, upućene njegovim apostolima na njegovoj Posljednjoj večeri s njima, prije odlaska u njegovu strašnu, a za nas otkupiteljsku smrt. Isusov križni put i smrt svršavaju ne u nekom totalnom porazu, nego u vječnoj slavi koju mu je njegov nebeski Otac pripremio. Isus dobro zna Očevu odluku da on treba kroz muku i smrt ući u posjed definitivne i potpune svoje vlasti i na Nebu i na Zemlji – kako je uostalom Otac nebeski i odredio. A kako su Isusovi učenici, izabranici, s njime zajedno ustrajali u njegovim kušnjama i patnji, on im obećava pravomoćno sudjelovanje i u njegovom vječnom blaženstvu, na njegovoj nebeskoj gozbi, gozbi Božjeg Jaganjca.

Isus i u ovoj izuzetnoj prilici ne propušta upozoriti svoje apostole, poimence apostola Petra, kojega je posebno odredio da bude prvi među njima, da svi oni trebaju računati, kako će protiv sebe i dalje imati Sotonu, koji će, kao protivnik Božjeg plana spasenja ljudskog roda, stalno njih – apostole optuživati pred Božjim prijestoljem.

Isus veli svojim učenicima da je Sotona od Boga dobio dopuštenje da ih može rešetati kao pšenicu; da će oni biti napadani sa svih strana i prisiljeni na brojne tjeskobne situacije, kako bi otpali od vjere i vjernosti dobrom i milosrdnom Bogu. Bog sve to pripušta; ne uzima Isusove učenike iz ovog pokvarenog i sotonskom zlobom zaraženog svijeta. Ali im šalje svoga Sina Isusa Krista. A on pak zastupa pred Bogom Ocem svoje učenike. Posebno moli za apostola Petra, da njegova vjere na malakše, nego da tu vjeru on sačuva i učvrsti, a onda učvršćuje u vjeri i nadi i drugu svoju braću i sestre u vjeri – Kristove učenike.

Taj isti Isus je bio na djelu i u životu našeg brata u vjeri, i našeg učitelja u vjeri pape Benedikta. To je tako utješna stvarnost za sve nas! Blagopokojni papa je cijeli svoj, sedam desetljeća dug svećenički život, proveo u potrazi, u otkrivanju i u svjedočenju Isusa Krista, kao Božje – ljudima objavljene i očitovane – vječne ljubavi i milosrđa. Zato se za njegov život s pravom može tvrditi da je bio doista vjerodostojan – jer se on trudio da bude ispravan pred Bogom. On pred nama i cijelom Crkvom može sada za sebe reći slično kao i apostol Pavao, u svojoj poslanici Korinćanima (4,3-4): „Meni nije nimalo stalo do toga da me vi ili drugi ljudski sud sudite. Još više: ja ni sâm sebe ne sudim. Istina, moja me savjest ne prekora ni zbog čega, ali nisam time opravdan. Moj je sudac Gospodin!“

Draga braćo i sestre u Kristu, Spasitelju i Sudcu živih i mrtvih,

osobno vjerujem da će Crkva Kristova, vođena Duhom Svetim, a koju je blagopokojni papa Benedikt iskreno ljubio i sav svoj život istrošio za Krista i Crkvu, jednog dana – u dogledno vrijeme – upućivati svoju molitvu Svemogućem Bogu, koji joj je u ovo naše vrijeme dao u osobi pape Benedikta vjerodostojnog učitelja vjere; moliti Boga da svim njenim članovima usadi u srce ono što je, Božjim Duhom nadahnut, papa Benedikt naučavao, te ga ujedno moliti da joj on bude zagovornik i zaštitnik kod njega.

Mi pak, večeras, ujedinjeni u molitvi pred Kristom ovdje nazočnim, zaufana i zahvalna srca zavapimo: POKOJ VJEČNI DARUJ MU GOSPODINE i svjetlost vječna svijetlila mu! Počivao u miru. Amen.

MISA POSVETE ULJÂ
Banja Luka, katedrala, 5.4.2023.

(2 Tim 1,6-14)

Dragi brate u biskupskoj službi, Marko,
draga braćo u Kristovu ministerijalnom sveće-
ništvu,
dragi đakone,
drage sestre redovnice,
dragi Kristovi vjernici laici!

U današnjem svečanom liturgijskom slavlju, koje je u liturgijskom rječniku poznato kao „Misa posvete uljâ“, mi, članovi prezbitarija, tj. cjelokupnog ministerijalnog svećeništva naše biskupije – kao i svih prošlih godina – rado-
sno i zahvalno očitujemo svoje zajedništvo s Kristom, Velikim Vječnim Svećenikom kao i međusobno.

1. Ujedno posvješćujemo sebi jedinstveni Božji dar koji smo dobili u sakramentu Svetog Reda, te – u duhu propisa Crkve – javno obnavljamo svoja svećenička obećanja, koja smo s radošću dali Bogu i njegovoj Crkvi na dan našeg svećeničkog ređenja.

Podsjećam vas, draga braćo svećenici, kako je svaki od nas u slavlju svoga ređenja odgovarao biskupu – zareditelju na više konkretnih pitanja o svojoj spremnosti izvršavati u Kristovoj Crkvi konkretne, uzvišene zadaće, koje nam se povjeravaju snagom sakramenta Svetog Reda.

Posljednje od pitanja je glasilo:

„Hoćeš li se danomice sve tješnje povezivati s Kristom, vrhovnim svećenikom, koji je sebe kao čistu žrtvu prinio za nas Ocu, te se s njime i ti posvećivati Bogu za spasenje ljudi?“

Svaki od nas je i na to pitanje svjesno i spremno odgovorio: „Hoću“.

Iako u ovom pitanju nije izričito istaknuto, iza njega stoji euharistijski nalog – kao središte, kao srce svakog svećeničkog života.

Euharistija u svojoj stvarnosti, u svojoj biti nadmašuje sve druge stvarnosti, sva druga događanja i upriličenja cijelog svijeta. Jer, u njoj i po njoj djeluje u svijetu sâm Gospodin Isus Krist, Spasitelj i Gospodar svega stvorenog.

A mi, sakramentom Svetog Reda, ustanovljenom – kao i Euharistija – na Isusovoj Posljednjoj Večeri, postajemo sluge tog istog Isusa, Gospodina i Gospodara. Zato se trajno trebamo dati od njegova Svetog Duha poučavati da

– Božjim darom mi sami sebe nadilazimo; tj. da u svojim rukama držimo jedinstveni, neprocjenjivi dar, blago, koji nikoji stvor nije mogao niti može ni izmisliti, ni načiniti niti ga nama pokloniti, nego samo i jedino utjelovljeni Sin Božji i Spasitelj naš i cijelog svijeta, Gospodar svakog vremena i podneblja – pa tako i ovog našega – Isus Krist!

A u našem vremenu smo i mi, kako sluge Isusa Krista, Velikog Vječnog Svećenika, „zaplusnuti“ različitim diskusijama, pitanjima i razmišljanjima o našoj ulozi i mjestu suvremenom društvu.

U našem vremenu i sve specijaliziranim društvu, kako se može i treba ponašati i snalaziti Kristov svećenik? Treba li i svaki od nas biti specijalist za odgovore na sva teološka pitanja koja nam postavljaju članovi naše zajednice ili koji drugi suvremenici?

Odgovor kratko glasi: Ne!

Naime, upravo u ovom modernom vremenu, u kojem je ljudski život podvrgnut brojnim vidovima rascjepkanosti i upućen parcijalno na razne ordinacije, kancelarija, „butike“ i kad se on sve češće doživljava da ga se ne promatra u njegovoj cjelovitosti, njegovoj integralnosti, potreban je svećenik kao čovjek, koji će život svakog drugog čovjeka gledati očima njegova Stvoritelja, tj. cjelovito – kao duhovno i materijalno biće – koje je Božje ljubljeno biće, stvoreno na njegovu sliku i priliku (usp. Post 1,26).

Ljepota i svetost svećeništva se sastoji upravo u tome, što je Kristov svećenik – među brojnim specijalistima današnjice – sluga cjelovitog ljudskog bića, koje je, zaslugom Isusa Krista, Spasitelja, upućeno da bude uronjeno u milosrdnu Božju ljubav i u zajedništvo, u jedinstvo Isusovog Tijela.

Prema liturgijskim odredbama današnjeg slavlja, draga braćo svećenici, bit ćete svi vi malo kasnije javno pozvani potvrditi svoju spremnost da ćete i ubuduće biti „vjerni djelatli Božjih otajstava po svetoj Euharistiji i drugim liturgijskim činima“, i „vjerno vršiti službu naučavanja slijedeći Krista, Glavu i Pastira, bez želje za dobitkom, nego vođeni jedino revnošću za duše“.

2. Skoro već tri i pol decenije, milošću Božjom, na ovaj naš „Svećenički dan“ – za sve nas oso-

bit i radostan – predvodio sam u ovoj katedrali svečano koncelebrirano misno slavlje naše vjere i našeg svećeničkog identiteta. Razmišljao sam glasno – zajedno s vama i s onom drugom braćom svećenicima, koji više nisu među nama –, o velikoj tajni i ne manjoj bremenitosti našeg svećeničkog poziva, odn. našeg najtješnjeg prijateljavanja s Isusom Kristom, Velikim Vječnim Svećenikom i Spasiteljem našim i cijelog svijeta.

U današnjem mome razmišljanju o našem pozivu i zadaći u Crkvi našeg vremena i podneblja, želim se osloniti na sadržaj teksta novozavjetnog čitanja iz Mise podjeljivanja sakramenta Svetog Reda. To je odlomak teksta iz prvog poglavlja Druge poslanice apostola Pavla njegovom učeniku Timoteju (1,6-14).

Najprije vas želim podsjetiti na tadašnje, konkretne okolnosti u kojima se nalazio i apostol Pavao i od njega rukopoloženi – zaređeni njegov učenik Timotej.

Pavao, već starac, nalazi se u rimskom zatvoru, čekajući svoju smrtnu presudu. Njegov učenik Timotej je predstojnik zajednice Kristovih vjernika u gradu Efezu. Pavao mu je već u svojoj Prvoj poslanici ukazao na konkretne zadaće, koje on u toj zajednici svakako treba učiniti. Na prvom mjestu: – odlučno se boriti za ispravnost Kristove nauke unutar povjerene mu zajednice, a protiv tadašnjih krivih naučavanja; a onda i za dobro i plodno organiziranje života i djelovanja članova zajednice koju predvodi.

U ovoj svojoj Drugoj poslanici, koju mnogi drže za Pavlovu duhovnu oporuku, apostol Pavao piše s puno osobnog naglaska Timoteju, kojega već na samom početku poslanice oslovljava kao svoga „ljubljenog sina“ (r. 2). Pavao ga poziva, odn. traži od njega da ne dopusti da Božji dar, koji je u njemu – polaganjem na njega Pavlovih ruku –, ne samo da ne splasne ili ne daj Bože da se ugasi, nego da on taj Božji dar još više raspiruje, kako bi on što više došao do izražaja.

Kod svih svojih poslova i napora oko naviještanja i širenja Radosne vijesti, Timotej nipošto ne smije klonuti niti zdvajati.

Pavao, kako čusmo, podsjeća svog učenika kako mu Bog – po sakramentu Svetog Reda – „nije dao duha bojažljivosti, nego snage, ljubavi i razbora“ (r. 7). Zato se on ne smije stidjeti jasno i javno svjedočiti da je učenik Isusov, a

onda i Pavlov, makar se ovaj, tj. Pavao, nalazi sada u zatvoru kao neki zločinac.

Timotej, kao najodgovorniji službenik Crkve u zajednici povjerenih mu Kristovih vjernika, osposobljen milosnim Božjim darima, mora biti svjestan svoje odgovornosti – hoće li ti darovi, potpomagani njegovom molitvom, njegovom savjesnošću i vjernošću i njegovim ispravnim životnim stavom – doći potpuno do izražaja; hoće li biti plodni i učinkoviti za vjeru i za spasenje povjerenih mu Kristovih vjernika, a i za obavljanje njegove uzvišene službe, koja mu je povjerena u Crkvi, i za polaganje – na kraju svoga života – računa pred Bogom o od njega dobivenom povjerenju.

Pavao, koji zna, kako to i napisa u jednoj drugoj svojoj poslanici, onoj Filipljanima, da sve može u onome, koji ga krijepi (usp. 4,13), potiče i svoga učenika Timoteja, da se i on osloni na pouzdanu, sigurnu vjernost i pomoć uskrslog Krista, i da se – kako napisa – „zlopati zajedno s njime za Kristovo Evanđelje“ (2 Tim 1,8b). Apostol Pavao daje jasno do znanja, da zadaća propovijedanja Kristova Evanđelja – uporno, strpljivo i odlučno i to u zgodno i nezgodno vrijeme, kako to napisa nešto kasnije u ovoj istoj poslanici (usp. 4,2) – nije nikakav bezopasan posao, a niti neozbiljan, koji se može obaviti bilo kako pa i zaobići, ili čak od njega pobjeći u puki indiferentizam, oportunizam ili u neki površni, formalni, puki činovnički način obavljanja.

3. Osim realnih opasnosti i poteškoća koje crkvenu zajednicu mogu izvana ugrožavati i ograničavati u njezinom plodonosnome i vjerodostojnome djelovanju, životu i poslanju, nikako nisu – niti tada niti kasnije, sve do ovih naših vremena – isključene i razne vrste opasnosti i iz vlastitih redova!

Ugrožavanje izvana se očitovalo i očituje – osim ne rijetkih protucrkvenih vladajućih političkih, ideoloških i državnih stavova, poznatih iz povijesti Crkve, također i u trendovima dotičnog vremena, koji se – u ime tzv. slobode čovjeka, protive općenito vjeri u Boga, a posebno se protive kršćanstvu i njegovoj spasonosnoj Radosnoj Vijesti.

Vjerujem da vam je poznato da i u ovo naše vrijeme provjereni podatci pokazuju kako je čak 1/5 kršćana na svijetu spriječena – i to na ekstremno grubi ili vrlo teški način – živjeti svoju vjeru i slobodno djelovati – bilo da su

fizički u tome spriječeni ili su na neki drugi suptilni način diskriminirani i gurnuti na rub društva u kojem se nalaze i žive.

Suprotstaviti se tome razborito ali odlučno i dosljedno – pretpostavlja posjedovanje znatne doze kuraže ali i istinskog međusobnog zajedništva.

Takav trend – kako vam je, zacijelo poznato – dolazi i u ovoj našoj životnoj sredini sve više do izražaja i zapljuskuje ponašanje i ne rijetkih vjernika naših zajednica, osobito na području kršćanskog, odn. katoličkog morala, ali i liturgijske, odn. sakramentalne prakse.

Ugrožavanje naših župnih zajednica i iznutra također nam nije nepoznato, iako ono kod nas – Bogu hvala – još nije toliko izraženo, kao što je to slučaj u nekim drugim sredinama na našem kontinentu i izvan njega, u kojima žive desetine tisuća vjernika porijeklom – direktno ili indirektno – iz ovdašnjih naših župnih zajednica, i imaju s njime češće ili rjeđe kontakte.

I jedna i druga vrsta ugrožavanja postavlja pred nas, današnje „Timoteje“ dupli zahtjev:

1: neumorno naviještati Kristovo Evanđelje prema vanjskom svijetu – kroz vjerodostojnu, neiskvarenu, nepatvorenu primjenu u praksi svakodnevnog kršćanskog, odn. evandeoskog načina življenja;

2: pročišćavanje naše župne zajednice i njezinog „jezika“ odn. njenog ponašanja od svega onoga, što ju sprječava da Isusova Radosna Vijest u cjelovitosti njenog sadržaja i domašaja bude shvaćena i prihvaćena u njezinoj sredini.

4. Pri kraju odlomka Pavlove poslanice koji smo saslušali u 2. čitanju današnje Službe Riječi, upadaju nam u oči osobito Pavlove dvije tvrdnje, naime: „ja znam“ i „uvjeren sam“. Obje ove tvrdnje izriču apostolovo nepokolebljivo povjerenje u Gospodina Boga. Jer, Pavao nije povjerovao „čovjeku“ nego Bogu – i zato ga – on je u to potpuno siguran – njegovo povjerenje u Boga neće razočarati!

Makar se on sada nalazi na kraju svoga zemaljskog života, koji će doskora skončati izvršenom nad njim smrtnom presudom, Pavao u sebi nosi sigurnost i čvrsto uvjerenje da ono dobro, onaj poklad, koji mu je Bog povjerio po Duhu Svetome (1,14), tj. Kristovo Evanđelje, koje je neumorno naviještao, ostaje u Božjoj ruci sve do kraja vremenâ, tj. do ponovnog Gospodinovog dolaska (usp. 1,18).

Bog, po čijem je nalogu Pavao stalno i dosljedno naviještao Evanđelje Kristovo – i sada će, kada je on osobno onemogućen da to više čini, i kada se njegov osobni život i poslanje očito primiču kraju, a i u budućim vremenima pobrinuti se da vjera ljudi u Kristovu spasonosnu Radosnu Vijest ne izbljedi i potpuno ne nestane, nego da preko novih Kristovih vjerovjesnika bude i dalje širena – i to sve više – sve do na kraj svijeta!

Veliki Kristov apostol Pavao, kako čusmo – i za vrijeme svoje potpune nemoći i poniženja –, ispovijeda svoje nepokolebljivo povjerenje u Boga i u njegovu sigurnu pobjedu. Samo onaj čovjek, onaj Isusov učenik, koji je svoj život potpuno, tj. nepodijeljena srca stavio u Božje ruke i u Božju službu, može biti ispunjen ovakvom sigurnošću i ovakvim pouzdanjem kao apostol Pavao!

Kako je taj divni Pavlov primjer, koji on pruža svome „ljubljenom sinu“ – učeniku Timoteju, voditelju kršćanske zajednice u Efezu – i za sve nas, današnje Kristove učenike i svećenike i poticajan i privlačan za nasljedovanje, baš u našoj – od Boga dobivenoj prevažnoj službi nasljednikâ Kristovih apostola, tj. u svećeničkoj službi!

5. Kako je istinski sretan onaj Kristov svećenik, koji se za vrijeme svoga blagoslovljenog svećeničkog života –, poput apostola Pavla – smatrao i smatra službenikom Kristovim i upraviteljem otajstava Božjih (usp. 1 Kor 4,1), te drugima oko sebe – u času svoga prelaska u vječnost – također poput Pavla – iz već citirane njegove poslanice Timoteju poručuje, mirne savjesti, dok se osvrće na svoj izuzetno dinamičan i dramatičan životni hod u vjernosti i postojanosti Kristu i njegovom izvanrednom pozivu: „Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao“ (4,7).

Poput Pavla bi i svaki od nas, „upraviteljâ Božji tajnâ“, svjestan da tu jedinstvenu službu nije dobio od ljudi nego od Boga, mogao reći da sud o tome, kako je obavio dobivenu zadaću prepušta – ne ljudskoj procjeni i ocjeni – pa ni svojoj vlastitoj – nego Bogu (usp. 1 Kor 4,3-4), kao najmjerodavnijem i najsigurnijem Sudcu svakog ljudskog srca (usp. r. 5).

Draga braćo svećenici, gdje god kao svećenici djelovali, i koliko god dugo i u kakvim god životnim okolnostima živjeli, i mi – poput apostola Pavla – kako on to tvrdi u svojoj 1. poslanici Korinćanima, treba-

mo uvijek biti svjesni da smo milošću Božjom ono što jesmo i da ta Božja milost prema nama – i Božjim darom i našom osobnom, zahvalnom suradnjom s tim darom – ne bi smjela biti uzaludna (usp. 15,10).

Zato, zahvaljujmo iz dubine svoga srca – i to ne samo danas – svemogućem Bogu, što je iz svoga naroda svakoga od nas osobno izabrao, i polaganjem ruku apostolskog nasljednika – biskupa, učinio dionicima svete i otkupiteljske službe Isusa Krista, Velikog Vječnog Svećenika i opunomoćio nas, da predvodeći Kristove vjernike na putu vječnog spasenja – smijemo pred Njim – živim Bogom stajati i Njemu služiti!

6. Osobno i ja – i ovom zgodom – pri kraju svoje od Kriste dobivene službe, a možda i svo-

ga života – zahvaljujem dobrom Bogu za brojne njegove darove tijekom moga svećeničkog života. Napose mu zahvaljujem za svakog od vas, moje svećeničke braće – nazočne i nenazočne – koji ste mi pomagali i pomažete u obavljanju moje odgovorne službe u našoj biskupiji.

Zahvaljujem i svakome od vas osobno, kao i svima vama, nazočnim i nenazočnim redovnicima i Kristovim vjernicima laicima u našoj biskupiji – i izvan nje – za svu vašu ljubav i vjernost prema Kristu i Crkvi, koje su se očitovala i u vašoj molitvenoj – i na druge načine izraženoj potpori meni osobno i našim svećenicima.

Molim za sve vas obilje Božje utjehe, mira, pomoći i blagoslova! Amen.

31. GODIŠNJICA SMRTI BISKUPA ALFREDA PICHLERA

Banja Luka, katedrala, 17.5.2023.

(2 Kor, 5,1.6-10; Iv 11,21-27)

Draga braćo svećenici,
sestre redovnice i svi drugi Kristovi vjernici!

U ovom misnom slavlju naše misli i molitve idu prema jednoj stvarnosti, koja je sastavni dio svako ljudskog života na zemlji. Ta stvarnost se naziva umiranje, smrt i tajna naše budućnosti nakon smrti.

Kao kršćani, poučeni božjim naukom, osobito naukom utjelovljenog Sina Božjeg, Isusa Krista, mi se trudimo gledati – i na naš zemaljski život i na smrt kao prelazak u vječni život, zapravo u pravi, puni život – onako kako nas je poučio Isus Krist. A On je za sebe rekao da je i Put, kojim i mi trebamo hoditi tijekom svoga zemaljskog života, i Istina koju trebamo slijediti i po kojoj se trebamo svakodnevno ravnati i Život koji nam je darovan i prema kojem trebamo istinski stremiti i prihvaćati.

U Katekizmu Katoličke Crkve možemo saznati da se kršćanski smisao smrti objavljuje u svjetlu vazmenog otajstva Krstove smrti i uskrsnuća, u kojem je naša jedina i najveća i najsigurnija nada Aposto Pavao nas poučava u svojoj Drugoj poslanici Korinćanima 5,8 da kršćanin koji umire u Kristu Isus i s Kristom Isusom „iseljuje se iz ovog zemaljskog, propadljivog tijela i naseljuje se kod Gospodina Boga (usp. KKC 1681).

U svjetski poznatom – ogromnom groblju na istoku Pariza, nalazi se jedan potresni spomenik, nazvan „spomenik smrti“. Na tom velikom spomeniku se vidi veliki, tamni otvor – bez vrata, koji simbolizira ulazak u tamu smrti. Iza tog otvora neka neodoljiva sila privlači ljude, čije su figure postavljene s lijeva i desna od tog otvora. Neke figure prikazuju ljude, koji se naprosto redaju toj snažnoj sili. Druge prikazuju ljude koji leže na zemlji u besvjesnom stanju. Treće pak figure prikazuju ljudske osobe koje se očajnički odupiru toj sili koja ih vuče k sebi u tamu.

Na samom ulazu lijevo i desno stoje dvije figure koje prikazuju dva čovjeka, koji ulaze u taj mrak smrti uzdignute glave i s izrazom spokoja, smirenosti na svom licu.

Otkud njima taj mir, spokoj? Evo odakle. Pod njihovim nogama se nalazi grob, čiji je kameni pokrov odmaknut i od jedne nevidljive zvijezde svijetli njima na licu svjetlo vjere u uskrsnuće mrtvih i u život vječni.

Ta vjera u Isusa Krista, umrlog, zapravo od nas, njegove ljudske braće i sestara ubijenog, a onda i uskrslog, njima da je utemeljenu sigurnost, da je taj Isus Krist nama podario želju za povećanim potrebama i željama i da nam trajno dodjeljuje odvažnosti, da nas sokoli da ne odustanemo od tih naših želja – želja za vječnim, pravim, punim životom, koji nam je On

osigurao. Sam je za sebe nedvosmisleno ustvrdio: „Ja sam uskrsnuće i život: tko u mene vjeruje, ako i umre, živjet će. Tko god živi i vjeruje u mene, neće umrijeti nikada“ (Iv 11,25-26).

Ovu vjeru je, Božjim darom, imao i naš preminuli brat po krsnoj milosti, i dugogodišnji pomoćnik u stasanju i učvršćivanju naše vjere i vjere mnoge druge braće i sestara u vjeri, članova naše biskupijske zajednice, po Božjem odobrenju nasljednik Kristovih apostola, naš biskup Alfred.

Rođen je prije 100 godina, na području naše biskupije. Kršten je u župi Bos. Petrovac. Svećenikom je postao 1937., a biskupom naše biskupije 1959. godine.

I kao svećenik tijekom svoga pedesetdvogodišnjeg dugog djelovanja i kao biskup tijekom 30 godina svoga upravljanja našom biskupijom on je bio i ostao vjeran sluga Isusa Krista, Velikog i Vječnog Svećenika i dobri pastir Kristovog stada na području naše biskupije i domovine.

Dijelio je s Božjim narodom i dobro i zlo; i dramu strašnog Dugog svjetskog rata i zatvor i torturu nad Crkvom i vjernome Kristovim Tijelom višedesetljetnog komunističkog režima, ali i sudjelovanje s predstavnicima cijele Crkve na povijesnom velikom Drugom Vatikanskom koncilu i u važnom radu za cijelu Crkvu, osobito za našu domovinsku Crkvu na području

liturgijske obnove i učvršćivanja vjere kod povjerenih mu Kristovih vjernika.

Učvršćivao je i jedinstvo između svećenika i vjernika; a trudio se i oko jedinstva među kršćanima – osobito katolicima i pravoslavnima – kao i između katolika i nekršćana.

Sam Bog dragi zna koliko je na tome radio i koliko je u tom kao i cijelom svome radu uspio. Mi nismo pozvani da o tome sudimo. I ona nam može ponoviti riječi sv. apostola Pava iz 1. Kor 4, 3-4, kako mu nije stalo do toga da ga mi ili bilo koji drugi sud sudi, a on ni sam sebe ne sudi, nego da je njegov jedini sudac Bog, koji zna i razotkriva nakane svačijeg srca.

U nedjeljno svibanjsko jutro na današnji dan 1992., kada se počeo spremati za slavlje svete mise s vama vjernicima u ovoj katedrali, pozvao ga je njegov Stvoritelj i Spasitelj k sebi u vječnost, da uzme udjela na nebeskoj liturgiji Božjeg Jaganjca Isusa Krista.

Crkveni propisi nas sve, kao članove jedne biskupije, podsjećaju da se prema drevnoj i časnoj predaji svake godine liturgijskim slavljem posebno sjećamo posljednjeg pokojnog biskupa, te da se kao svećenici i vjernici laici toga dana, ali i češće spominjemo svih drugih naših duhovnih predstojnika koji su nam naviještali Božju riječ i pomagali nam u našoj vjeri u Trojedinog Boga i u sigurnost našeg otkupljenja i vječnog života. To nastojmo i činiti. Amen.

SVEĆENIČKO HODOČAŠĆE – “GROBLJE MIRA”

Bile kod Mostara, 14.6.2023.

(Ez 37,1-14, Ps 88,2-7; Iv 17,24-26)

Draga braćo svećenici,

nalazeći se na ovom jedinstvenom mjestu od nepoznavanja i zaborava otete istine, mi slavimo objavljenju i među nama prisutnu Božju Istinu. Ta Istina je Isus Krist, njegova beskrajna ljubav prema nama i cijelom ljudskom rodu, očitovana na osobito jasan i učinkovit način u njegovoj muc, smrti i slavnom uskrsnuću. Tu njegovu otkupiteljsku ljubav i milosrđe mi uprisutnjujemo ovog časa na ovom groblju, čineći je osobito učinkovitom za našu brojnu braću i sestre u vjeri, koji su bili žrtve zlobe i zla tijekom protekla dva – za naš narod i za Crkvu osobito u našoj biskupiji – posebno pogubna rata.

Istine imaju svoje vrijeme. I biblijski tekstovi imaju svoje vrijeme. Označuju riječi, koje smo

malo prije saslušali, a koje se odnose na katastrofalnu situaciju u povijesti starozavjetnog Božjeg naroda – židovskog – iz vremena prije više od 2500 godina. On je tada bio satrven i prisilno odveden iz svoje domovine u babilonsko sužanjstvo – nije danas lako govoriti. Evo zašto!

Iz biblijskog konteksta poznato nam je da su u tom – za židovski narod – dramatičnom vremenu nastupali proroci. Oni su bili čuvari njihovog religioznog poklada ali i njegove nacionalne svijesti. Među njima se isticao prorok Ezekiel. On je svojom nazočnošću među svojim narodom, u novim uvjetima i u novoj sredini njihova prisilnog življenja, dizao njihov klonuli duh i budio njihovu zaspalu nadu.

Tako je on i svojom vizijom o uskrsnuću suhih kostiju, o čemu smo malo prije čuli (37,1-

10) ukazivao na Božju svemoć, kojom On može oživiti svoj narod. Prorok Ezekiel inače uporno naglašuje Božju ulogu u povijesnim zbivanjima, da bi i Izraelci i drugi narodi spoznali i priznali Gospodina: „I znat će da sam ja, Jahve“ – tj. Gospodin i Gospodar (r. 7) – zaključak je skoro svakog od njegovih izvješća, - „da ja Jahve govorim i činim“ (r. 10).

Prorok Ezekiel u svome obespravljenom, zgaženom, rastjeranom, beznadnom narodu budi i podržava nadu o njegovom povratku u domovinu, u obnovu njegove najvažnije svetinje – njegova Hrama i bogoslužja u njemu.

Događaje iz novije povijesti našeg hrvatskog naroda, koji je ujedno i dio Božjeg novozavjetnog naroda – Kristove Crkve –, od prije osam desetljeća, mnogi tadašnji njegovi članovi doživljavali su kao potpuni slom svega onoga na čemu su oni temeljili i gradili svoju nadu i svoje planove za svoju budućnost. Nama, koji se tada nismo bili ni rodili, nalikuju ti događaji i tadašnja situacija našeg naroda i naše Crkve, na događaje o kojima smo malo prije čuli iz čitanja knjige proroka Ezekiel.

Valja nam imati na umu da se spomenuti svetopisamski tekst ne odnosi na bilo koju katastrofu, koju je proživio neki narod, pa bio ni naš hrvatski narod. Riječi nade iz saslušanog teksta proroka Ezekiel odnose se na Božji narod. To je danas Kristova Crkva, koja je – kako i sami znademo – vrlo često bila i jest zakinuta u svojim legitimnim pravima i slobodama za svoj život i djelovanje, a ne rijetko i proganjana, satrvena i iskorjenjivana.

Znademo također dobro, da nisu vanjska ograničenja i neslobode presudni za život i poslanje nas, članova Crkve, tj. Božjeg izabranog naroda, nego je to puno više naše vlastito, duhovno umiranje, zakržljavanje, umiranje naše vjere, naše nade i naše djelotvorne ljubavi.

Sve beznadne situacije tijekom povijesti naše domovinske Crkve mogu izgledati kao „doline pune kostiju“, pobijene naše braće i sestara u vjeri. Da se mi danas nalazimo na mjestu takve jedne „doline“, takvog spomen-groblja pobijenih naših sunarodnjaka i bivših članova Kristove Crkve u našoj domovini – to nam može biti kao znak u kojem ćemo prepoznati i dokučiti da je Bog doista i Životvorac i jedini Gospodar života i smrti.

Za nas je još važnije da prepoznamo i shvatimo kako je daleko važnije da Bog oživi zamrli,

pa i mrtvi duh, nas, članova svoga izabranog naroda, nego da oživi naša tjelesa!

Bog nam šalje svoga Svetog Duha, koji „suha srca zalijeva i vida rane ranjenim“ – i preko konkretnih ljudi, naših suvremenika – kao svojih glasnika. Može se dogoditi da ih mi – kao takve – možda ne prepoznamo, jer su nam možda neugodni. I proroci su redovito bili neugodni onim svojim suvremenikima, koji su zanemarivali svoj duhovni život; koji su se više priklanjali jamama i grobovima svojih propalih iluzija, nego životvornim vrelima i osvjetljavajućim bakljama Božjih planova i nakana s njima!

I u ovom našem vremenu, pa i u našem životnom okruženju počesto čujemo jeku ako ne i doslovno riječi psalma, koji malo prije čusmo u ovom svetom slavlju:

„Bože moj, Bože moj, vapijem danju,
a noću naričem pred tobom (...)
Smjestio si me u jamu duboku,
u tmine, u bezdan“ (Ps 88, 2.7).

Ove riječi psalma 88., najtamnijeg i najtjeskobnijeg od svih 150 psalama, riječi su starozavjetnog vjernika, koji, unatoč svemu što ga je snašlo, nije posumnjao u Boga, kao svoga Spasitelja, nego mu se s pouzdanjem obraća.

Možemo si predstaviti koliko se stotina tisuća, pa i stotina milijuna puta, ovakav ili sličan vapaj patnje i osjećaja ostavljenosti i zaboravljenosti, vinuo iz usta naše ljudske, pa i kršćanske braće i sestara tijekom svih prošlih stoljeća i tisućljeća, napose tijekom prošlog, najkrvavijeg stoljeća u ljudskoj povijesti!

Među takvima su bile i tisuće naših sunarodnjaka, čija su imena zaslugom velike ljubavi, velikog rodoljublja i domoljublja, velike požrtvornosti, upornosti i sloge ovdašnjih svećenika i vjernika Kristovih ispisana na križevima ovog „Groblja mira“, jedinstvenog u našem hrvatskom narodu!

Ovo spomen-groblje mira poticaj je i nama da se – ne samo danas, na našem godišnjem zajedničkom hodočašću –, sjetimo u molitvama desetina tisuća naše braće i sestara u vjeri, naših sunarodnjaka i članova župnih zajednica naše biskupije i naše domovinske Crkve, čiji su životi prije 80-ak godina ili kasnije nasilno bili prekinuti od strane nekih njihovih suvremenika, koji su bili zavedeni od Sotone, ubojice čovjeka kao slike Božje.

Na ovom posebnom mjestu pijeteta i brojna druga naša braća i sestre, koji ovamo dolaze pomoliti se za svoje pokojne i sve druge, ne dopuštaju da padnu u zaborav njihovi preci, njihova rodbina i rođaci, čija se imena nalaze ili će se nalaziti na spomen-križevima na ovom mjestu trajnog sjećanja.

I mi se danas želimo u zajedničkoj i osobnoj molitvi sjetiti svih žrtava ratnog bezumlja i preporučiti Božjem milosrđu sve njih, kao i sve druge, kojih se nema nitko spomenuti. Znano nam je da svoju ljudskost možemo sačuvati samo ako našu povijest i naše sjećanje ne određuju samo nasilni i beskrupulozni pobjednici, nego i poraženi, satrti, nestali, izdani i uništeni.

Na ovom mjestu molitvenog sjećanja nalazimo i naći ćemo također spomen-križeve s imenima župljana jedne od najviše nastradalih, odn. uništenih naših župa – župe Krnjeuša kod Bos. Petrovca, kao i s imenima naše pobijene i nestale svećeničke braće. Izričem duboku zahvalnost prvenstveno bratu svećeniku fra Miljenku Stojiću i svima ovdje nazočnima i nenazočnim dobročiniteljima, takvog plemenitog djela ljubavi prema našoj biskupiji.

Svi ti i svi drugi križevi na ovom „Groblju mira“ podsjećaju nas na Sina Božjeg Isusa Krista, koji je svojom smrću na križu – iz ljubavi prema cijelom ljudskom rodu – dao smisao svim našim ljudskim patnjama i sve ljude otkupio od vječne propasti i smrti. Na križu je Krist pomirio Nebo sa Zemljom i dao залог mira među nama ljudima. Time nas je zadužio da se zalazemo za održavanje povezanosti Neba i Zemlje kao i između nas ljudi! Poput starozavjetnih proroka – i mi se trebamo truditi tješiti svoj narod i Kristove vjernike – da je Bog u kojeg vjerujemo – vječno živi i jedini, Gospodar svih vremenitih zbivanja kao i same vječnosti!

Naše zemaljsko hodočašće redovito prolazi kroz svijetle i tamne periode i faze, ali nam je svima zagarantirana vječna svjetlost u društvu našeg Spasitelja, Vođe i Učitelja Isusa Krista. Hodajmo s pouzdanjem njegovim stopama prema cilju, moleći ujedno istoga Spasitelja svih ljudi za našu pobijenu braću i sestre u vjeri: **POKOJ VJEČNI DARUJ IM GOSPODINE – I SVJETLOST VJEČNA SVIJETLILA NJIMA! POČIVALI U MIRU BOŽJEM! Amen.**

ČESTITKA ZLATKU DALIĆU ZA USPJEH U KATARU

Poštovani gospodine Daliću, rođeni Livnjače,

u ime nas biskupâ Banjolučke biskupije, svećenika, redovnica i vjernika zahvaljujemo Vam što ste kao izbornik Hrvatske nogometne momčadi s njome ostvarili veleban uspjeh na Svjetskom nogometnom natjecanju u Kataru godine 2022. te na-ma i Hrvatima diljem svijeta priuštiti iznimnu radost i zadovoljstvo za božićne blagdane. Čestitamo Vam i na osobnom svjedočenju kršćanskih vrednota!

Banja Luka, 3.1.2023.

✠ Marko Semren
pomoćni biskup banjolučki

✠ Franjo Komarica,
banjolučki biskup

UZ UMIROVLJENJE MONS. ŽELIMIRA PULJIĆA

Banja Luka, 14.1.2023.

Mons. Dr. Želimir Puljić
zadarski nadbiskup u miru
Z a d a r

Dragi brate u biskupskoj službi,
dragi višegodišnji prijatelju, nadbiskupe Želimir!

Stigla je danas i do mene vijest, da je Sveti Otac – papa Franjo, prihvatio Tvoju zamolbu za odreknućem upravljanja drevne Zadarske nadbiskupije. Naslijedit će Te u toj zahtjevnoj službi dosadašnji Tvoj pomoćnik, nadbiskup koadjutor mons. Milan Zgrablić.

Ovom – za Tebe povijesnom prigodom – upućujem Ti i ja – uz brojne druge, koje si tijekom više godina zadužio – riječi iskrene čestitke i zahvalnosti.

Čestitam Ti, da si – milošću Božjom pomagan – bio spreman tijekom burnih desetljeća svoga života, kao vrijedni radnik u Kristovom vinogradu, savjesno i plodno obavljati brojne teške i odgovorne crkvene službe – i to skoro sve – izvan svoga rodnog mjesta i kraja, nimalo ne štedeći sve svoje snage i uma i srca.

Sada doista možeš, zajedno s apostolom Pavlom ponavljati riječi: „Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao ...“ (2 Tim 4,7–8). Bogu hvala!

Zahvaljujem Ti za višedesetljetno, iskreno i dragocjeno prijateljstvo koje si njegovao prema meni osobno i prema mojoj rodnoj biskupiji, kojom – po Božjoj Providnosti upravljam više od tri desetljeća. Dragocjeno mi je bilo Tvoje prijateljstvo, razumijevanje i potpora, osobito u dramatičnim ratnim i svim poratnim godinama. Dobri Bog neka Te za svu Tvoju dobrotu i pomoć obilno nagradi. Ja to neću zaboraviti, dok god budem znao za sebe!

Od srca Ti želim mir i duševno zadovoljstvo tijekom svih idućih godina. Na tu nakanu ću i moliti. Radujem se svakom našem budućem susretu, koji će, ako Bog da biti obilježeni s manje brige i stresa, a više s obostranim izmjenama zajedničkih uspomena i zajedničkog zahvaljivanja Bogu, Ocu svakoga dobra!

Bratski i srdačno Te pozdravljam – odani i zahvalni Ti

✠ Franjo Komarica,
biskup banjolučki

ČESTITKA NOVOM ZADARSKOM NADBISKUPU

Banja Luka, 14.1.2023.

Mons. Milan Zgrablić
zadarski nadbiskup
Z a d a r

Dragi brate u biskupskoj službi, mons. Milane!

Dobio sam danas obavijest da ste, današnjim danom – prihvaćanjem od strane Svetog Oca odreknuća od pastoralnog upravljanja drevnom Zadarskom nadbiskupijom dosadašnjeg njezinog pastira mons. dr. Želimira Puljića – Vi, kao dosadanji nadbiskup koadjutor, preuzeli tu odgovornu i časnu službu, upravo na uočnicu svetkovine svete Stošije, djevice i mučenice, nebeske Zaštitnice Vaše Mjesne Crkve.

Upućujem Vam iskrene, bratske čestitke i ujedno – još jednom – izraze zahvalnosti – za

Vašu požrtvovnost i odanost u služenju Kristu, u Njegovoj Crkvi – ondje gdje Vas On treba.

Rado ću za Vas moliti Božju pomoć, svjetlo i snagu Duha Svetoga, te majčinsku pomoć i zaštitu Presvete Djevice i Bogorodice Marije, kao i zagovor nebeskih Zaštitnika Vaše nadbiskupije.

Nadam se da će i ubuduće potrajati dragocjene, višestruke, plodne veze između Vaše nadbiskupije i moje Banjolučke biskupije.

Neka nam svima dobri Bog bude u pomoći da što savjesnije i plodnije izvršimo njegovu svetu volju i uradimo onaj posao koji nam On povjerava.

Srdačno i bratski Vas pozdravljam – odani Vam u Kristu, Dobrom Pastiru

✠ Franjo Komarica,
biskup banjolučki

ČESTITKA UZ SREBRNI BISKUPSKI JUBILEJ

Banja Luka, 14.1.2023.

Mons. Ivan Milovan
biskup porečko-pulski u miru
Mala Vala 7, Valbandon
HR-52212 Fažana

Dragi brate u biskupskoj službi i prijatelju mons. Ivane!

Prigodom radosne proslave 25. obljetnice Tvoje biskupske službe upućujem Ti iskrene i radosne čestitke povezane sa zahvalnom i prosidbenom molitvom Gospodinu za Tebe, Tvoje vjerno i vjerodostojno služenje Kristovoj Crkvi, kao i

za Tvoje duhovno, duševno i tjelesno zdravlje. Gospodin Ti bio utjeha, pomoć i vječna, prava nagrada za sve što si dobro učinio i zlo što si pretrpio u službi Kristu i njegovu Evanđelju!

Zahvaljujem ti za dugogodišnje iskreno i za mene dragocjeno prijateljstvo koje si gajio prema meni osobno i mojoj, teško uništenoj biskupiji! Radovat ću se našim budućim susretima – ako Bog da zdravlja i zgrade!

Bratski i srdačno Te pozdravljam i ostajem u mementu povezan s Tobom

✠ Franjo Komarica,
biskup banjolučki

ZA BOLJE PJEVANJE U LITURGIJSKIM ZAJEDNICAMA

Radni susrest s voditeljima liturgijskog pjevanja u biskupiji

Banja Luka, 18.2.2023.

Draga i poštovana braćo svećenici i redovnici, poštovane sestre redovnice, poštovani vjernici laici, voditelji crkvenog pjevanja u župama naše biskupije!

Zahvaljujem Vam svima što ste se odazvali mome pozivu na ovaj radni susret, koji smo organizirali u povodu izlaska iz tiska – već odavno pripremljenog – Kantuala „Pjevajte Gospo-

du pjesmu novu“. Izričem Vam svima srdačnu dobrodošlicu. Posebnu zahvalnost izričem pred svima Vama Tebi, dragi maestro Marko Stanušiću, dugogodišnji profesore i zborovođe sarajevske Bogoslovije i katedrale, višedecenijski moj prijatelju i suradniče, neumorni, samozahtajni promicatelju liturgijskog pjevanja i crkvene glazbe u našoj Metropoliji. Svojim velikim znanjem i iskustvom sigurno ćeš nas sve danas obogatiti i oduševiti.

Zahvaljujem i Vama, draga sestro Julijano Djaković, što ste, kao koordinatorice crkve-

no-liturgijske glazbe na području naše biskupije, nakon imenovanja na tu službu, zdušno i savjesno pristupili i konkretnim akcijama, među kojima je jedna od prvih i organizacija ovog današnjeg radnog sastanka.

Gospodin, kojemu smo pozvani „služiti u veselju“ kako to naglašava psalam 100,2, tj. ne zbog nečije naredbe nego iz osvjedočenja da je On, Gospodin, s nama Bog, osobito u dragocjenim trenucima bogoslužja Crkve – neka blagoslovi ovaj naš današnji zajednički rad. Neka naš rad bude Njemu na slavu i na duhovnu korist članova Kristove Crkve, kojoj i mi – milošću Božjom pripadamo!

1. Podsjećanje na nekadašnju – u međuvremenu prekinutu praksu

Vas, najstarije među nama podsjećam, a sve Vas druge mlađe želim upoznati, da smo mi, u našoj biskupiji, imali ovakve susrete još davnih 80-ih godina, neposredno nakon pojavljivanja 1. izdanja naše Hrvatske liturgijske pjesmarice, 1983. g.

Zahvaljujući tim susretima, na kojima smo imali, kao stručne predavače tadašnje profesore s Instituta za crkvenu glazbu u Zagrebu, a koji su bili među priređivačima pjesmarice, u našoj se biskupiji velikim dijelom ispravno provodila upotreba i primjena službenih crkvenih propisa glede mjesta, uloge i oblika pjevanja, općenito sakralne glazbe u bogoslužjima po našim župama, i kasnije se to nastavilo – u predratnom, a onda i u poratnom vremenu. Sve su naše župe i voditelji crkvenog pjevanja dobili tzv. „vademecum“ – „Smjernice o glazbi u liturgijskim slavljinama i njihova praktična primjena“ – imajući u vidu važeću, Spomenutu službenu liturgijsku pjesmaricu. Te je smjernica izdala naša današnja Biskupska konferencija.

Sada, kada konačno imamo i Kantual, tj. službenu pratnju za sve glazbene jedinice 2. izdanja pjesmarice „Pjevajte Gospodu pjesmu novu“ s Dodatkom BKBiH, a uslijed odavno uočenog pomanjkanja spomenutih „Smjernica“, hvale vrijedna je nakana i već urađen posao od strane među nama nazočnog maestra prof. Stanušića, da „Drugo, dopunjeno izdanje“ – čim prije ugleda svjetlo dana.

Nadam se da će nam uspjeti do Uskrsa iskati ovaj potreban priručnik, o kojem će – uz brojne druge praktične upute, nešto kasnije sve nas upoznati sâm autor mo Stanušić.

O nekim drugim aktualnim izazovima, potrebama, mogućnostima i planovima vezanim za stanje liturgijskog pjevanja u našim župnim zajednicama – na ovom susretu govorit će nam aktualna koordinatorica crkveno-liturgijske glazbe u našoj biskupiji s. Julijana.

Ja ću Vam sada iznijeti nekoliko općih, načelnih informacija – iz prošlosti i sadašnjosti.

2. Potreba pravilnog vrednovanja crkvene glazbe

Svijest o vrijednosti crkvene glazbe – s obzirom na njezino pastoralno i liturgijsko značenje – treba podizati ne samo u našoj, domaćoj sredini, nego i u drugim europskim sredinama. Ima zato više razloga.

Navest ću barem jedan razlog! – Pjevačice i pjevači crkvenih zborova odn. grupâ crkvenih pjevača – „schola cantorum“ – susreću se u brojnim župama tjedno barem jedanput. Ako nema u župi okupljanja – molitvenih ili biblijskih grupa – oni su i jedini koji se najčešće i najviše bave Božjom riječju.

Unatoč tome – ta hvale vrijedna činjenica – često nije prepoznata ni priznata kao značajna za dušobrižništvo u župnoj zajednici.

Nije pretjerano ustvrditi kako se i liturgijsko značenje crkvene glazbe nerijetko premalo cijeni. Svako liturgijsko slavlje ima svoju organsku konstrukciju, svoj oblik. Ako se u liturgijskim slavljinama nešto samovoljno, odn. zbog pomanjkanja volje za potrebnim, dodatnim naporom izbacuje ili skraćuje, onda se ne može doživjeti cjelovitost toga, konkretnog liturgijskog slavlja, kako je ono predviđeno i kako treba da se organizira i obavi. Onda se ne treba ni čuditi ako oni, tj. župljani, radi kojih je i predviđeno dotično liturgijsko slavlje, na njega ni ne dođu.

Iako se ne može u ovom kontekstu – a i ne treba praviti usporedba s jednom kazališnom predstavom ili jednim koncertom, može se reći da se i na jednom i na drugom garantira kako se želi postići da predstava odn. koncert bude zajednički doživljaj – i izvođača i svih drugih prisutnih!

Kad je riječ o glazbi u liturgijskim slavljinama – jedno od primarnih pravila bi trebalo svakako uvažiti: naime, da se najprije liturgijski tekst točno ne samo pročita nego i prostudira, protumači njegovo značenje; da se uoči i utanači glavna tematika tog teksta, tj. konkretnog slavlja, konkretne zajednice, odn. konkretne

nedjelje ili blagdana i da se prema tome onda izaberu i odgovarajuće pjesme, napjevi, odn. glazba i ona glazbala, koja su liturgijskim normama inače dopuštena za liturgijska slavlja.

Podsjećam, usput, na ovom mjestu na jednu – Vama uglavnom dobro poznatu – činjenicu; naime, kako u svetopisamskim knjigama Staroga pa i Novoga zavjeta imamo mnogo dokaza, da se u liturgijskim slavljima pjevalo pa i muziciralo. Je li to bila vokalna ili instrumentalna, ili jedna i druga zajedno – svakako se može ustvrditi da je glazba već više tisuća godina sastavni dio liturgijskih slavlja Božjeg izabranog naroda, jer ona i inače spada među sastavne dijelove čovjekova života i ponašanja. Kroz zajednički otpjevanu pjesmu i kroz njen sadržaj, koji se nudi i prenosi, ostvaruje se zajedništvo – i to još mnogo intenzivnije, nego samo kroz zajedničko izgovaranje riječi, budući da se u zajedničkom pjevanju još više nego u zajedničkom govorenju izgovaraju – aktiviraju naš i razum i osjećaji. Ne bez razloga se glazba – pjevanje često naziva jezik, odn. govor Duha Svetoga. Glazba je u stanju postići da nepojmljivo bude shvaćeno i doživljeno!

Nitko ne osporava, niti može osporiti antropološku činjenicu – također i nama dobro poznatu – da zajedničko pjevanje učvršćuje jedinstvo, zajedništvo određene skupine, grupe, društva. Još viši se stupanj zajedništva postiže kad se pojedinac u dotičnoj raspjevanoj grupi, skupini, zajednici poistovjećuje sa sadržajem pjesme koja se pjeva i koju se doživljava kao određeni simbol međusobne pripadnosti. Ne mislim ovdje samo na nacionalne himne određenog naroda ili države, niti na neke poznate, starinske, dugovječne zajedničke pjesme, nego i na neke od nama poznatih drevnih liturgijskih pjesama kao što su : *Do nebesa, Zdravo Djevo, Zdravo Tijelo Isusovo, U se vrijeme godišta* ili neke druge, također dobro i opće poznate pjesme vjerskog, odn liturgijskog sadržaja!

Ta činjenica nam pokazuje kako ono, što pjevamo nekako dublje nam ulazi u srce, a time, ujedno i jače izražava ono što je u nama. On pak, što čovjek ne izražava to trune, blijedi. Zato se i za pjevanje na liturgijskim slavljima s pravom može tvrditi kako je ono najjednostavnije i najuspješnije sredstvo da se osjetno izrazi jedinstvo religioznih osjećaja zajednice. Ne samo da se izrazi već i da se to jedinstvo učvrsti i hrani!

Davno sam negdje pročitao kako je sv. papa Pavao VI., kao milanski nadbiskup, često svojim vjernicima znao govoriti da je misa bez pjevanja kao dan bez sunca! Dobro je da ovu tvrdnju sveca naše Crkve imamo češće na pameti!

3. Pjevanje na skupovima Isusovih učenika, kršćana – praksa od samih početaka Crkve.

Već sam spomenuo, da imamo, osim u Starom zavjetu i više mjesta u novozavjetnim spisima, podatke da se pjevanje, odn. glazba upotrebljavala na susretima Isusovih učenika, počevši od apostola.

Negdje je bila javna diskusija o tome, je li i sâm Isus pjevao i poznao pjevanje – liturgijsko i neliturgijsko. Poznavatelji životnih prilika i liturgijske prakse u Isusovo vrijeme i u njegovom okruženju tvrde kako se tada rado i mnogo pjevalo.

Ne može se isključiti da je i sâm Isus poznao ne samo stare hebrejske psalme koji su se pjevali u sinagogama, nego i aramejske druge pjesme svoga vremena i okruženja.

U više tzv. apokrifnih spisa s početka kršćanstva nalaze se mjesta, koja opisuju kako je Isus i osobno pjevao u raznim prigodama u sinagogama, u društvu svojih učenika i drugih. Za nas je od konkretnog značenja jedno mjesto iz najstarijeg evanđelja, onog Markovog, gdje čitamo u poglavlju 14,26 ove riječi, a koje slijede nakon izvještaja o Posljednjoj Isusovoj večeri, odn. ustanovljenju Euharistije i Svetog Reda: „Otpjevavši hvalospjeve, zaputiše se prema Maslinskoj gori“.

Da je Isusu bila poznata ljepota pjevanja i muziciranja, saznajemo i iz jedne od najljepših njegovih prisposoba, onoj o rasipnom sinu, odn. o milosrdnom ocu, a koju donosi evanđelist Luka (Lk 15,25), a gdje Isus izrijeком spominje „svirku i igru“, u kontekstu povratka iz polja starijeg sina.

Da su i apostoli znali za praksu pjevanja vezanu uz obavljanje pobožnosti, odn. na okupljanjima Isusovih vjernika saznajemo iz ovih svetopisamskih redaka:

U Dj 16,25 stoji: „Oko ponoći Pavao i Sila (dok su bili bačeni u tamnici u Filipima) molili su, pjevajući hvalu Bogu, a uznici ih slušali“.

U 1 Kor 14,14 piše Pavao: „Što, dakle? Molit ću se duhom, molit ću se i umom; pjevat ću hvalospjeve duhom ali pjevat ću ih i umom“.

U Ef 5,19 Pavao potiče: „Punite se Duhom! Razgovarajte među sobom psalmima, hvalospjevima i duhovnim pjesmama! Pjevajte i slavite Gospodina u svom srcu!“

Ovdje je jasan njegov naputak da naša nutrina treba biti ispunjena Duhom Svetim kako bi i naše usne mogle biti adekvatno usklađene s našom nutrinom, a to sve dodatno je međusobno povezano s drugim sudionicima naših bogoslužnih sastanaka, tj. liturgijskih slavlja.

I u poslanici Kološanima bodri Pavao Kristove vjernike sličnim poticajima (3,16): „Riječ Kristova neka u svemu bogatstvu prebiva u vama! U svakoj se mudrosti poučavajte i urazumljajte! Psalmima, hvalospjevima, pjesama duhovnim od srca pjevajte hvalu Bogu!“ – Pjevanje pjesama s duhovnim sadržajem za kršćansku zajednicu – ne samo u Kolosi – izraz je njenog zahvaljivanja Bogu, koji joj poklanja svoje spasenje. Takvim pjevanjem zajednica kršćana se izgrađuje i postaje prepoznatljiva kao sveta zajednica. Time ujedno njezino bogoslužje, njezino liturgijsko slavlje za nju postaje dragocjeno vrelo snage, potrebne za svladavanje svakodnevnih životnih poteškoća.

U ovom kontekstu se može komotno navesti i riječi apostola i evanđelista Ivana iz njegove Knjige Otkrivenja, koje glase: „I začuh kao glas silna mnoštva i kao šum voda mnogih i kao prasak gromova silnih: ‘Aleluja! Zakraljeva Gospod, Bog naš, Svevladar! Radujmo se i kličimo i slavu mu dajmo, jer dođe svadba Jaganjčeva, opremila se Zaručnica njegova!’“ (Otkr 19,6-7). Ta raspjevana, radosna Zaručnica Jaganjčeva je raspjevana zajednica njegovih vjernika, sljedbenika; nepregledni raspjevani zbor spašenika. U taj zbor je uključena i Kristova zajednica na zemlji, koja je svjesna da je, unatoč raznim kušnjama koje mora podnositi, ona pribrojena onim sretnicima, bez razlike njihovog porijekla i ranga, položaja, koji su postojani u vjernosti Kristu, koji je otklonio sve one prepreke koje su stajala njemu na putu da spasi za vječnost svoje vjerne.

Kad smo kod knjige Otkrivenja apostola Ivana, spomenut ću da on donosi na još nekoliko mjesta podatke o upotrebi pjevanja i glazbala kad je u pitanju Kristova Crkva. Tako: 5,9; 14,3; 15,3 i 18,22.

I apostol Jakov u svojoj poslanici donosi poticaje Kristovim vjernicima, u pogl. 5,13, gdje piše: „Pati li tko među vama? Neka moli. Je li

tko radostan? Neka pjeva hvalospjeve!“

Apostol ovdje u svome uspoređivanju patnje i radosti, spominje slavljenje Boga uz pomoć pjesama i molitava iz Svetog pisma, konkretno iz Knjige Psalmi. Pojedinač kršćanin stoji pred Bogom kao član njegovog naroda. On mu se moli, on ga slavi i zahvaljuje mu s pomoću pjesama Starog zavjeta.

S obzirom na bogoslužnu praksu iz najstarijih kršćanskih vremena imamo zabilježen jedan podatak s početka 2. stoljeća, iz 112. godine. Nalazimo ga u jednom poganskom spisu. Rimski političar i književnik Plinije Mlađi, u jednom od svojih poznatih, sačuvanih pisama, onom caru Trajanu napisao je i ovo: „Kršćani (misli na progonjene i kažnjavane) tvrde kako je sva njihova krivnja ili zabluda samo u tome da su se obično sastajali u određeni dan (bila je to kako znamo iz drugih izvora nedjelja) prije zore, pjevali zajedno himne Kristu kao Bogu i uzimali običnu i nevinu hranu“ (Epistula X., 96).

Toliko o postojanju prakse pjevanja na liturgijskim skupovima u najranijim desetljećima povijesti Crkve.

4. Odnos suvremene Crkve prema upotrebi i vrednovanju glazbe, odn. pjevanja na liturgijskim slavljima.

Svima nam je zacijelo, dobro poznato kako se vrednovanje svete glazbe u Crkvi najnovijeg vremena njene povijesti – tj. ovog našeg vremena – temelji na podlozi onih odredbi koje je donio Drugi vatikanski koncil u svojoj Konstituciji o svetoj liturgiji *Sacrosanctum Concilium* prije 60 godina, u svome šestom poglavlju, t. 112-121.

Već u prvoj točki 112. Koncil naglašava da glazba u liturgijskim slavljima „promiče jednostnost“.

Svi smo mi svjedoci ostvarivanja u našim liturgijskim odn. župnim zajednicama poželjne i potrebne koncilske obnove, koja se provodila i provodi, doduše ne posvuda jednako. Ali, općenito gledano, povećan je broj osoba na liturgijskim slavljima koje aktivno sudjeluju u samom slavlju: osim ministranata, kojih je bilo i prije Koncila sada su tu i čitači, pjevački zborovi, odn. grupe pjevača – *schola cantorum* koje predvode pjevanje zajednice a i samostalno izvode pojedine skladbe. Svi oni svojim zaduženjima posvećuju doličnu pažnju i unose u njih mnogo svoje volje i žara. A i ogromna ve-

čina cijele liturgijske zajednice – a ne rijetko i svi sudionici također su aktivni, bilo u pjevanju pojedinih dijelova, bilo u poklicima, odgovorima u zajedničkom moljenju ili pak u pažljivom slušanju Božje riječi.

Jedno od polazišta pokoncilске, obnovljene liturgije je da pjevanje u liturgijskom slavlju stvara blagdan. Za pravo svetkovanje blagdana uz pomoć pjevanja potrebno je omogućiti da unutar čitavog liturgijskog slavlja pjevanje teče slobodno, neusiljeno. To podrazumijeva dobro osmišljen konkretni repertoar, redosljed pjesama te način pjevanja.

Pjevanje u liturgijskom slavlju treba biti izraz dotičnih sudionika slavlja. „Službeni“ pjevači, članovi pjevačkog zbora, odn. grupe pjevača, trebaju također imati u nekim dijelovima slavlja određenu konkretnu, vlastitu funkciju, tj. ostvarivati svoj liturgijski smisao, svoj vlastiti liturgijski znak. Tu prvenstveno mislim na tzv. procesionalne pjesme – ulaznu, kod prinošenja darova te kod pristupanja sv. pričesti i evt. prilikom izlazne procesije službenika slavlja; zatim na liturgijske dijaloge između službenika Stola Riječi i Žrtvenog Stola (svećenik, đakon, čitač, kanto) i prisutnog naroda – osobito poklici „Aleluja“, „Amen“ i dr.

Pojedine pjesme imaju pak ulogu pružanja pomoći meditaciji, na pr. zahvalna pjesma nakon pričesti; pjesme kod čašćenja Presvetog Oltarskog Sakramenta.

Višestoljetni pretkoncilski stil liturgijskog pjevanja nadahnjivao se – gdje god je to bilo moguće u liturgijskim zajednicama – na gregorijanskom koralu ili na polifoniji, na zbornom pjevanju, adekvatno mogućnostima liturgijske zajednice, njezine duhovnosti, njenih duhovnih potreba i njenog religijskog izričaja.

U ovim našim krajevima je po tom pitanju, koliko mi je poznato, bilo uglavnom daleko skromnije, kao što je i sve drugo vezano za crkveni život i crkveno zajedništvo bilo silom prilika veoma skromno. Ali je ipak bilo – osobito tzv. pučkih pjesama, koje su se pjevale na liturgijskim slavljinama. Šteta što se do danas mnogo toga iz prošlih stoljeća nije pravo ni istražilo niti prezentiralo javnosti. Daj Bože da se i tom poslu čim prije pristupi.

Sve ovo rečeno o vremenu poslije Koncila –, tijekom protekla četiri desetljeća u našoj biskupiji – kako i osobno pamtim, jer sam trajno s

tom problematikom bio konfrontiran – bilo je od strane službene crkvene vlasti, konkretno Biskupske konferencije bivše države, a onda i sadašnje naše BK ponudeno – u obliku smjerodavnih sugestija, naputaka i odredbi voditeljima liturgijskog pjevanja u našim župnim zajednicama, odn. najodgovornijima za liturgijski život u tim zajednicama – tj. župnicima.

Mnogo je truda uloženo da se, u duhu koncilskih odredbi, složi nova „Hrvatska liturgijska pjesmarica“ za upotrebu što većeg broja sudionika na liturgijskim slavljinama. Ta je pjesmarica ugledala svjetlo dana prije 40 godina. Nažalost, nije se uspjelo odmah prirediti i izdati i Kantual, tj. potrebnu pratnju za sve liturgijske jedinice sadržane u pjesmarici.

Nastankom sadašnjih BK – HBK i BKBiH, pokazala se potreba za pripremanjem i izdavanjem drugog popravljenog i dopunjenog izdanja Hrvatske pjesmarice „Pjevajte Gospodu pjesmu novu“. Naša BK je predviđjela i ostvarila preko vrijednih članova našeg Vijeća za liturgiju i potrebit Dodatak s našim vlastitostima, koji se u praksi pokazao kao dobro došao.

To novo izdanje bilo je znak vitalnosti Crkve u našem narodu i pokazatelj svijesti o njezinom poslanju i mjestu u povijesti Kristovog spasenja. Ujedno je bilo pokazatelj njene svijesti o vlastitom identitetu i dostojanstvu – kao žive zajednice Kristovih vjernika obilježenih ne samo snagom Duha Uskrslog Krista, nego i konkretnom kulturom, kao i vlastitom vjerodostojnošću glede uvažavanja i pravilnog vrednovanja aktualnih propisa od strane vodstva sveopće Crkve; o važnosti, ulozi, odlikama, oblicima, repertoarima glazbe u bogoslužju, odn. o obvezi da se vodi računa o svetosti, dostojanstvu, ljepoti, ali i o univerzalnosti i prilagođavanju, odn. inkulturaciji svete glazbe.

Ali, i dalje se, nažalost otezalo s priređivanjem potrebnog Kantuala. Opet su, u ovom zahtjevnom poslu, u zajedničkom pripremnom odboru predstavnici naše BK bili daleko najaktivniji u velikom i naporom radu. Tim više je neshvatljivo indolentno ponašanje članova Odbora – predstavnika HBK koje je uzrokovalo je višegodišnje nepotrebno kašnjenje izlaska Kantuala, kao prijeko potrebnog liturgijskog „priručnika“, za sve Vas, koji imate neposrednu brigu u našim zajednicama za dostojanstveno pjevanje za vrijeme liturgijskih slavlja.

Sada, konačno, kad ga imamo u rukama, trebali bismo – zajedničkim silama poduzeti sve što je potrebno i što možemo, da i svim voditeljima odn. odgovornima za upotrebu glazbe u liturgijskim slavljinama – bilo da su muške ili ženske osobe – pomognemo kako bi bili u stanju pružiti kvalitetnu sigurnost glede oblika, načina i mjesta upotrebe glazbe. Crkvena glazba je bitno ovisna o konkretnom liturgijskom slavlju: bilo da se radi o slavlju mise, nekog od sakramenata, sakramentalna ili pak blagoslovi- na ili je riječ o tzv. pučkim odn. molitvenim po- božnostima, ali i glede samih sudionika slavlja: jesu li to djeca, mladi, mješoviti uzrast, starija populacija; bilo da se radio o manjoj ili većoj za- jednici; bilo da postoje pjevački zbor(ovi), grupe pjevača ili je samo zajednica sama. (...)

O konkretnom upoznavanju i o načinu upo- trebe Kantuala bit će u slijedećem izlaganju više govora, a i mogućnosti za dodatna pojaš- njenja na temelju Vaših konkretnih pitanja.

Trebalo bi – u ovom kontekstu – također razmišljati i o organiziranju povremenih stu- dijskih dana – barem po pojedinim dijelovima biskupije (dekanatima ili nekoliko dekanata) na kojima bi se temeljito i svestrano poučilo vo- ditelje crkvenog pjevanja o što boljem obavlja- nju njihove važne liturgijske službe u njihovoj župnoj zajednici.

5. Upotreba glazbala na liturgijskim slavljinama.

Kao što se u svetopisamskim knjigama Sta- rog pa i Novog zavjeta izrijekom spominje pje- vanje na liturgijskim okupljanjima, odn. bogo- moljama, tako se i na više mjesta spominje i upotreba glazbala, i to više vrsta.

Prema sadašnjim važećim liturgijskim propi- sima u Crkvi treba se općenito znati i toga se pridržavati – da glazbala u liturgijskim slavlji- ma imaju funkciju pratnje pjevanja i trebaju s pjevanjem biti jedna cjelina. Pjevanje u litur- gijskim slavljinama prima dakle, u svoje društvo određeno glazbalo ili glazbala i daje mu (im)

smisao tako damu (odn. im) daje određenu ulo- gu, značenje. Glazbalo, kao sastavni dio aktiv- nog djelovanja grupe pjevača, crkvenog zbora ili pak cijele liturgijske zajednice, utječe na pje- vanje i podržava ga, ali ga ne nadglasava niti ga guši.

Glazbala, prikladna za liturgijska slavlja, mogu biti upotrebljavana i sama tj. da sama proizvode glazbu. Ta glazba traži da bude slu- šana, slično i kao jedna vrsta pjevanja, na pr. višeglasno pjevanje koje izvodi crkveni zbor.

Liturgijski propisi predviđaju također i izvo- đenje glazbe bez neposrednog glazbala (ako ga ni nema u bogoslužnom prostoru ili ako nema nikoga da ga upotrijebi kako dolikuje), tj. da je glazba instrumenta snimljena i ponuđena kao potpora pjevanju. Prije su tome služile magne- tofonske vrpce, gramofonske ploče, kasete, CD- i. Sada se mogu za tu istu potrebu upotrijebiti stikovi. Na dosta mjesta se u liturgijskim za- jednicama bez organiste, odn. svirača služi i takvim načinom glazbene pratnje pjevanja za- jednice, odn. zbora ili pjevačke grupe. Takva se praksa pokazala kao dobra i korisna potpora li- turgijskom pjevanju, koje u svojoj cjelini ostaje osobni čin pripadnika, člana liturgijskog skupa – bilo cijele liturgijske zajednice, bilo pjevačkog zbora, grupe pjevača ili pojedinaca na slavlju.

Radostan sam i još jednom ponavljam, da sam zahvalan dobrom Bogu, što smo se ponov- no okupili na ovaj radni susret i što su među nama već spomenutih dvoje dragocjenih dugo- godišnjih, vrsnih promicatelja liturgijske glaz- be u našim Mjesnim Crkvama te će nam oni sada na konkretan način iznijeti mnogo toga dragocjenoga što je vezano uz konkretnu pri- mjenu velikog blaga crkveno-liturgijske glazbe sadržanog u novom našem Kantualu.

Hvala Vam na strpljivom i pažljivom sluša- nju!

✠ Franjo Komarica
banjolučki biskup

SUĆUT POVODOM SMRTI JASMINA ODOBAŠIĆA

Banja Luka, 4.3.2023.

Poštovani gospodin
Alija Odošašić
Buća Potok, Sarajevo

Poštovani brate Alija i ostala rodbino pokojnoga Jasmina!

Veoma me rastužila vijest o nenadanom prelasku u vječnost Vašeg brata i rođaka, a moga dragog dugogodišnjeg prijatelja rahmetli Jasmina, velikog humaniste i istinskog prijatelja istine i pravde.

Izražavam Vama svima iskrenu sućut i duhovnu, prijateljsku blizinu u ovim danima Vaše žalosti.

Zbog moje fizičke spriječenosti da dođem na denazu dragom mi prijatelju, upućujem svima Vama na ovaj način, izraze moje duhovne blizine i velike zahvalnosti za brojna humana plemenita djela koja je iza sebe ostavio Vaš dragi brat i rođak Jasmin, također i na području moje biskupije.

Neću ga zaboraviti u molitvi pred dobrim i milosrdnim Bogom, Gospodarom i sućem svakog pa i njegovog života.

Pokojni Jasmin će ostati u trajnom sjećanju u mojoj biskupiji.

Primite izraze mog iskreno poštovanja.

Mons. Franjo Komarica
biskup banjolučki

ČESTITKA MONS. IVANU ŠTIRONJI

Banja Luka, 17. ožujka 2023.

Mons. Ivan Štironja
biskup porečki i pulski
Jurja Dobrile 3
HR-52440 Poreč

Čestitka i molitva

Dragi brate u biskupskoj službi Ivane, uslijed nenadane fizičke spriječenosti da budem i fizički nazočan u svečanom i blagoslovljenom činu Tvoga preuzimanja nove, povjerene Ti vrlo odgovorne službe pastira drevne porečko-pulske biskupije, želim Ti – barem na ovaj način – posvjedočiti svoju duhovnu i molitvenu blizinu.

Još jedanput Ti od srca čestitam za dobivenu milost i zadaću koju Ti povjerava sam Isus Krist, Veliki Svećenik i Dobri Pastir svoje Crkve u tom drevnom kršćanskom području, kamo Te On s veliki povjerenjem šalje.

Čestitam i Tebi i ujedno Ti zahvaljujem za Tvoju dosljednu raspoloživost da služiš Onomu koji Te je pozvao u svoju jedinstvenu, uzvišenu

službu pasira, ribara, oca, brata, prijatelja, tješitelja, sluge, učitelja, sigurnog oslonca sakramenta bonitatis, čovjeka vjere, nade, razlučivanja, blagosti i zajedništva. On će Ti za sve to danomice darivati svoga Svetoga Duha, a Ti, surađujući s Njime, kao i do sada, s punim povjerenjem zaori nove brazde u njivi Gospodnjoj, koju su do sada revno obrađivali Tvoji prethodnici u toj Mjesnoj Crkvi.

Sigurno će Ti pomagati revni članovi Tvoje prezbiterije, osobe posvećenog života kao i Kristovi vjernici laici, a pratit će Te i nebeska Crkva!

Pratit ću Te i ja, Tvoj dugogodišnji stariji brat i prijatelj – svojim molitvama, radujući se našim budućim susretima – tu, ovdje ili gdje drugdje.

Pratio Te Božji blagoslov i majčinski zagovor Presvete Djevice i Bogorodice Marije.

Srdačno i bratski Te pozdravljam – odani Ti u Gospodinu Tvoj brat

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki, v.r.

DUŠOBRIŽNIŠTVO STARIJIH OSOBA U NAŠOJ BISKUPIJI

Svećenička rekolekcija
Banja Luka, 15.3.2023.

Dragi biskupe Marko, draga braćo svećenici, kad sam obećao voditelju naših redovitih duhovno-pastoralnih susreta da ću na našoj ovogodišnjoj prvoj rekolekciji ja imati jedno prigodno predavanje o temi koja mi se odavno činila aktualnom za naš pastoral, nisam mogao ni slutiti da ću to predavanje morati spremati tijekom moga prinudnog boravka u bolničkoj sobi, a dovršiti u prinudnoj „strogoj“ rekonvalescenciji.

„Čovjek snuje, a Bog određuje“, veli narodna mudrost.

Dobri Bog, koji ravna našim koracima i određuje naše planove i njihova ostvarenja, providio je svojom dobrotom, te sam ipak, uspio staviti na papir neka moja razmišljanja, koja bi trebala poslužiti kao uvod u našu današnju, ali naše buduće zajedničke rasprave i dogovaranja o ovoj problematici.

Radi se o dušobrižništvu starijih osoba u našoj biskupiji.

- „Tko ne želi ostarjeti, taj mora umrijeti mlad“, veli narod.

- „Svi bi rado dugo živjeli, ali nitko ne bi rado ostario“, glasi narodna mudrost.

Starost zaslužuje naše poštovanje, ono i onako kako nam o njemu zbori Sveto Pismo, kad nam stavlja pred oči likove poput Abrahama i Sare, starca Šimuna i starice Ane, te druge likove o kojima govore novozavjetni tekstovi Djela apostolskih i Pavlovih poslanica, spominjući i starješine u Crkvi.

„Ne prezri starca čovjeka, jer će i od nas neki ostarjeti“, opominje mudri Sirah (Sir 8,6).

1. Drama današnje starije populacije

Znamo da starosti pripada poštovanje, ali starost treba utjehu i pomoć. Starost je ne samo snažni, završni akord zemaljskog životnog hoda, nego je ujedno i vrijeme uvenuća, vrijeme kada starom čovjeku i sam svijet oko njega može postati stran i nerazumljiv, a i sam njegov život postati teret, a tijelo mu postati samo patnja.

Često je starost trajna bolest. Narodna mudrost veli: „Starost je bolest od koje se mora

umrijeti“. „Starost je bolnica koja prima sve vrste bolesti i bolesnika.“

Zato se starim ljudima može dušobrižnički iskreno uputiti ovaj poticaj: Prihvati i svoju čast i svoj teret!

Za najveći broj starih osoba teret se sastoji u određenoj klonulosti tijela i u zamoru duha. Refleksije i osjećaji prema najbližem okolišu nisu više tako svježi, a i organi tijela postaju sve nagriženiji (kako to spominje i starozavjetna knjiga Propovjednika 12,3 sl.: „U dan kad zadrhte čuvari kuće i pognu se junaci i dosađuju se mlinarice jer ih je malo i potamne one koje gledaju kroz prozore. ...“). Starija osoba se mora odreći mnogih svojih ranijih poslova i prijašnjih zanimanja. Nove, uvjetno rečeno, naprednije informacije i ideje ne mogu se lako prihvatiti a stare informacije sve više blijede. Mnogo toga više nije isto kao što je nekada bilo.

Od mlađeg naraštaja i novijih načina ophođenja prema ljudima i prema stvarnosti, stari se čovjek osjeća često neshvaćenim i zapuštenim. Njega se često više ni ne pita za njegovo mišljenje, čak ni za njegovu sadašnjost, njegovu životnu, aktualnu situaciju.

Za razliku od nekih drugih životnih sredina i kultura, u našoj sredini se još uvijek, uglavnom starijim osobama omogućuje da ostanu s njihovom važnom vlastitom ulogom u krugu vlastite obitelji.

Oni često žive zajedno s nekim od svoje djece i s njihovom djecom tj. unučadima. To je svakako daleko humaniji i zdraviji odnos prema starijim osobama, nego onaj, koji stare osobe, u njihovoj osamljenosti pa i zaboravljenosti dovodi do suicida ili pak do primjene eutanazije na njima. Spomenuta starozavjetna Sirahova knjiga opominje: „Sine moj, pomози oca svoga u starosti i ne žalosti ga za života njegova. Ako mu i razum klone, budi blag s njime i ne grdi ga ti, koji si u punoj snazi“ (Sir 3,12-13).

Odbacivanje, odn. isključivanje starijih osoba je zapravo nedopustivo. Njihova nazočnost u obitelji ili barem u blizini članova njihove obitelji – kad je zbog ograničenih mogućnosti zajedničko stanovanje – ili zbog nekih drugih objektivnih razloga – nemoguće da zajedno žive, ili da ih se smjesti u dom za starije osobe – od prevažnog su značenja da se uspostavi i zadrži klima međusobne razmjene mišljenja,

koja treba služiti međusobnom obogaćenju između različitih generacija u obitelji.

Stoga je vrlo važno da se napravi jedna vrsta dogovora među generacijama, tako, da roditelji, kad se primiču kraju svoga života, mogu doživjeti od svoje djece i potomaka prihvaćanje, empatiju i solidarnost, onako, kako su to oni, kao roditelji, pokazivali prema njima, svojoj djeci, prihvaćajući ih na početku njihova života i pomažući im da stasaju ispravno za život. Prihvaćanje i poštivanje vlastitih roditelja je zahtjev Božjeg zakona još iz Starog Zavjeta (vidi Izl 20 12; Lev 19,3). Ali to nije sve!

Stara osoba nije samo da ju se promatra i drži kao objekt pažnje, blizine i služenja. I ona ima zadaću da doprinosi evangelizaciji svoje životne sredine. Zahvaljujući vlastitim životnim iskustvima tijekom dugih godina, starija osoba može, a i mora biti u stanju prenijeti mlađim generacijama dio dragocjene životne mudrosti i svjedočanstva o nadi i ljubavi.

Starije osobe imaju često karizmu uspješnog otklanjanja barijera među generacijama, još prije nego one i nastanu. Koliki mladi su susreli i našli razumijevanje i ljubav u očima starijih! I kolike stare osobe su mogle potpisati istinitost riječi iz starozavjetne knjige Mudrosti: „Kruna starih su njihova djeca“ (17,6).

Stare ljude treba uvijek iznova podsjećati da njihova uloga u Crkvi – i u društvu – zbog njihove starosne dobi ne treba biti potpuno prekinuta, nego mora poprimiti drugačije oblike. U Ps 92,15-16 čitamo za starije osobe: „Oni i u starosti donose plod i ostaju puni svježine, navješćuju: Pravedan je Gospodin!“

Ulazak u treću životnu dob i življenje u njoj mora se promatrati kao privilegij, ne samo zato što mnogi nemaju sreću doživjeti tu etapu svoga života, nego poglavito, jer to vrijeme života također omogućuje preispitivanje vlastite prošlosti i pripremanje za prelazak iz vremena u vječnost; tj. preispitivanje svoga odnosa prema Isusu Kristu, prema njegovoj muci, smrti i uskrsnuću i njegovom omogućavanju vječnog života (usp. Iv 3,15; 16; 36; 6,54).

2. Naš pastoral starijih osoba

U brojnim našim, ratom opustošenim župama, ovaj se pastoral nama nameće sam od sebe. Ali i u onim drugim, tzv. „normalnim“ župama, gdje imamo i veći broj djece i mladih, te mladih bračnih parova i mladih obitelji kao i župljana

srednje, zrele dobi, koji su – što u radnom odnosu u poduzećima i institucijama, a što zaposleni oko obrađivanja svoga domaćinstva i odgoja djece – također se nalazi jedan broj starijih, a time i nemoćnijih i bolesnih osoba.

Jedan dobar župni pastoral je uvijek ujedno i dobar pastoral starih osoba. On to takav i mora biti, jer su upravo starije osobe za dušobrižnika jedna osobita zadaća. Ne mogu suditi kako je to bilo u ranijim vremenima, ali ne temelju danas nama poznatih činjenica, znademo da čak i brojčano velike župe (npr. Livno, Jajce, Vidoši, Bihać i neke druge) imaju također i ne mali broj starih osoba.

Ta velika grupa starijih župljana se nažalost, neće smanjivati tako brzo – kako i sami znate, na temelju vaših matica krštenja, krizme odn. vašeg „stanja duša“ u župi. Svatko od vas će više manje točno znati koji je postotak starijih osoba od broja vaših misara odn. župljana. To je tako. A razlozi što je tako, u ovom našem kontekstu razmišljanja o pastoralu starih osoba igraju sporednu ulogu.

Što bismo trebali imati na umu kad je u pitanju ta velika ili malo manja grupa naših župljana i naš dušobrižnički rad s njima?

Najprije nam treba pred očima biti činjenica da se taj dio vaše župne zajednice nalazi u jednoj odlučujućoj fazi svoga zemaljskog života. Stariji čovjek već ima svoj život iza sebe, i što se onda nalazi još pred njime? Tek sada, i to onako pravo, počinje stariji čovjek razmišljati o sebi samome, i o pravom smislu svoga života. On je sada sve više usredotočen na samoga sebe. Započinje reflektirati o svojoj prošlosti, želi sam sebi položiti račune o svom proteklom životu i htio ne htio, on će sebi postavljati i pitanja glede vlastite budućnosti. Tek sada se događa u okviru cjelokupnog čovjekovog života samoostvarenje, tj. ono pravo ispunjenje postojanja.

Tko bi htio sada – s obzirom na ove spomenute činjenice – postaviti pitanje glede opravdanosti posebnog dušobrižništva starih osoba u kontekstu našeg cjelokupnog župnog dušobrižništva?

Ako je igdje, onda je upravo ovdje, tj. među starijim osobama opravdana i potrebna služba Crkve, kao donositeljice spasenja konkretnom ljudskom biću, tj. starijoj osobi.

Nećemo na ovom mjestu odvagivati i uspore-

divati ovu vrstu naše dušobrižničke službe s onim drugim vrstama, kao što su djeca, mladi, obitelji, staleške grupacije ili što još imamo u župi za duhovno zbrinjavanje.

Ova starosna dob ima ne samo veliki interes za religioznom tematikom i problematikom nego ima i relativno mnogo vremena za to.

Valja joj, tj. starijim ljudima samo taktički pristupiti s iskrenom nakanom i otvorenosću, a oni će ne rijetko biti spremni, u okviru svojih mogućnosti, odazvati se na sve vaše pastoralne, liturgijske ili druge akcije u župi.

Vaša briga za stare osobe ne bi trebala biti nikako samo vaša nego i njihova. To bi trebalo biti vaše zajedničko djelo. U toj njihovoj dobi vi biste, kao dušobrižnik, upravo kod samih staraca i starica mogli i trebali naći suradnike, pomoćnike i pomoćnice, koji imaju i vremena i interesa, pa i osobne mogućnosti i radosti da osobno sudjeluju u takvom poslu, kakav je posao dušobrižništvo starijih, slabih i osamljenih osoba u vašoj župi.

Što se sve može u tom pogledu poduzeti, vjerujem da ste to mnogi već i sami oprobali, smislili, ostvarili i iskusili. Važna je vaša volja da služite svim onim članovima Kristove Crkve kojima vas je poslao sam Krist, Dobri Pastir.

3. Što možemo konkretno učiniti za stariju populaciju naših župljana?

Čini mi se uputnim dati nekoliko konkretnih naputaka, poticaja kao i praktičnih savjeta – na temelju kojih će svaki od vas moći, u svojoj konkretnoj situaciji, razmisliti što može ostvariti i u kojoj mjeri. Znadete i sami da je situacija u našim župama različita u onim župama – a takvih je, nažalost, većina, koje su i sastavljene uglavnom od vjernika treće dobi, od onih župa, gdje ima dobar dio župljana srednje pa i mlade dobi.

Pastoral starih sam podijelio na tri područja.

Prvo područje je opće dušobrižničko zbrinjavanje starijih osoba.

Drugo područje bi sadržavalo mogućnosti i potrebu izobrazbe starijih osoba za njihovo uključivanje kao suradnika u vaše dušobrižništvo.

Treće područje sam označio riječju karitas.

4. Prvo područje – Dušobrižništvo župnika

Dušobrižništvo – općenito gledano – se odnosi na organiziranje bogoslužnih slavlja samo za

starije osobe: misâ i duhovnih molitvenih okupljanja – radnim danom; zatim organiziranje hodočašća u koju Gospinu crkvu ili u crkvu kojeg drugog sveca: sv. Josipa, sv. Ante, sv. Ive, sv. Ane i Joakima, sv. Roka – jedno poslije podne.

Glede termina mise – on se može uzeti već prema okolnostima: – u 9, 10 prije podne ili u 16 ili 17 sati poslije podne. Ne mora se zvati „Misa za stare osobe“, nego „Kasna misa“, „Poslije podnevna misa“ ili „Predvečernja misa“.

Takve se mise mogu upriličiti uz koji od Gospinih blagdana, ili uz blagdan sv. Ane, sv. Monike ili koje druge svetice – majke; zatim to mogu biti osobni povodi uz 60., 70., 80. rođendan, kao „Misa zahvalnica“ ili „Misa za razne potrebe“. – Svakako bi se kod tih misa trebalo pjevati – makar i ne bilo sviranja – poznate pjesme, koje stariju ljudi znaju.

Znamo da je sv. misa najveća i najsnažnija molitva za stare i mlade. Osim nje Crkva njeguje i drugo veliko molitveno blago – i to iz generacije u generaciju. Starijoj generaciji su te pobožnosti poznate i ne bi ih trebalo njima uskratiti, nego upravo s njima njegovati. To je na prvom mjestu molitva krunice, razne litanije, Križni put; a gdje je već poznato također Večernja, odn. Jutarnja iz Časoslova. Također i klanjanje pred Presvetim oltarskim sakramentom.

To se može programirati za pojedine dane u tjednu ili mjesecu:

- toga dana u toliko sati posebna misa za starije osobe;
- toga dana u toliko sati molimo litanije;
- toga dana molitva i klanjanje pred Presvetim oltarskim sakramentom.

Neke župne zajednice prakticiraju primanje u sandučić određenih napisanih nakana za koje se onda obavljaju dotična bogoslužja – misa ili pobožnost.

Može se također u župi osnovati tzv. „vijenac“ od toliko i toliko osoba, za moljenje „Žive krunice“ ili za moljenje za određene osobe – ili potrebe pojedinaca ili zajednica; može se ustanoviti tzv. „Margaretin cvijet“ sa sedam latica, koje simboliziraju sedam dana, a u sredini je srce cvijeta gdje se upisuje ime osobe – župnika, biskupa, bolesnika ili grupe, a sedam osoba se obvezuje na određeni dan: ponedjeljak, utorak itd. na tu nakanu posebno moliti – gdje god bili.

Hodočašća – treba upriličiti – barem jednom godišnje u dogovoru s upraviteljem svetišta ili

neke druge crkve u koju se hodočasti, i to – ili iz pojedine župe ili cijelog dekanata, najbolje jedne subote u proljeće ili jesen, te potaknuti djecu starih osoba ili mlade župljane da dovezu starije osobe u dotično svetište odn. crkvu. A program može biti npr.: od 14 do 18:30: prigoda za ispovijed, misa s dosta pjevanja, mala okrpjeka, razgovori međusobni, upoznavanje crkve i dr.

Dušobrižnička pomoć vjeri starijih ljudi

U duhu Pavlovog stava da budemo i mi „svi-ma sve“ i mi se trudimo i trebamo se truditi pronalaziti pravi način i prave riječi da pomognemo i utvrdimo stariju populaciju svojih župljana u njihovoj vjeri. Svjesni smo da se starijim ljudima treba obraćati na drugačiji način i drugačijim rječnikom nego mladoj ili najmlađoj generaciji naših župljana.

Ako nastojimo upriličiti duhovnu obnovu za mlađu generaciju ili srednju, za krizmanike, za *Framu*, za bračne drugove ili druge skupine u župi – i to prema odgovarajućoj formi i sadržaju tog dana, onda bismo trebali nešto slično upriličiti i za starije osobe.

Upravo su one nerijetko nemirne i nesigurne s obzirom na mnogostruke i raznorazne promjene koje se događaju oko njih. Sigurno ste i sami ne rijeko mogli čuti od starijih ljudi: Što se to danas događa? Znači li to da je u prijašnjim vremenima, u „naše vrijeme“ bilo sve krivo? – Što je onda ispravno? – Kako i u što sada vjerovati?

Iza takvih i sličnih pitanja, nazire se velika potreba, o kojoj se vrlo rijeko glasno govori. To su mi u razgovorima potvrdili mnogi svećenici i iz drugih biskupija.

Po portalima i na vijestima iz katoličkih krugova uvijek iznova čitamo ili slušamo o dušobrižničkim akcijama u pojedinim župama ili dekanatima, ili u okviru rada pojedinih redovničkih zajednica o raznoraznim skupinama mladih; o okupljanju raznih grupacija odraslih. Za starije generacije vjernika bi se – umjesto takvih vijesti – moglo mirne duše napisati i objaviti vijest s naslovom Isusovih riječi: „Žao mi je naroda, jer je ova populacija kao ovce bez pastira!“

Ako u svojoj župi organiziramo određena duhovna i liturgijska zborovanja, najčešće se na njima nađu ljudi starije dobi, jer mladi ne rijeko kažu: pa ja ne pripadam „klubu“ odn. uzrastu starih.

Ako je tome tako, onda ciljano upriličimo takva okupljanja samo za stariju populaciju župljana a što dakako, nužno uključuje i specifične oblike i sadržaje koje im trebamo ponuditi.

Valja svakako voditi računa da se starijim osobama treba govoriti glasno, polako i kratko, izbjegavajući visoki teološki rječnik i upotrebu stranih riječi.

Može se razmišljati i o organiziranju susreta starijih ljudi na druženje – ne samo u crkvi, nego i u župnoj dvorani – uz kavu i keks, čašicu rakije ili soka; gdje se može zapjevati koja poznata crkvena pa i druga pjesma, te otvoriti razgovor na konkretnu temu ili problematiku, vezanu za vjerski sadržaj i probleme vjere s kojima se nose stariji ljudi.

Može se prikaziti i koji prikladan film s vjerskom, odn. biblijskom tematikom. Može se ponuditi i jedna vrsta upitnika na koji će oni odgovoriti pa ubaciti u prikladan sandučić ili na drugi način dostaviti voditelju takvih okupljanja.

Može se također, razmišljati i o jednom cijelom danu duhovne obnove za stare ljude. To bi trebalo upriličiti poglavito u župi, ali se mogu spojiti i dvije susjedne župe. – Počne se oko 10 sati s uvodnim predavanjem, onda slijedi razmišljanje u tišini ili klanjanje i molitva pred Presvetim; zajednički (skromni) ručak – sendvič, voda – pauza – šetnja, krunica, kava, predavanje, razgovor, pauza, misa s propovijedi, okrpjeka i razlaz.

Župnikovi osobni posjeti

Osobni posjet župnika starim, osamljenim odn. bolesnim župljanima trebali bi biti glavni, nezaobilazni dio dobrog i sadržajnog dušobrižništva u župi. Naglašavam župnika, jer je još uvijek kod naših vjernika župnik puno značajniji za njih nego kapelan, đakon ili župni pomoćnik odn. pomoćnica, odn. karitasova djelatnica ili djelatnik. Takav mentalitet se teško mijenja, ali i na tom treba raditi – čisto iz praktičnih razloga.

Župnikovo osobno dušobrižništvo starih podrazumijeva odgovarajući kalendar s terminima, u koji se unesu prioriteta svih zdaća, među koje bi svakako među prve trebalo staviti pohod bolesnika. „Bio sam bolestan, a vi ste me pohodili, ili me niste pohodili“ (usp. Mt 25,36) – ozbiljna je Gospodinova opomena, koju ne možemo tek tako olako prećuti.

Osim dušobrižničkih pohoda bolesnima, treba planirati pohode i onima koji još mogu doći i sudjelovati na bogoslužjima i drugim župnim događanjima. Ti će se župljani izuzetno obradovati i biti počašćeni i priznati. Takve pohode se može planirati uz imendane, rođendane, godišnjice braka ili nekog drugog važnog događaja iz života tih župljana.

B: Drugo područje: - Kućni posjeti suradnika

Osim osobnog pohoda župnik treba u župi također organizirati redoviti posjet drugih starijima, teško pokretnim ili bolesnim župljanima. Izabrati nekoliko žena ili muškaraca i odrediti im koje će osobe tko od njih redovito pohađati. Od vremena do vremena se sa svima njima susresti u kancelariji, dovorani ili prostorijama župnog Caritasa. Oni će sigurno imati za izvijestiti o konkretnim, dodatnim potrebama ili problemima starih osoba, koje posjećuju, jer će saznati i neke manje poznate nevolje koje dotični ljudi imaju i s kojima se nose.

Tako će se doći do saznanja o nužnosti pružanja pomoći u jelu, u ogrjevu, u higijeni, u lijekovima, u pružanju liječničke pomoći, u socijalnom zbrinjavanju.

Ne rijetko će stare i osamljene osobe trebati i zatražiti specijalizirano savjetovanje; osobito ako se radi o njihovim religijskim poteškoćama, o njihovom krivom moralnom ponašanju tijekom života; o njihovoj mogućoj distanciranosti prema službenoj Crkvi, prema svećenicima i bogoslužju, prema Božjim ili crkvenim zapovijedima.

Može se također u župi uspostaviti i „služba pisane riječi“ starijim župljanima, bilo u obliku kratkih sadržaja (napisanih velikim slovima za slabovidnije), iz života župe – da li tjedno ili mjesečno ili polugodišnje: – Božić, Korizma, Uskrs, Duhovi, Petrovo; ili pak uz osobne događaje iz života pojedinih starijih župljana: rođendani, imendani, jubileji ...

Za ovo zadnje je prikladno u župnoj kancelariji uspostaviti župnu kartoteku s određenim podacima o svakoj od starijih osoba u župi. Može se možda naći u župi jedna žena ili muškarac koji će volonterski biti voljan i kadar ispomoći u upostavljanju takve kartoteke – prijeako potrebne za dobro, poželjno i učinkovito dušobrižništvo starih.

I konačno treba osmišljeno obilježavati i godišnji Dan starih osoba, koje je prije nekoliko godina uveo za cijelu Crkvu papa Franjo.

C: Treće područje – Caritas

Ako ovo područje stavljam na treće mjesto to nikako ne znači da ga se treba smatrati kao dodatak dušobrižništvu starih osoba. Naprotiv, upravo stari ljudi trebaju više Caritasa – u širem i užem značenju te riječi – nego bilo koja druga dobna skupina naših župljana. Zapravo bismo mogli cijeli naš dušobrižnički rad sa starijim osobama promatrati pod vidom karitativnog rada. Zato je potrebno opravdano povezati cjelokupno dušobrižništvo starih osoba s onim dijelom Caritasovog djelovanja koje se odnosi na stare i bolesne osobe. Pa ipak, u našim okolnostima bi trebalo razdvojiti jedno od drugoga, jer je Caritasovo djelovanje – zapravo ciljano ograničeno na djelovanje u posebno nevoljnim slučajevima.

Trebamo zato, najprije napraviti pravu i točnu analizu potrebnih, odn. nevoljnih situacija naših župljana kojima bi se doista trebalo pomoći. A te su nevolje, odn. potebe doista mnogobrojne i različite, kao što ima i brojnih nevoljnika i to s različitim životnim nevoljama.

Naznačit ću tri, odn. četiri glavna područja tih nevolja: 1) duhovna potreba; 2) tjelesna potreba, 3) financijska potreba i 4) stambena potreba.

Ad 1) – To je u prvom redu samoća. Što stariji čovjek, to je više stranac u svom životnom okruženju. Društvo parosnika i istomišljenika se sve više smanjuje, jer ljudi umiru, odn. postaju sve nepokretniji za susretanje. Danas se, hvala Bogu, uz pomoć modernih tehničkih pomagala, mogu stare osobe barem telefonom s nekim malo popričati i umanjiti svoju samoću.

Na ovom bi području trebalo doći do izražaja služba posjete – poglavito fizičke, ili barem telefonske s dotičnom usamljenom osobom. I tu se treba napraviti određeni plan i program: tko koga i kada treba posjetiti, odn. nazvati i malo popričati, zanimajući se za aktualno stanje dotične stare osobito bolesne i teško pokretne osobe.

Ad 2) – Ovdje je riječ o bolesnim ili poboljšavajućim ljudima, koji su tako slabi da sebi sami više ne mogu pomoći koliko im je nužno potrebno. Takvih slučajeva ima i u velikim župama, a i u onim opustošenim seoskim, gdje je i inače fizička udaljenost susjeda povelika.

Tu je konkretna pomoć od sat vremena ili par sati – makar i ne svakog dana – veoma dra-

gocjena. To bi se trebalo pokušati provoditi uz animiranje najbližih župljana, kojima se daju konkretni naputci i zadatci da ih oni obave i da jave župniku.

Ad 3) – To je, tj. financijska potreba, nažalost, također vrlo česta potreba kod starih i osamljenih ljudi, koje čak i rođena djeca znaju „zaboraviti“, a oni su s nekom malom ili nikakvom mirovinom i trebaju određeni novac za golo preživljavanje.

Jedna vrsta pomoći je oblik milostinje – „Kruh sv. Ante“, ali to nije pravo rješenje. Trebali bi razmisliti oko načina senzibiliranja socijalne službe u općini, te kod još nekih drugih dobrotvornih organizacija. Možda bi se moglo u župi osnovati neko „savjetodavno tijelo“ – osoba koje bi saslušale potrebe, nevolje i onda davale savjet odn. upućivale na konkretne korake, odn. informirale određene mjesne službe o konkretnim slučajevima u potrebi.

Ad 4) – Problem s prostorom za stanovanje se također sve više pojavljuje. Djeca otišla, bračni drug umro, stan prevelik – sve upućuje na drugo rješenje: tj. dom za starije osobe.

I mi kao crkvena zajednica, ne bismo se trebali u ovom kontekstu isključiti, dapače itekako uključiti – aktivno, gradeći i vodeći takve ustanove ili potičući i pronalazeći – savjetom ili djelom – inicijative općine ili pojedinaca, koji se upuštaju u takav plemenit i human posao.

Mi bismo svakako, trebali pripomoći – izravno ili neizravno – da u takvom domu vlada zdrav i dobar duh; da se njeguje ispravno shvaćanje i ispravan odnos prema starim, vrlo često i bolesnim osobama. Starački dom ne može biti raj na zemlji, ali ne bi smio biti ni pakao.

Mnogo ovisi o ispravnom vodstvu doma, o organiziranju prikladnih predavanja, kurseva i konferencija za voditelje i poslužitelje doma, odn. stanovnika doma.

Također se treba pobrinuti i za duhovnu, spiritualnu pomoć starima i nemoćnima u domu, a to je poglavito posao župnika, ond. njegovih prvih pomoćnika: kapelana, redovnica, vijećnika, odn. ministranata.

5. Dušobrižnička skrb za stare bolesnike i umiruće

U koncilskom dokumentu, dekretu PO o službi i životu prezbitera, u t. 6. stoji ova odredba: „Neka se (prezbiteri) s najvećom skrbi brinu za bolesne i umiruće, neka ih posjećuju i hrabre u Gopodinu“.

Jedna od zadaća koju je Krist povjerio svojim apostolima, kako nam donose evanđelisti Luka (9,1-2) i Marko (6,12-13) kao nositeljima Radosne vijesti i ostvariteljima Kraljevstva небесkog, nalazi se i iscjeljivanje bolesnih. Briga za bolesne, pomoć i olakšanje u njihovoj bolesti – podjeljivanje sakramenta bolesničkog pomazanja radi njihova ozdravljenja i radi milosti da kršćanski podnesu bolest – to spada među temeljne zadaće – ne samo dušobrižnika – svećenika, nego i cijele župne zajednice.

Starost, kao „opća bolest“, danas je suočena s novim metodama. Sve je više dobro opremljenih staračkih domova, usklađenih sa znanstvenim dostignućima psihologije i gerontologije.

Dušobrižništvo, pastoral bolesnika, osobito starijih treba se oslanjati na proučavanje rezultata medicine, psihologije i sociologije, kao i navika koje su ukorijenjene u određenom društvenom okruženju.

I svećenik i zajednica vjernika se u „svijet bolesnika“ trebaju uključiti unoseći u njega snagu vjere, nade i ljubavi i njima prožimati konkretnu situaciju bolesnika, odn. starih i bolesnih osoba.

Na prvom mjestu je iskazivanje konkretne kršćanske ljubavi prema dotičom bolesniku. To je poglavito zadaća župnika, odn. svećenika ili đakona ili redovnice ili laika, da pokrenu posjete bolesnicima naročito u slučajevima, ako ovi nemaju vlastitih članova obitelji ili prijatelja; a ponekad i obitelji koje se skrbe za bolesne kao i molitvu za njih i s njima. I u vjerničkim molitvama župne zajednice se treba uključiti bolesne, nemoćne i stare u župi.

Bolesnicima se tako treba nastojati pružiti utjehu vjere, pohađajući ih i već prema okolnostima, moleći barem kratku molitvu kod njih i s njima – uz evt. donošenje Sv. pričesti. Kratko čitanje izabranih svetopisamskih tekstova te molenje prikladnih molitava za bolesnike i nemoćnike, pomoći će njima da svoje trpljenje sjedine s trpljenjem Kristovim za vlastito spasenje i za spasenje svijeta.

Osim utjehe vjere, bolesniku se može ponuditi i utjeha nade, pouzdanom molitvom Bogu za njegovo ozdravljenje. Ta molitva prati i znak mazanja, tj. podjeljivanje sakramenta Bolesničkog pomazanja, koje podjeljuje svećenik.

Dobro je bolesniku podijeliti ovaj sakrament na početku bolesti, odmah nakon što se ona

zapazi. Poodmakla starost, spojena sa slabim zdravljem isto je tako dostatan razlog za primanje tog sakramenta.

Podsjećam vas na – vama – već poznate – liturgijske propise:

U *Redu bolesničkog pomazanja* i skrbi za bolesne, u t. 6. stoji pojašnjenje: „Ovaj sakrament daje bolesnome milost Duha Svetoga, koji pomaže spasu svega čovjeka, pridiže ga pouzdanjem u Boga, jača protiv napasti Zloga i tjeskobe smrti, tako da bolesnik može ne samo svoje nedaće hrabro podnosti nego se protiv njih i boriti, pače da postigne i ozdravljenje, ako mu je to od koristi za duhovno spasenje; a po potrebi, pomazanje daje također oprost grijeha i dovršenje kršćanske pokore“.

A u t. 35. stoji: „Neka svećenici, osobito župnici (...) ne zaborave da im je dužnost da sami neumorno i brižno posjećuju bolesne te ih s najvećom ljubavlju pomažu. Pogotovu dok dijele sakramente, moraju oni u nazočnih buditi nadu i jačati vjeru u Krista mučena i proslavljena, da primjenjujući majčinski osjećaj Crkve i utjehu vjere, pridižu vjernike, a ostalima svrate srce k Božjim stvarima.“

U t. 42. pak stoji: „Svi vjernici, dijeleći brigu, ljubav Krista i Crkve za bolesne, prema svojim prilikama, savjesno će se brinuti za bolesnike, pohađajući ih, tješeći ih u Gospodinu i pritječući im bratski u pomoć u njihovim potrebama“.

6. Starost i smrt

„Jadan je onaj koji si želi smrt, a još je jadniji onaj, koji se straši smrti“ glasi narodna mudrost. „Smrt se ne treba promatrati kao zlo, ako joj je predhodio dobar, ispravan život“, zapisao je sv. Augustin.

Naravno je – i samo po sebi razumljivo –, da nekome u poodmaklim godinama i misao na smrt, tj. „na sumrak života“ bude poznata i da mu često dođe na pamet.

Ako ništa drugo, onda i nas na tu činjenicu podsjeća naše saznanje, da se i redovi naše rodbine, poznanikâ, prijateljâ, vršnjakâ iz škole i sa studija, sve više prorjeđuju. To nas podsjećaju i naša godišnja okupljanja: školska, župna, rodbinska.

Linija između života i smrti prolazi kroz naše zajendice. Ta „linija fronte“ između života i smrti i nama samima se neumitno približava svaki dan. Ako je naš život na zemlji hodočašće prema nebeskoj domovini, onda je i starost

vrijedna, odn. ona faza života, u kojoj se – samo je po sebi razumljivo – sve jasnije nazire druga obala, tj. vječnost.

Pa ipak i stariji ljudi imaju poteškoća da se snađu i pomire s tim pogledom na prelazak na drugu obalu, tj. u vječnost.

Taj prelazak, naime, predstavlja u biću čovjeka, koje je označeno grijehom, jednu njegovu tamnu dimenziju, koja nas nužno ražalošćuje pa i straši. Kako bi i moglo biti drugačije? Čovjek je stvoren za život, dočim smrt – kako nam Biblija već na svojim prvim stranicama objašnjava (usp. Post 2-3) – nije bila u prvotnom Božjem planu s čovjekom, nego je ona posljedica grijeha, koji je plod „sotonske zavisti“ (Mudr 2,24).

Može se dakle razumjeti zašto se čovjek suprostavlja ovoj mračnoj stvarnosti i zašto je odbacuje.

U ovom kontekstu je (također) od značaja, da je i sâm Isus „koji je u svemu bio iskušavan kao i mi, ali nije podlegao, nije zgriješio“ (Heb 4,15) imao strah pred smrću i vapio nebeskom Ocu: „Oče, ako je moguće neka me mimoiđe ovaj kaletž ...“ (Mt 26,39).

Kako bismo mogli zaboraviti Isusove suze, koje je on lijevao na grobu svoga prijatelja Lazara, iako se on uputio njemu već umrlome, da ga ponovno vrati u život (usp. Iv 11,35).

Iako je – racionalno promatrajući – smrt u biološkom pogledu razumljiva, ipak ostaje činjenica da ju se ne može tek olako doživljavati i proživljavati. Smrt se nalazi u dubokoj protivnosti ljudskog instinkta.

Drugi Vatikanski koncil (u konstituciji GS 18) – u ovom kontekstu – poučava ovako: „S obzirom na smrt, tu se pojavljuje najveća zagonetka ljudskog boivstvovanja. Čovjek proživljava ne samo bolove i sve uznapredovanije starenje i sve veću klonulost svoga tijela, nego također – dapače još više – muči ga strah od trajnog ugasnuća, nestajanja“.

Sigurno bi bol ostala neutjepšna, ako bi smrt bila potpuno razaranje, uništenje, ugasnuće, kraj svega. Smrt prisiljava stoga, čovjeka, da stane i pred radikalno pitanje pravog smisla vlastitog žiovta: Što postoji iza zida koji je postavila sjena smrti?!

Označava li smrt definitivni kraj života ili postoji nešto što ga, tj. (taj kraj) nadilazi?

Isti dokument (GS 18) daje odgovor ovim riječima: „Bog je pozvao i poziva čovjeka da čitavim svojim bićem prione uza nj u vječnom zajedništvu nepropadljivog života. Tu je pobjedu Krist izvojevao uskrsnuvši na život, pošto je svojom smrću oslobodio čovjeka od smrti. Svakome čovjeku koji razmišlja, vjera, predložena solidnim argumentima, pruža odgovor na tjeskobna pitanja o njegovoj budućoj sudbini; ujedno mu omogućuje da u Kristu bude u zajedništvu sa svojom predragom, već preminulom braćom, ulijevajući mu nadu da su oni već postigli pravi život kod Boga.“

U susretu sa smrću svoga župljanina, župnik odn. dušobrižnik svakako mora biti svjestan psihološke situacije u kojoj se zbiva umiranje. Njegova riječ i njegova nazočnost, kao Kristovog službenika, mora se uklopiti u konkretan okvir misli, straha i osjećaja ljudi, kojima on želi služiti u toj dramatičnoj situaciji.

Treba imati na umu: Kako oni, tj. dotični gledaju na smrt? Što znači smrt upravo za dotičnu osobu koja umire, a što za njezine ukućane, obitelji? Stoga je dobro da dušobrižnik, ili onaj koji ga zamjenjuje (đakon, vjernik laik) u službi skrbi za umirućeg, ispita sve što bi mu moglo poslužiti za prilike u kojima je živio umirući; za sastav njegove obitelji i ukućane, te za druge relevantne okolnosti. To se može – ako ne prije – barem tijekom prijevoza do kuće umirućega ili do bolnice, ako se za to ima prilike, tj. ako je netko od rodbine došao po dušobrižnika da dođe umirućem i podijeli mu popudbinu i zadnju utjehu vjere.

Dobro je i potrebno – tijekom liturgijske godine u više navrata, osobito u korizmenom vremenu, te uz Dušni dan, te prigodom sprovoda – iskoristiti prigode da se vjernike pouči o pripremi za smrt – kako njihovih starijih ili bolesnih ukućana, tako i njih samih, kako bi i sami znali cijeniti sakramente umirućih i molitvu službenika Crkve kao i kršćanske zajednice za umirućeg člana. Treba ih poučavati mnogo prije nego što se smrt približi da je cijeli život najbolja priprema na smrt.

I sami imate iskustva da ste bili pozvani umirućem, a da on gotovo pa nije ni imao nikakvog kršćanskog odgoja. A također ste doživjeli da su vam javili za smrt vašeg župljanina, kad je on već umro, a ne prije njegove smrti – uz izgovor da su se bojali zvati vas, da dotični umirući ne bi umro kad vi dođete, odn. kad budete za

njega molili i davali mu sakramente umirućih.

Dobro vam je svima poznata „sveta dužnost“ da se bez otezanja mora poći umirućem, te se ponese sv. euharistija, odn. popudbina. Ako ste vi spriječeni, treba to obaviti koji drugi svećenik koji je na raspolaganju, đakon, a u zadnjoj liniji i sam vjernik laik, jer Crkva pridaje veliku važnost euharistijskoj pričesti u času smrti.

Sažeto rečeno: sve ovo što je izneseno, nabrojeno nije iscrpilo cjelokupno dušobrižničko djelovanje, kad je u pitanju starija populacija župljana. Ima još toga, pa je stoga i u ovom kontekstu na mjestu, odn. aktualan sadržaj 13. poglavlja Prve poslanice Korinćanima, gdje je osobit naglasak na čovjekoljublju. A gdje njega ima tu je i radost, utjeha, smirenje, sigurnost, spokoj za sve one kojima je čovjekoljublje potrebno, ali za one koji – na temelju svoga iskrenog i istinskog Bogoljublja – i čovjekoljublje posjeduju i darivaju.

Dao Bog da tako bude kod svakog od nas!

7. Dušobrižnik u vlastitoj starosti, u bolesti i u spremanju na smrt

Mislim da je sasvim prikladno još nekoliko riječi progovoriti o nama samima – kao svećenicima – dušobrižnicima u našoj osobnoj situaciji – kao umornih, ostarjelih, bolesnih i onih koji se također približavaju prelasku iz vremena u vječnost.

Imamo o tome nekoliko naputaka, odn. poticaja u službenom Direktoriju za službu i život svećenika (usp. t. 113-115).

Za svećenike u poodmakloj životnoj dobi, ili u trajnoj bolesti, koji također zavrjeđuju dužno poštovanje, trebaju i imaju pravo da sudjeluju na duhovno-pastoralnim skupovima prezbiterija jedne Mjesne Crkve – ne toliko zbog produbljivanja njihovog studija niti zbog sudjelovanja u diskusijama s drugim aktivnim svećenicima, nego, kako to ističe sv. papa Ivan Pavao II. u posinodalnom pismu: „*Pastores dabo vobis*“ (77) – „kao potvrđivanje i učvršćivanje njihove uloge, koja im pripada još uvijek u krugu prezbiterija njihove biskupije“.

Ova naša svećenička braća mogu koristiti ne samo duhovno-pastoralne ponude koje su na raspolaganju aktivnim svećenicima u mladim, odn. srednjim godinama – nego i one poput Duhovnih vježbi, koje produbljuju kontemplativni život svećenika, kao bi ponovno otkrili bogatstvo crkvene nauke, koju su davno studirali i kako bi

se u tome osvježili te se i dalje smatrali upotrebljivima u Crkvi, osobito u priklanim oblicima pružanja duhovne pomoći potrebnima – bilo kao ispovjednici ili kao duhovni savjetnici ili vođe.

Oni mogu i s drugima izmijeniti svoja vjerna, teološka i dušobrižnička iskustva; mogu ponuditi ohrabrenje, mogu pokazati i gostoljubivost, opuštenost i spremnost na slušanje drugog svojoj svećeničkoj subraći. A mogu, ukoliko im to njihove zdravstvene sile dopuštaju, biti na raspolaganju, da „uskoče“ kao zamjena za pomoć drugim svećenicima u njihovim dušobrižničkim obvezama.

Iz iskustva znademo da se netko od nas, svećenika – bez obzira na svoju životnu dob – može naći u jednom stanju psihičke klonulosti ili moralne zamorenosti. Oni su u mogućnosti da svjesno doprinose prikazivanju svoje patnje na poseban način Kristovom otkupiteljskom djelu, tako, da daju svjedočanstvo koje je označeno i snažno prožeto Kristovim križem, ali i kršćanskom nadom i uskrsnom radošću.

Duhovno-pastoralno sudjelovanje na svećeničkim skupovima trebalo bi takvoj našoj ostarjeloj i oboljeloj svećeničkoj braći omogućavati poticaje da se opušteno i kuražno i dalje posvete svojoj svećeničkoj službi u Crkvi, pružajući tako ujedno svjedočanstvo vlastitog primjera, kako je za njih važnije „biti“ nego „imati“ i „djelovati“ da je milost važnije nego uspjeh.

Poput apostola Pava i oni mogu ponavljati njegove riječi iz poslanice Kol 1,24: „Radujem se sada dok trpim za vas i u svome tijelu dopunjam što nedostaje mukama Kristovim za Tijelo njegovo, za Crkvu“.

I biskup i braća svećenici bi prema vlastitim

mogućnostima trebali periodično pohoditi bolesnu subraću; informirati ih o situaciji u biskupiji, kako bi oni osjetili da su i dalje članovi prezbitarija cijele Crkve, koju oni izgrađuju svojim patnjama i svojom bolešću.

Posebna bi se pažnja trebala poklanjati onoj braći svećenicima, koji se primiču kraju svojega zemaljskog života, koji su istrošili u službi Bogu i za spasenje braće ljudi.

Njima treba omogućiti osjećaj molitvene blizine, primanje sakramenata bolesnih i umirućih, a onda i sudjelovanjem što većeg broja braće svećenika na njihovom sprovodu, ond. ispraćaju na „vječni počinak“.

U ovom kontekstu, našeg razmatranja ne trebamo nikako izostaviti ni onu našu svećeničku subraću, koja se – bez obzira na njihovu životnu dob – mogu naći u osjećaju psihološke izoliranosti; u osjećaju neshvaćanja, napuštenosti ili nekog vida „gluposti“, omalovažavanja. Sve to može kod njih prouzročiti frustraciju, koja može biti i vrlo teško podnošljiva.

I takve teške situacije mogu, uz Božju pomoć, biti privilegirane mogućnosti duhovnog rasta i zrenja na putu svetosti i apostolata za dotične.

I u takvim situacijama svećenik može osjetiti kako se kod njega radi o jednoj samoći u kojoj je nazočan sâm Gospodin Isus Krist, Dobri Pastir. Svećenik se nikada ne bi trebao smatrati potpuno osamljenim – uvijek je uz njega Krist i Njegova Crkva.

To je moje uvjerenje – vjerujem i vaše.

Bogu hvala i vama hvala na slušanju.

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki

IZVJEŠĆE VIJEĆA BKBiH ZA LITURGIJU

Izvješće za 86. zasjedanje BKBiH
Mostar, 21.-22.3.2023.

Vijeće ima za izvijestiti nekoliko aktualnih stvari:

1. Dugo očekivano tiskanje Kantuala je konačno završeno. Kantual je poslan na naše (nad)biskupije prema njihovim narudžbama.

2. U Banjolučkoj biskupiji i u Vrhbosanskoj nadbiskupiji su tijekom veljače o. g. upriličeni susreti voditelja crkvenog pjevanja, na kojima su oni upoznati s načinom upotrebe novog Kan-

tuala. Zaključeno je da će se tijekom godine nastaviti s održavanjem sličnih susreta.

3. Pripremljeno je za tisak Drugo, dopunjeno izdanje „Vade mecuma“ „Za bolje pjevanje u liturgijskim zajednicama“ – smjernica o glazbi u liturgijskom slavlju i njihova praktična primjena.

Predlaže se da ovo izdanje, kao i ono prvo, izda naša BK.

4. U pripremi je i monografija o svim orguljama na području naše Metropolije. To je do sada prva publikacija te vrste u našoj zemlji. Da li i to izdanje može preuzeti naša BK?

5. Rad na prijevodu Misala – zajedno s članovima Biskupske Komisije HBK je još u tijeku. Nije moguće sada reći kada će biti dovršen.

Trebalo bi ga malo „pogurati“.

Franjo Komarica,
predsjednik Vijeća

KARD. BOZANIĆU UZ ODLAZAK U MIROVINU

Banja Luka, 28. travnja 2023.

Njegova Eminencija
Josip kard. Bozanić
nadbiskup i metropolit zagrebački u miru
Kaptol 31
HR-10000 Zagreb

Uzoriti gospodine Kardinale,
dragi brate u biskupskoj službi Josipe!

*„Zahvalit ću Ti, Gospodine, u velikom zboru,
slavit ću Te među pukom brojnim.“ (Ps 35,18)*

Ove mi riječi pobožnog psalmista dolaze na um, dok Vam želim uputiti izraze svoje iskrene zahvalnosti, prigodom Vašeg službenog okončanja izuzetno zahtjevne i teške službe pastira drevne Zagrebačke nadbiskupije. One doista pristaju ovom povijesnom času Vašeg izuzetno bremenitog životnog puta u savjesnom strpljivom i plodnom obavljanju najodgovornijih crkvenih zadaća – najprije u Vašoj rodnoj Krčkoj biskupiji, a onda četvrt stoljeća na čelu ne samo Zagrebačke Crkve, nego Crkve u cijeloj Hrvatskoj i još k tome – kao jedan od bliskih suradnika trojice papâ –, i na europskom kontinentu, odn. cijelom svijetu.

Samo dobri Bog zna koliko Vam je pripustio iskušenja, prepreka, poteškoća – od raznih strana i raznih vrsta, ali Vam nije dao pod njima i zbog njih zdvajati i očajavati, neto Vam

je uvijek iznova pružao svoju ruku pomoćnicu. Doista možete mirne duše i savjesti ponoviti riječi apostola Pavla: „Plemenitu sam borbu izvojevao, trku dovršio, vjeru sačuvao. Već mi je pripravljen vijenac pravednosti koji će mi u onaj Dan dati Gospodin, pravedni sudac“ (2 Tim 4,7–8a).

Tijekom svih proteklih godina Vaše biskupske službe hodili smo zajedno u obrađivanju Božjeg vinograda, koji je bio meta brojnih štetočina i rušitelja. Više sam puta doživio Vašu dragocjenu ruku pomoćnicu, kad sam bio u posebnim tjeskobnim trenutcima. Bogu sam zahvalan za Vašu bratsku ruku i dragocjenu pomoć. To neću niti mogu zaboraviti do groba. Gospodin Vam za to obilno uzvratio!

Dok sada odlazite sa svojom životnom lađom – zaslužno – u mirnije životne vode, (čemu se i ja u dogledno vrijeme nadam) molim dobrog Boga da Vam bude okrjepa i utjeha u Vašem podnošenju tereta budućih koraka zemaljskom stazom koja završava u blaženoj vječnosti. – Osim molitve, gajit ću nadu za ponovnim bratskim susretima u opuštenijoj i bezbrižnijoj atmosferi.

Ostajući Vam iskreno trajno zahvalan srdačno Vas pozdravljam – odani u Kristu Gospodinu

Vaš brat

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki

SUĆUT UZ PREMINUĆE MONS. VALENTINA POZAIĆA

Banja Luka, 18.5.2023.

Uzoriti gospodin
Josip kardinal Bozanić
nadbiskup i metropolit zagrebački u miru
Kaptol 31, HR-10000 Zagreb

Uzoriti gospodine kardinale, dragi brate u biskupskoj službi Josipe!

U nemogućnosti da osobno budem (kako sam se nada) dionikom liturgijskog – molitvenog slavlja prigodom sahrane dragog nam brata u biskupskoj službi, a Vašeg višegodišnjeg po-

moćnog biskupa mons. dr. Valentina Pozaića, želim Vam uputiti – barem na ovaj način – izraze moje molitvene blizine i molitve za pokojnog biskupa Valentina a i za sve ožalošćene zbog privremenog rastanka s dragim prijateljem, koji je i meni bio prijatelj još iz davnih mladenačkih dana.

Krist, Dobri Pastir, kojemu se on rado odazvao u služenju Crkvi, bio mu i vječna nagrada za sve dobro što je učinio – svojim radom, molitvom i trpljenjem – za proslavu Njegovog Imena, za širenje i učvršćenje Njegova kraljevstva i za spasenje duša svojih bližnjih. Bio mu i mi-

losrdni Sudac za sve njegove ljudske slabosti.

S izrazima bratske blizine i željama za svako dobro Vašoj duši i tijelu, bratski Vas pozdravljam.

Banja Luka, 18.5.2023.

Mnogo poštovani
O. Dalibor Renić, DI, provincijal
Palmotićeve 31, HR-10000 Zagreb

Mnogo poštovani Oče Provincijale,
u prigodi prelaska u vječnost velezaslužnog člana Vaše Provincije i Družbe, preuzvišenog gospodina dr. Valentina Pozaića upućujem Vama i svim članovima Vaše drage mi Provincije, izraze moje molitvene blizine – s Vama i molitve za dušu dragog mi prijatelja (još iz mladenačkih dana) i brata u biskupskoj službi pokojnog Valentina.

Tijekom poratnih godina, u tadašnjim svojim službama, on je pokazivao veliku – svakovrsnu

Odani u Kristu, Spasitelju

✠ Franjo Komarica,
biskup banjolučki

– empatiju i blizinu našim brojnim potrebama, i tražio načina da nam pomogne. Inicirao je i ostvario prvi zajednički pohod uopće – nekoga iz tih strana preko Save središtu moje ratom poharane biskupije, došavši s autobusom bogoslova, odn. studenta Vašeg visokog učilišta. Bio je profesor i poglavar nekoliko – kasnije svećenika – moje biskupije.

Moji susreti s njim su bili uvijek svojevrsno duhovno i duševno obogaćenje za mene.

Molim dobrog Boga da mu bude vječna nagrada za sve dobro što je učinio, a milosrdni Sudac za njegove ljudske slabosti.

S izrazima osobitog poštovanja, bratski Vas pozdravljam u Gospodinu – Vaš

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki

UZ PRIKAZIVANJE DOKUMENTARNOG FILMA “DAVOR 1995.”

Zagreb, 15.6.2023.

Vrlo poštovani i dragi sudionici ovog večerašnjeg, nesvakidašnjeg događaja!

„Sjećanje! Jedna daska razbijene nam lađe koju su val i vjetra udaranje bacili da se na obali nađe...”

To su riječi poznatog, možda i najboljeg mađarskog pjesnika i pisca Sándora Petőfija čiji spomenik je postavljen i u ovom gradu.

A jedan Francuz (Paul Jean) je napisao vrlo zanimljivu tvrdnju: „Sjećanje je jedini raj na zemlji iz kojega ne možemo biti istjerani.”

I u prvoj i u drugoj tvrdnji prepoznamo se i mi mnogi ovdje okupljeni.

Moje je skromno mišljenje da ovaj malo prije viđen svojevrsni dragocjeni filmski uradak, koji je, koliko mi je poznato, nastao iz mnogo ljubavi i žrtve onih koji su ga stvarali, nije i neće biti uzalud napravljen.

On koristi prvenstveno istinu, koja je vapila da bude upoznata od što većeg broja ljudi koji žele i imaju pravo na istinu.

Istina o nedavnoj sudbonosnoj nesreći i drami jednog nedužnog naroda, koju je prouzročio

čovjek, suradnik Zloduha, a ublažio čovjek suradnik Dobrog, Božjeg Duha.

Suradniku Božjeg Duha pomagalo je i Nebo na čelu s članom ljudskog roda uznesenim na Nebo – Presvetom Djevicom i Bogorodicom Marijom.

U danima velike neizvjesnosti glede života brojnih tisuća naših sugrađana i suvremenika – katolika i nekatolika u našem rodnom gradu Banjoj Luci –, nalazeći se u kućnom pritvoru, pozvao sam sve članove svoje biskupije da obavimo molitvenu Devetnicu u čast Velikoj Pomoćnici kršćana i Kraljici Mira, Gospi, uoči njene Svetkovine, kao najvjernijoj svojoj Zaštitnici i Odvjetnici, kojoj su se „i naši preci utjecali u svim pogibeljima kroz dugu i burnu svoju povijest“, kako sam napisao u pozivu.

Deveti dan naše Devetnice započeo je prisilni odlazak iz roditeljskih kuća i s vlastite očevine i djedovine u potpunu životnu neizvjesnost. Davao je gurao točkove autobusa s prognanim Banjolučanima, ali je za volanom vozilâ, koja su odvozila naše sugrađane, bio božanski Upravitelj. Uz nemale poteškoće psihičke, fizičke i materijalne svi su putnici u tužnoj povorci prognanika prevezeni preko vodene granice dva

različita svijeta čamcem kojim su upravljale ruke Božjih anđela u ljudskom obliku.

Prihvatile su te sve nevoljnice ruke pomoćnice i srca puna ljubavi, pokazavši im na djelu da Bog – čovjekoljubac postoji i da se brine za svoj narod.

Ta doživljena i proživljena istinita stvarnost opipljive Božje nazočnosti i Majčinske pomoći i zaštite Presvete Bogorodice – zaslužuju da ostanu u trajnom pamćenju katolika, a i nekatolika prvenstveno s područja banjolučkog kraja, ali i daleko šire – u ovoj i susjednoj zemlji.

Sjećanje na izuzetnu plemenitost i požrtvornost stanovnika pograničnog miroljubivog hr-

vatskog mjesta Davor na rijeci Savi živjet će i treba živjeti u povijesnom pamćenju ove i budućih generacija našeg hrvatskog naroda i osobito članova Katoličke Crkve u njemu.

Od srca zahvaljujem neumornom predsjedniku Udruge prognanih Banjolučana g. Vinku Laštri, mome dragom susjedu i njegovoj plemenitoj supruzi gđi Jacinti, kao i svima vama koji ste na bilo koji način podržali ostvarenje i ovog njihovog hvale vrijednog projekta, kao i ovo večerašnje javno prezentiranje u ovom gradu!

Bog Vas sve blagoslovio!

Franjo Komarica
biskup banjolučki

UZ 20. OBLJETNICU POHODA PAPE IVANA PAVLA II.

Pozdravni govor biskupa domaćina
Franje Komarice,
Petrićevac, 22.6.2023.

„Tebe Boga hvalimo!“

Ovim riječima starokršćanskog i nama dobro poznatog crkvenog himna i ja želim započeti ovaj svoj pozdravni i zahvalni govor, na početku ovog svečanog, zahvalnog slavlja, uz liturgijsko obilježavanje dvadesete obljetnice jedinstvenog, povijesnog događaja u mojoj rodnoj biskupiji i u rodnom gradu – apostolskog pohoda Kristova namjesnika na zemlji, nasljednika apostolskog prvaka sv. Petra, velikog i dragog nam pape – u međuvremenu i sveca Katoličke Crkve – Ivana Pavla II. i ujedno proglašenje blaženim Ivana Merza, rođenog Banjolučanina, apostola Katoličke akcije među hrvatskom mladeži.

1. Izražavam iskrenu i srdačnu dobrodošlicu Vašoj preuzvišenoj Ekscelenciji, mons. Franji Asiškome Chullikattu, apostolskom nunciju u našoj zemlji, predsjedatelju ovog svečanog slavlja. Ujedno Vam unaprijed zahvaljujem za Vašu bratsku, pastirsku poruku, koju ćete nam uputiti tijekom misnog slavlja, kao i za čin blagoslivljanja nove slike blaženog Ivana Merza, koja će biti postavljena u ovoj crkvi inovog kipa sv. pape Ivana Pavla II., koji je postavljen u neposrednoj blizini ove crkve i samostana.

Izražavam također bratsku dobrodošlicu Vama, dragi naš nadbiskupe vrhbosanski mons. Tomo Vukšiću, kao i Tebi naš pomoćni biskupe mons. Marko Semrene.

Izražavam dobrodošlicu i zahvalnost i Vama, prečasni oče Božidar Nagyu, velezaslužni po-

stulatore kauze za proglašenje svetim našega blaženika Ivana Merza.

Bratski pozdravljam sve Vas, dragu braću svećenike, članove prezbitarija naše biskupije, na čelu s našim neposrednim domaćinom, župnikom i gvardijanom petičevačkim fra Domagojem Šimićem.

Iskrenu zahvalnost za dolazak i molitveno sudjelovanje u ovom našem biskupijskom zahvalnom liturgijskom slavlju upućujem i svima vama, dragim redovnicama, na čelu s provincijalnom poglavaricom Milosrdnih sestara sv. Vinka Paulskog s. Vinkom Bilješko.

S osobitom radošću i zahvalnošću pozdravljam vas, drage mi članove župnih pjevačkih zborova iz onih župa naše biskupije, gdje je moguće organizirati višeglasno zorno pjevanje:

- iz župe Bihać s voditeljicom s. Blankom Šturm;
- iz župe Čuklić s voditeljicom s. Nevenom Cvitanović;
- iz župe Glamoč s voditeljicom s. Simplicijom Šimić;
- iz župe Jajce s voditeljicom s. Dubravkom Dropulja;
- iz samostanske crkve Livno-Gorica s voditeljicom gđom Ilirijom Popović;
- iz župe Livno s voditeljicom s. Blankom Jeličić;
- iz župe Ljubunčić s voditeljicom Melani Strinić;
- iz župe Vidoši s voditeljicom Petrom Krišto;
- članove zajedničkog zbora iz banjolučkih župa Centar, Petrićevac, Presnače, Marija Zvijezda te katedrale, samostana Novi Nazaret u župi

Budžak i studentice iz Doma s. Cecilije, s njihovim voditeljicama s. Benitom Antolović i s. Julijanom Djaković, koja je ujedno i koordinatorica crkvenih pjevačkih zborova u našoj biskupiji.

Srdačnu dobrodošlicu i iskrenu zahvalnost upućujem i vama, članovima državnog i crkvenog Organizacijskog odbora za papin pohod, kao i vama predstavnicima aktualnih entitetskih i gradskih vlasti u našoj zemlji te predstavniku Vlade susjedne Republike Hrvatske.

Vama, svima drugima nazočnim članovima naših župnih zajednica, kao i vama, drugim cijenjenim našim prijateljima također želim da zajedno sa svima nama doživite duhovnu okrpju sudjelovanjem i prisustvovanjem u ovom vjerničkom, radosnom i zahvalnom susretu nas zemaljskih hodočasnika s Presvetim Trojstvom, s drugim članovima Neba i članovima proslavljene Kristove Crkve u Nebu.

2. Izuzetan, veliki i neprocjenjivi dar Neba, koji smo, kao članovi naše biskupije i cijele naše metropolije, dobili prije 20 godina u blagoslovljenoj fizičkoj nazočnosti među nama – sveca Kristove Crkve, istinskog velikana cijelog čovječanstva – pape Ivana Pavla II., a s njegovom nazočnošću ujedno i prvog blaženika Crkve iz naše biskupije i domovine – Ivana Merza, zavrjeđuje a i obvezuje vjernički narod naše biskupije da se i ubuduće trajno sjeća tog dara i da zahvaljuje za njega dobrom bogu. Jer, taj dar Neba je već urodio u našem crkvenom zajedništvu brojnim dobrim plodovima mira, koje su sa zahvalnošću prihvatili i mnogi drugi naši sugrađani.

Mnogi članovi naše biskupije i naše domovinske Crkve poslušali su tada izgovorene poticajne, proročke riječi svetoga pape: „Vi pak sami budite glavni graditelji svoje budućnosti!“ – U duhu tih papinih riječi oni su se nastavili za-

lagati za istinu, pravo i pravdu, za pomirenje i mir, za susrete i život na svim područjima u zajedništvu s drugim i dugačijim našim sugrađanima, ne popuštajući pri tom pred ne malom napašću malodušnosti, svjesni da „budućnost ovih krajeva ovisi i o njima“ – kako je naglasio i sveti papa.

Po uzoru na najdičnijeg člana u povijesti naše Mjesne Crkve, naše biskupije, blaženog Ivana Merza, mnogi se naši vjernici laici trude ne zaboraviti Boga, nego traže osobni susret s Kristom u molitvenim i karizmatiskim skupinama u svojim župama, sudjelujući osobito u slavlju i čašćenju presvete euharistije, a zatim spremno apostolski, crkveno djeluju, ostajući uvijek vjerni učenju Kristova namjesnika na zemlji, Svetog Oca u Rimu.

Njihov kršćanski identitet se s pravom može sažeti u riječi s kraja crkvenog himna, koji sam spomenuo na početku: „U Tebe se Gospodine ufam, o da ne budem postiden dovijeka!“ – I oni bi mogli – zajedno s pjesnikom (I. Cankar) reći: „Nema ljepše nade od one što je nikla iz tuge i nema ljepših snova od onih što ih rađa bol“.

Draga Ekscelencijo, apostolski nuncije, još jednom Vam – u ime svih ovdje nazočnih sudionika ovog svečanog slavlja – iskreno zahvaljujem što ste danas po prvi puta ovdje, među nama, okupljenima iz svih dijelova naše prostrane, u zadnjem ratu teško opustošene biskupije. Prenesite Svetom Ocu Franji izraze naše trajne vjernosti i molitve za njega i njegovu tešku službu u Crkvi i svijetu!

Molim Vas da započnete sveto misno slavlje u Ime Trojedinog Boga, pred kojim se u ovom času svi nalazimo, i koji nas sve mило gleda, sluša i želi uslišati i blagosloviti i nas i budućnost naše biskupije i cijele naše Metropolije i domovine!

4 6 6 6 6 6 6

ČESTITKA ZA KURBAN BAJRAM

Banja Luka, 27. lipnja / juna 2023.

Poštovani

Mr. Nusret ef. Abdibegović

muftija banjalučki

Mirka Kovačevića 23

78 000 Banja Luka

Vrlo cijenjeni muftijo, ef. Abdibegoviću,
dragi prijatelju,

povodom ovogodišnjeg velikog muslimanskog
blagdana Kurban-Bajrama upućujem Vama,
Vašim suradnicima i svim vjernicima Vašeg
muftijstva kao i Vašim najbližima – iskrenu
čestitku s najboljim željama za Vaše duhovno
dobro i tjelesno zdravlje. Svoju čestitku potkre-

pljujem i svojim molitvama Stvoritelju i Gospo-
daru života svih nas, da se svojim djelima po-
slušnosti Njemu svidite i tako sigurna koraka
stupate – čineći dobra djela na zemlji – prema
sretnoj vječnosti na Nebu.

Valja nama svima, koji vjerujemo u Sveviš-
njeg i Milosrdnog Boga, a koji je izvor svakog
dobra i uvijek želi samo dobro svojim stvorenji-
ma, truditi se, da dok imamo vremena, ustraje-
mo u činjenju djela milosrđa – jedni drugima.

Zahvalan Vam za Vaše dokazano prijateljstvo
i dobrohotnost prema meni i nama katolicima,
izražavam Vam, dragi prijatelju ef. Nusrete,
iskrenu zahvalnost i srdačno Vas pozdravljam.

Franjo Komarica

biskup banjolučki

PRILOZI ▪ PRIOPĆENJA ▪ VIJESTI

PROPOVIJED NADBISKUPA MONS. TOME VUKŠIĆA

SVETKOVINA SV. BONAVENTURE

Banja Luka - katedrala, 15. srpnja 2023.

Za vrijeme Euharistijskih slavlja na blagdan
sv. Bonaventure, otkako postoji Banjalučka bi-
skupija pa do danas, izgovorene su brojne po-
učne propovijedi i profinjena razmatranja. Za
propovjedaonicom se kroz to vrijeme izmijenilo
vrlo mnogo vrsnih propovjednika: kardinala,
nuncija, biskupa, svećenika i možda još pone-
koga. Njihove riječi i misli ugrađene su u du-
hovni rast vjernika ove biskupijske zajednice i
doprinijele su, po zagovoru njezina zaštitnika,
obraćenju i posvećenju pastira i svih ostalih
Kristovih vjernika.

Više nego stoljetnom nizu tih propovjednika i
njihovih razmatranja o sv. Bonaventuri, njego-
vu doprinosu duhovnom životu i značenju koje
ima u Crkvi te o potrebi našega nasljedovanja
njegova primjera, danas predlažem misli jed-
noga pape. Radi se o Benediktu XVI., koji je bio
jedan od ponajboljih poznavatelja Bonaventu-
rine misli, svetosti i osobe. Josef Ratzinger je,
naime, svoja znanstvena istraživanja započeo
1953. godine kad je najprije napisao doktorsku
radnju s naslovom „Narod i Božja kuća u Au-
gustinovu nauku o Crkvi“ a potom, četiri godi-

ne kasnije, dokazao se također prikladnim za
katedru sveučilišnoga profesora drugom rad-
njom s naslovom „Teologija povijest sv. Bona-
venture“. I otada pa do kraja svoga života, kao
svećenik i profesor, biskup i papa, kao Josef i
kao Benedikt, vrlo često se vraćao nauku i pri-
mjerima ove dvojice velikih crkvenih učitelja i
svetaca.

Za ovu prigodu bit će ponudene neke misli
Benedikta XVI. iz govorâ koje je izrekao za
vrijeme pastoralnoga pohoda Bonaventurinu
rodnome mjestu Bagnoregio (6. rujna 2009.) i
malo kasnije na tri uzastopne opće audijencije
srijedom (3., 10. i 17. ožujka 2010.). Neka po-
služe kao pouka, poticaj, opomena i ohrabre-
nje za ovu crkvenu zajednicu, pojedine njezine
vjernike i sve ljude našega vremena, a i da se
upotpuni niz propovjednika tako što će se čuti
i riječi pape. Tiču se one sklada između vjere
i kulture, kontinuiteta Crkve, poštivanja ljudi
koji misle drukčije, a govore također o osobnom
traženju Boga, poštivanju Stvoritelja i njegovih
djela te o svjedočenju nade u kršćanskom živo-
tu.

I.

Bonaventura se rodio i živio u 13. stoljeću „u kojemu je kršćanska vjera, ušavši duboko u europsku kulturu i društvo, nadahnula neprolazna djela na području književnosti, vidljivih umijeća, filozofije i teologije. Među velikim kršćanskim likovima, koji su doprinijeli nastanku ovoga sklada između vjere i kulture, ističe se upravo Bonaventura, čovjek akcije i kontemplacije, duboke pobožnosti i razbora u upravljanju“.

Bonaventura nije samo dao doprinos kulturi kao jedan od vrlo zapaženih kulturnih i znanstvenih djelatnika svoga vremena, nego je svojim djelovanjem evangelizirao kulturu, a pri tomu se nadahnjivao jednostavnim primjerom svetoga Franje. Pisao je: „Ispovijedam pred Bogom da se razlog, zbog kojega sam najviše zavolio život blaženoga Franje, sastoji u tomu što on sliči počecima i rastu Crkve. Crkva je započela s jednostavnim ribarima, a u nastavku se obogatila vrlo svijetlim i mudrim učiteljima; pobožnost svetoga Franje nije nastala iz mudrosti ljudi, nego od Krista.“

Papa Benedikt se potom pita: „Kakva je slika sv. Franje koja izlazi iz srca i pera njegova pobožnoga sina i nasljednika, sv. Bonaventure?“ I, s pozivom da njegov primjer slijede pojedini vjernici i Crkva, odgovara: „Bitna točka je ova: Franjo je *alter Christus* (drugi Krist), čovjek koji je strastveno tražio Krista. U ljubavi koja potiče na nasljedovanje, on se posvema suobličio Njemu. Bonaventura je pokazivao ovaj živi ideal svim Franjinim sljedbenicima. Ovaj ideal, koji vrijedi za sve kršćane, jučer, danas, uvijek, (...) je naznačen kao program također za Crkvu trećega tisućljeća. (...) Taj program (...) se usredotočuje 'na samoga Krista kojega treba upoznati, ljubiti, nasljedovati, da se u njemu živi trinitaran život i da se s njim preobražava povijest sve do ostvarenja nebeskoga Jeruzalema'.“

II.

U Bonaventurino vrijeme postojao je u Crkvi, u njegovoj zajednici i šire, pokret onih koji su sebe, naspram Crkve kakvu se do tada poznavalo, nazivali „duhovnima“. Ovaj pokret je tvrdio da je Crkva već ispunila i završila svoju povijesnu ulogu i da bi na njezino mjesto trebala doći karizmatska zajednica slobodnih ljudi, koji su iznutra vođeni Duhom, te bi to bila Crkva Duha koja ne bi bila vezana na stare strukture.

Naspram tomu, Bonaventura je brzo uvidio da takav spiritualistički koncept ne vodi dobru te je naučavao da je Bog jedan i isti za cijelu povijest koja je u stalnom pokretu i napredovanju. „Isus Krist je posljednja Božja riječ – u njemu je Bog rekao sve, darujući i priopćujući sebe samoga. Više od samoga sebe, Bog ne može ni reći ni dati. Duh Sveti je Duh Oca i Sina. Sam Krist kaže o Duhu Svetom: '...podsjećat će vas na sve što sam vam ja rekao' (Iv 14,26), 'uzet će od onoga što je moje i navijestit će vam ga' (Iv 16,15). Dakle ne postoji drugo uzvišenije evanđelje, ne postoji druga Crkva koju treba čekati.“

Potom zapaža Benedikt, da je korisno reći, kako također danas postoje slične vizije, prema kojima bi povijest ovakve Crkve bila nazadovanje. I na te suvremene pojave, zajedno s Bonaventurom, ponavlja da djela Kristova ne slabe nego napreduju (*Opera Christi non deficiunt, sed proficiunt*). Potom kaže: „I dok se ponavlja ova ideja o zalasku, postoji i druga ideja, taj 'spiritualistički utopizam', koji se ponavlja.“ Te naspram takvim današnjim pojavama, naglašava potrebu jasnoga nauka o jedincatoj Kristovoj Crkvi i njezinu kontinuitetu, koja je uvijek Crkva grešnika i uvijek mjesto milosti Božje.

III.

Bonaventura je bio „izvrstan teolog koji služi da ga se stavi uz jednoga drugog velikog mislioca, njegova suvremenika, sv. Tomu Akvinskoga. Oba su istraživali tajne objave, koristeći sposobnosti ljudskog uma, u dijalogu između vjere i razuma što je karakteriziralo kršćanski srednji vijek, čineći od njega, osim razdoblje vjere i crkvene obnove, također razdoblje velike intelektualne živahnosti. (...) Oba su marljivo, strastveno i s ljubavlju služili Crkvi do te mjere da su bili pozvani sudjelovati na Lionskom ekumenskom saboru 1274., iste godine kad su umrli: Toma dok je putovao u Lion a Bonaventura za vrijeme zasjedanja Sabora. Također, na Trgu sv. Petra kipovi dvojice svetaca su paralelno smješteni upravo na početak kolonada kad ih se gleda ispred pročelja Vatikanske bazilike: jedan na lijevo krilo a drugi na desno krilo. (...)“

Sv. Toma i sv. Bonaventura na različit način definiraju posljednji cilj čovjeka, to jest njegovu potpunu sreću. Za sv. Tomu vrhovni cilj, prema kojemu je upućena naša želja je: gledati

Boga. (...) Za sv. Bonaventuru, naspram tomu, posljednji cilj čovjeka je: ljubiti Boga, susret i sjedinjenje njegove i naše ljubavi. (...)

U tom smislu, mogli bismo također reći da je istinito najviša kategorija za sv. Tomu, dok je to za Bonaventuru dobro. No, bilo bi pogrešno u ova dva odgovora vidjeti kontradikciju. Za obojicu istinito je također dobro, a dobro je također istinito; gledati Boga je ljubiti a ljubiti je gledati.“

Dvojica svetaca su se vrlo uvažavali i dopunjavali iako su u mnogo čemu su na različit način razmišljali. Tako je, na primjer, upamćeno da je sv. Toma, kad je čuo da Bonaventura piše životopis sv. Franje, radosno kazao: „Pustimo da jedan svetac piše o drugome!“

IV.

„Bonaventure iz Bagnoregia sam ja duša / za života, koja, u službama svojim / nikada nije marila za dobrima svjetovnim“ (Dante, *Božanstvena komedija*, Raj XII, 127-129). Tako je pjevao Dante o Bonaventuri! I pri tomu naglašava istinu, da je ovaj svetac u svim važnim poslovima, koje je vršio u Crkvi, brigu za dobra svjetovna uvijek smještao nakon duhovnoga dobra duša.

Kao važne duhovne i pastoralne smjernice, korisne za pojedince i crkvene zajednice, koje proizlaze bogate svetačke, mistične i teološke

baštine sv. Bonaventure, papa Benedikt za nje ga kaže da je cijeloga života „na prvomu mjestu bio neumoran tražitelj Boga“ te je po tomu uzor svima.

Osim što je tražio Boga, Bonaventura je pjevao stvorenomu i, nasljeđujući sv. Franju, naučio je hvaliti Boga u svim i po svim stvorenjima, jer je u njima odsjaj svemoći, mudrosti i dobrote Stvoritelja. Ona su odraz Božje dobrote i ljepote iz koje proizlazi sve istinito, dobro i lijepo. I važno je ponavljati tu istinu te tako pomoći današnjim ljudima, da otkriju ljepotu i vrijednost stvorenoga svijeta u svjetlu Božje dobrote i ljepote.

I treće: „Sv. Bonaventura je glasnik nade. Ljepu sliku nade nalazimo u jednoj od njegovih adventskih propovijedi, u kojoj kretanje u nadi uspoređuje s letom ptice, koja širi krila što je moguće više i, da bi ih pokretala, koristi sve svoje snage. U nekom smislu, sebe cijelu pretvara u pokret da bi išla naviše i letjela. Nadati se jest letjeti.“

I na kraju, zajedno s papom Benediktom, molimo za Banjolučku biskupiju, njezine biskupe, sve svećenike, redovnike, redovnice i za nas ostale Kristove vjernike: „Neka nam [svima] sv. Bonaventura pomogne ‘širiti krila’ u nadi koja nas potiče da budemo, kao on, neprestani tražitelji Boga, pjesnici ljepote stvorenoga i svjedoci one Ljubavi i one Ljepote koja sve pokreće.“ ●

	STATISTIČKI PODATCI (31.12.2021.) Župe Banjolučke biskupije	vjernika	obitelji / domaćinstava	krštenih	prvopričesnika	krizmanika	vjenčanih parova	umrlih
1	Banja Luka	520	330	4	4	7	4	49
2	Barlovc	125	80	0	0	0	1	9
3	Bihać	1.420	794	4	12	12	4	50
4	Bila	1.280	440	24	6	0	15	42
5	Bos. Aleksandrovac	4	2	0	0	0	0	2
6	Bos. Dubica	54	31	1	0	6	0	3
7	Bos. Gradiška	191	107	2	0	0	1	4
8	Bos. Grahovo	75	54	2	0	7	1	0
9	Bos. Kostajnica	5	4	0	0	0	0	0
10	Bos. Novi	24	13	0	0	0	0	0
11	Budžak	215	118	1	0	0	0	19
12	Čuklić	784	368	17	0	0	7	40
13	Dolina	12	11	1	0	0	1	1
14	Dragalovci	12	8	0	0	0	0	2
15	Drvar	350	150	1	0	0	0	1
16	Glamoč	683	242	10	6	10	2	5
17	Ivanjska	115	58	2	2	0	0	9
18	Jajce	4.042	1.611	57	53	58	39	73
19	Ključ	5	5	1	0	0	0	1
20	Kotor Varoš	150	85	2	0	1	2	16
21	Kulaši	20	13	0	0	0	0	1
22	Liskovica	10	10	0	0	0	0	0
23	Lištani	280	134	3	0	0	0	15
24	Livno	7.437	2.707	112	91	77	48	88
25	Ljubija	172	91	1	2	2	0	5
26	Ljubunčić	1.529	537	27	14	0	8	57
27	Mahovljani	26	14	1	0	0	0	1
28	Marija Zvijezda	98	80	1	0	0	1	9
29	Motike	43	21	0	0	0	0	1
30	Mrkonjić Grad	70	30	1	0	0	1	0
31	Nova Topola	75	43	3	1	1	0	4
32	Odžak-Čaić	141	75	0	0	2	1	6
33	Petrićevac	228	146	1	0	0	2	17
34	Podhum	2.310	1.075	22	13	0	16	42
35	Presnače	88	45	0	0	0	0	2
36	Prijedor	219	144	4	2	4	1	24
37	Prnjavor	284	143	7	1	1	4	18
38	Ravska	144	64	2	2	0	1	5
39	Sanski Most	58	52	2	0	0	0	6
40	Sasina	46	19	0	0	0	0	1
41	Sokoline	2	1	0	0	0	1	0
42	Stara Rijeka	53	26	0	0	0	0	0
43	Stratinska	4	3	0	0	0	0	0
44	Šimići	18	15	0	0	0	0	5
45	Šurkovac	149	87	5	0	0	1	9
46	Trn	112	48	0	0	3	0	9
47	Vidoši	1.756	634	28	10	0	20	40
48	Vrbanjci	26	13	2	0	6	0	3
	UKUPNO	24.229	12.166	351	219	197	182	694

MEĐUDEKANSKI SUSRET U BiH (Travnik, 27.4.2023.)

Deseti Međudekanski susret u Bosni i Hercegovini održan je, 27. travnja 2023. u prostorijama Nadbiskupijskog sjemeništa Petar Barbarić u Travniku pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića, predsjednika Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Sudjelovali su dijecezanski biskupi iz Banje Luke i Mostara mons. Franjo Komarica i mons. Petar Palić te pomoćni biskup banjolučki mons. Marko Semren i franjevački provincijal iz Sarajeva fra Zdravko Dadić, generalni vikari, članovi Vijeća za kler BK BiH i 22 od 28 dekana koliko ih ukupno ima u 29 dekanata u sve četiri biskupije u Bosni i Hercegovini: Banjolučkoj, Mostarsko-duvanjskoj, Trebinjsko-mrkanskoj i Vrhbosanskoj nadbiskupiji.

S posebnim zanimanjem sudionici susreta sa slušali su izvješće nadbiskupa Tome Vukšića koji je, zajedno s generalnim tajnikom BK BiH, sudjelovao na europskoj kontinentalnoj sinodskoj skupštini održanoj od 6. do 11. veljače 2023. u Pragu u Češkoj. Podsjetio je da je u svom sinodskom intervjuu, iznesenom već prvog dana zasjedanja, istaknuo da su kršćani sinodalni upravo zato što su s Kristom, i da su samo na toj kristološkoj osnovi, svi kršteni „sinodoi“ u vremenu spasenja, u nasljedovanju Krista i služenju svojoj braći i sestrama, na hodočašću prema Uskrsnom Kristu. Na tom putu spasenja cijeli proces sinodalnoga savjetovanja shvaća se kao neka vrsta formacije članova Crkve pozvanih snagom krštenja na suodgovornost i veću predanost propovijedanju, poslanju i služenju narodu Božjemu i svim ljudima našega vremena. Raduje ga da su svi sudionici s puno uvjerenja i poštovanja iznosili različita mišljenja i vizije pa je u tom duhu i on ukazao na potrebu jasnije kristološke dimenzije i trinitarnoga temelja u ovom sinodskom hodu. Podsjećajući na naglaske iz zaključne note biskupâ, kazao je da je cijelu kontinentalnu sinodsku skupštinu doživio kao bratsko susretanje i „bistrenje“ onoga što se zove rast u vjeri.

Generalni vikar mons. Nikola Menalo prikazao je sinodski hod u Mostarsko-duvanjskoj i

Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji započet 30. listopada 2021. te završen biskupijskom sinodskom skupštinom, 6. lipnja 2022. Opisao je ukratko pohod dijecezanskog biskupa i suradnika svim dekanatima i upoznavanje s pripremnim sinodskim dokumentima, imenovanje koordinatora i timova, podjelu materijala objavljenih također na biskupijskoj mrežnoj stranici, prikupljanje odgovora na upitnik formuliran prema preporuci Pripremnoga dokumenta... Iz izvješća, osobnih kontakata i iskustva sudionika mogla se iščitati radost zbog osluškivanja Duha preko glasa vjernika, razgovora o zajedništvu i zajedničkom hodu djece Božje. Po plodovima susreta i povratnim informacijama upitnika moglo se uočiti ozračje radosti, povjerenja i otvorenosti, ali i očekivanja vjernika da njihova iznesena iskustva i stavovi ne ostanu samo izgovorena riječ. Predavač je donio skraćeni prikaz najvažnijih obrađenih tema te istaknuo da su u razlučivanju uvidjeli potrebu otvoriti se i slušati rane ljude, gledati sve ljude očima ljubavi, očima Božjega milosrđa.

Tijekom diskusije istaknuti su brojni pozitivni elementi sinodskog hoda kao i da taj hod ni na biskupijskoj razini ne bi smio biti završen. Bilo je riječi i o pojedinim nedoumicama vjernika kada je riječ o sinodskom hodu u pojedinim zemljama. Ukazano je na potrebu stvaranja sinodskog ozračja i na nužnost osluškivanja Duha Svetoga u Crkvi u stalnom traženju onoga što Bog očekuje od članova kršćanske zajednice, a posebno od njezinih pastira.

Sudionici zasjedanja su upoznati da je u Nedjelju solidarnosti u BiH, 12. ožujka 2023. u biskupijama u Bosni i Hercegovini prikupljena ukupna svota u visini od 227.316,24 KM. Spomenuta svota bit će podijeljena na 105 župa u BiH s manje od 200 vjernika (Banjalučka biskupija ima 32, Mostarsko-duvanjska 6, Trebinjsko-mrkanska biskupija 5, a Sarajevska nadbiskupija 62 župe s manje od 200 vjernika).

Dekani su ukratko izvijestili o inicijativama koje su pokrenuli ili planiraju pokrenuti na planu povezanosti između pojedinih partnerskih dekanata.

U okviru Međudekanskog susreta svi okupljeni biskupi i svećenici zajedno sa sjemenišnim odgojiteljima i svećenicima susjednih župa, u sjemenišnoj crkvi sv. Alojzija Gonzage slavili su Svetu misu na kojoj su sudjelovali brojni štovatelji časnog sluge Božjega Petra Barbarića. Euharistijsko slavlje prevodio je nadbiskup

Vukšić, a prigodnu propovijed uputio biskup Semren.

Odgojiteljska ekipa i cijela sjemenišna zajednica na čelu s rektorom preč. Željkom Marićem i ovaj put je bila gostoljubiv domaćin. (kta)

MIRKU BARUNU PODIJELJENE SLUŽBE LEKTORATA I AKOLITATA

Dana 12.5.2023. u župnoj crkvi sv. Terezije od Djeteta Isusa u Presnačama kod Banje Luke podijelio je biskup mons. Franjo Komarica službu lektora kandidatu za sveti red g. **Mirku Barunu**.

U župnoj crkvi Uznesenja BDM „Marija Zvizda“ u Banjoj Luci podijelio je 24.6.2023. banjolučki biskup kandidatu za ministerijalno svećeništvo g. Mirku Barunu službu akolitata.

Mirko je rođen 23. studenoga 1996. u Zagrebu od roditelja Zvonke Baruna i Marije r. Gelo, kršten u župi sv. Petra apostola u Zaprešiću

(Hrvatska) gdje je nastanjen. Školu je pohađao u Zaprešiću a srednju školu i filozofsko-teološki studij u Zagrebu. U srednjoj je školi bio kandidat za svećeništvo Zagrebačke nadbiskupije, nakon druge godine filozofsko-teološkog studija stupio u novicijat Družbe Katoličkog apostolata u Vinkovcima, a potom boravi u sjemeništu kod Isusovaca na Jordanovcu gdje je 6.7.2021. završio studij. Ujesen prošle godine javio se s molbom banjolučkom biskupu koji ga je primio za kandidata Banjolučke biskupije te ga poslao u Bogoslovno sjemenište u Đakovo.

